

ΤΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟ
ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ
ΣΤΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
ΛΕΥΚΑΔΑΣ

ΔΑΥΛΟΣ

ΔΡΧ. 1500

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΚΛΑΣΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Τὸ προσκύνημα τοῦ Τίμιου Ξύλου
καὶ ἡ Ἀνατολίτικη δεισιδαιμονία

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό
Πρωτοποριακής Έρευνας.
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 Αθήνα.
Τηλέφωνα: 3223957, 9841655.
Τηλεομοιότυπος: 3314997.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ («Internet»):
<http://www.davlos.gr>
Ήλεκτρονική Άλληλογραφία:
davlos@otenet.gr

Τά Γραφεία του «Δ» λειτουργούν
πρωινές ώρες 9.30 - 14.30
καθημερινά (και Σάββατο).

Ίδρυτής-Ίδιοκτήτης-
Έκδοτης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Άχιλλεύς - Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Παραγωγή:
PRESS LINE
Μάγερ 11, Αθήνα, τηλ.: 5225.479.

- Τιμή αντίτυπου: 1.500 δρχ.
- Δωδεκάμηνη συνδρομή: 14.000 δρχ.
- Όργανισμών κ.λπ.: 20.000 δρχ.
- Φοιτητών: 10.000 δρχ.
- Έξωτერიку: 80 δολλ. ΗΠΑ.
- Η συνδρομή καταβάλλεται
κατά την έγγραφη.
- Η συνδρομή ανανεώνεται
αυτόματως μετά την λήξη του
12μήνου. Διακοπή της συνδρομής
γίνεται μόνον κατόπιν
τηλεφωνήματος του ενδιαφερομένου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.

Τά χειρόγραφα δέν επιστρέφονται.

Όλες οί συνεργασίες και τά
ταχυδρομικά έμβάσματα στη διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσών 51
175 62, Π. Φάληρο, Αθήνα.

Παρακαλούνται οί συνδρομητές
πού αλλάζουν διεύθυνση, νά τό
γνωστοποιούν στό περιοδικό.

Άπαγορεύεται ή έν όλω ή έν μέρει
ανάδημοσίευση ή αναμετάδοση
καθ' οιονδήποτε τρόπον
δημοσιευμάτων του «Δαυλού»
χωρίς την γραπτή άδεια του έκδοτη.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 14432:

Έν όψει της Έλληνικής Παγκοσμιοότητας

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 14434:

Τό (ένα) Μάτι του Κύκλωπα επιτηρεί...

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΠΑΣΤΑΝΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14434:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Π. ΙΑΤΡΟΥ, Ν.Γ. ΓΟΥΛΟΥΛΗΣ, Ε. ΣΤΑΥΡΑ, Ν. ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ,
Κ. ΑΘΗΝΑΙΟΣ.

ΣΕΛΙΣ 14439:

Η θυσία της Έλληνικής Παγκοσμιοότητας
στόν βωμό της κρατικιστικής Ρωμοσύνης

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14441:

Δέν είναι αδύνατη ή τριχοτόμηση γωνίας

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ Π. ΔΑΚΟΓΛΟΥ

ΣΕΛΙΣ 14448:

Όλοκαύτωμα της ιστορικής μνήμης

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΓΛΑΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14449:

Ό έλληνικός μολοσσός: Ένα σκυλί
πού τηρεί τό άρχαιοελληνικό «μέτρο»!

ΜΑΡΙΟΣ ΜΑΜΑΝΕΑΣ

ΣΕΛΙΣ 14459:

Κλήμης, ένας σκληρότατος μισέλληνας

ΜΑΡΙΟΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ - ΑΠΟΛΩΝΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14467:

Ένας Κρητικός δημιουργός «άνασταίνει»
τά άρχαία έλληνικά μουσικά όργανα

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14467:

Η παγκόσμια κλασική μουσική βασίζεται
σέ θέματα ελλημιμένα από την άρχαία Ελλάδα

ΝΑΝΣΥ ΜΠΙΣΚΑ

ΣΕΛΙΣ 14479:

Τά άνάκτορα του Όδυσσέα στη Λευκάδα

ΚΩΝ. Β. ΚΟΥΤΡΟΥΒΕΛΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14489:

Περί μεγέθους ήλίου καθ' Ηράκλειτον

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΜΙΡΑΝΤΖΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14493:

Τό «Τίμο Ξύλο» και οί μεσαιωνικές επιδιώξεις

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΓΛΑΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14493:

Η καταδίκη της δεισιδαιμονίας στην άρχαιότητα
και ή «άναύωσή» της από τη σημερινή Ρωμοσύνη

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14503:

Έκεί όπου «άνθει» φαιδρά άμυγδαλέα...

ΒΛΑΣΗΣ Γ. ΡΑΣΣΙΑΣ

ΣΕΛΙΣ 14510:

Η φιλοσοφία μάθημα στά Λύκεια της Αυστραλίας

ΘΩΜΑΣ Γ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

Ο ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ: σελ. 14466 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ: σελ. 14477 •
Ο ΚΑΛΑΘΟΣ ΤΩΝ ΑΧΡΗΣΤΩΝ: σελ. 14492 • ΟΙ ΓΕΝΝΗΤΟΡΕΣ
ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: σελ. 14501 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ
ΙΔΕΩΝ: σελ. 14507.

ΤΟΜΟΣ ΙΘ' • ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 227 • ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2000

Ἐν ὧσιν τῆς Ἑλληνικῆς Παγκοσμιότητος

Ἡ Ἑλλάδα, ἡ διαπλανητικὴ Ἑλλάδα τοῦ σημερινοῦ Παγκόσμιου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάδα τοῦ εὐλογημένου τόπου ποὺ κατοικοῦμε, δρίσκεται στὴν κρισιμώτερη καμπὴ τῆς θριαμβεντικῆς διαχρονικῆς τῆς πορείας. Ὅτι ἀποπειράθηκε νὰ τὴν δολοφονήσῃ ἱστορικὰ (καταφέροντας ἓνα βαρύτατο καὶ δυσίατο τραῦμα στὸ ἄσπιλο πνευματικὸ μέγεθός τῆς) καταρρέει, τελειώνει, πεθαίνει ἱστορικὰ. Κι ὅ,τι τὴν ἀποτελοῦσε δικαιώνεται, ἐπικρατεῖ, γίνεται κυρίαρχο. Τὸ παράλογο, ἡ θεοκρατία, ὁ δογματισμός, ὁ ἐξουσιασμός, αὐτοὶ οἱ παρ' ὀλίγον δολοφόνοι τῆς Ἑλλάδος, σήπονται ραγδαῖα, καθὼς στὶς φλέβες τοῦ ἐπὶ αἰῶνες νοσοῦντος ὀργανισμοῦ τῆς παγκόσμιας ἀνθρωπότητος κυκλοφοροῦν πάλι ἐλεύθερα οἱ ζωοποιοὶ χυμοὶ τῆς Ἑλληνικῆς Λογικῆς, τῆς Ἑλληνικῆς Ἐρευνας, τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιστήμης. Καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Λόγος, ἡ Ἑλληνικὴ Ἀπόδειξη, ὁ Ἑλληνικὸς Διάλογος, ὁ Ἑλληνικὸς Ἐλεγχὸς ἀνακτοῦν τοὺς θρόνους τους, ποὺ ἀφυσικοὶ, ἄλογοι, ἀπάνθρωποι καὶ μισέλληνες «θεοὶ» δεβήλων γιὰ καιροὺς ἀτέλειωτους.

Στὸν τόπο μας, ὅπου ὁ βυζαντινισμὸς καὶ ἡ ρωμιοσύνη, οἱ δύο αὐτὲς ταφόπλακές μας, ἔθαψαν τὴν ἑλληνικότητα, ἀνατέλλει σὰν ἥλιος πρωινὸς τὸ φῶς τῆς ἱστορικῆς αὐτογνωσίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς αὐτοσυνειδησίας. Φαντάσματα σὰν τὸν χριστιανισμό, τὸν ραγιαδισμό, τὸν μαρξισμό, τὸν καπιταλισμό, τὴν μεγάλη ἰδέα, τὸν κρατισμό, τὸν μωροεθνικισμό (αὐτὸν ποὺ λόγῳ τοῦ πατρωναρίσματός του ἀπὸ τὸν κυρίαρχο ἀνθελληνικὸ «ἑλληνοχριστιανισμό» μισεῖ τὴν παγκοσμιότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ Πολιτισμοῦ καὶ αὐτοῦποβιδάζεται στὸ ἐπίπεδο τῶν ἐθνικισμῶν τῶν Βουλγάρων, τῶν Σέρβων καὶ λοιπῶν ἐθνῶν, ποὺ ἡ παράδοσή τους δὲν παρουσιάζει καμμία παγκόσμια διάσταση, τὸν μωροεθνικισμό δηλαδὴ ποὺ προτιμᾷ τὸ ἔλασσον τῆς κρατικίστικης Βυζαντινορρωμιοσύνης ἀπὸ τὸ μεῖζον τῆς Παγκόσμιας Ἑλληνικότητος) ἄγονται ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν πρὸς τὴν ἡμερομηνίαν λήξεώς τους. Καὶ

πολλά σημάδια δείχνουν, ότι στον έλληνοβιάδιο το αυτό τόπο, την γενέτειρα της πολιτισμένης ανθρωπότητας, πού η άσιατική θεοκρατική βαρβαρότητα τον κατέστησε ξαφνικά έντελώς στεῖρο πολιτισμικά από τη στιγμή πού τον έξουσίασε διά πυρός καί σιδήρον, σπείρονται τώρα σπόροι καί φύονται άνθη έλευθερίας, αλήθειας καί προ παντός δημιουργίας.

Γραφόμενο στην Έλληνική Γλώσσα, την μητέρα γλώσσα των γλωσσών, το Περιοδικό αυτό είναι εύτυχές, διότι μπορεί να στείλη στους έλληνόγλωσσους Έλληνες το μέγα μήνυμα, να γίνουν η πρωτοπορία των Έλλήνων της Υψηλίου στην κάλυψη του τμήματος του δρόμου, πού τέρμα του είναι καί ο τυπικός πλήρης έξελληνισμός της ανθρωπότητας – ένας έξελληνισμός πού καμμιά έξουσιαστική έκτροπή δεν μπορεί πια να τον αποτρέψη. Οι ιστορικές μας πληγές, αυτές πού λίγο πιο πάνω κατωνομάσθηκαν, πρέπει να έπουλωθούν όσο γίνεται πιο γρήγορα· τα φαντάσματα της έθνικης μειονεξίας, της ιστορικής ήττας καί της έλληνικης άφασίας, πολυαίωνα ιδεολογικά πλάσματα χαλκευμένα στα σκοτεινά εργαστήρια της άσιατικής πνευματικής δουλείας μας, πρέπει να διαλυθούν ως καπνός· καί προ παντός η έκχυδάιση - «χρησιμοποίηση» - έμπορευματοποίηση - έξουσιαστικοποίηση των έλληνικών ιερών καί όσίων από έμάς τους ίδιους – η χειρότερη καί πιο επικίνδυνη μόλυνση των ιστορικών πληγών μας – πρέπει να μη μάς στερήσει την ιστορικῶ δικαίῳ πρωτοπορία μας προς το πανανθρώπινο Έλληνικό Αὔριο.

Ο «Δαυλός», πού επί δύο δεκαετίες έψαξε, άρθρωσε σε λόγο καί ώραματίστηκε την καθαρή Έλληνική Παγκοσμιότητα, εκείνην δηλαδή πού θα αντικαταστήσει την έως τώρα ισχύσασα διαστρεβλωμένη η παρεφθαρμένη «έκδοσή» της, αλλά καί την πρόβλεψε ως Μέλλον με τη δοθήεια της ελεύθερης γνώσεως του (άληθινου) Παρελθόντος καί της άδογμάτιστης κατανόησης του Παρόντος, βλέπει όρθάνοιχτο για μάς αυτόν τον δρόμο.

Δ.Ι.Α.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Οί κωμικοτραγικές «φιέστες» τῆς «Ἑλληνορθοδοξίας»

Ἄγαπητέ κ. διευθυντά,

Ξεκινώντας νὰ γράψω καὶ νὰ στείλω τὴν ἐπιστολή μου αὐτὴ πρὸς τὸν «Δαυλό», εἰλικρινά, μὲ ὅσα γύρω μας συμβαίνουν, δὲν γνωρίζω ἀπὸ ποῦ ν' ἀρχίσω καὶ ποῦ νὰ τελειώσω. Εἶναι τόση ἡ ἐκπληξη, ἡ λύπη, ἡ πίεση ἀπὸ τὴν αὐτοδικαίωση, ἡ πικρία, ἡ ἀπογοήτευση, ἡ ὀργή... ποῦ νοιώθει ἕνας «Ἕλληνας – ὄχι ῥωμὸς – μὲ τὰ ὅσα ἐκτυλίσσονται ἐμπρὸς στὰ ἐκπληκτα μάτια του, ποῦ μένει ἄφωνος. Τὸ τέρας τῆς πλανηταρχίας ἀπὸ τὴ μία μὲ τὰ φονικά πρὸς τὸν πολιτισμὸ (καὶ ὄχι μόνον) πλοκάμια του· καὶ ἡ «ἀντίδραση» τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὴν ἄλλη μέσῃ ἀκουσον, ἀκουσον τοῦ μεγαλύτερου πολέμου του, τοῦ ἰουδαϊσμοῦ τοῦ δόγματός, πὺλὸ γνωστοῦ μὲ τὸ ψευδώνυμο «Ἑλληνορθοδοξία». Ἀξίζει, νομίζω, τὸν κόπο νὰ θυμηθοῦμε μερικά ἀπὸ αὐτὰ τὰ κωμικοτραγικὰ δρώμενα:

– Τὸ λάβαρο τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ποῦ ποτὲ δὲν σήκωσε ὁ π.Π. Γερμανὸς, ν' ἀνε-

μίξῃ στὰ χέρια τοῦ κ. Χριστόδουλου (γιατὶ ἄραγε).

– Τὸν ἀρχιποιμενάρχη κ. Χριστόδουλο νὰ ἐκτοξεύῃ πύρινους λόγους καὶ ἀπειλές (ἂ λὰ Κύριλλος τῆς Ἀλεξάνδρειας) καὶ νὰ ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ συγκεντρωθὲν *ποιμνιον* (μὲ τὴν πραγματικὴ τῆς λέξης σημασία) προσήλθεν αὐτοδούλως καὶ ἐνσυνειδήτως, ἀποκρύπτοντας τὸ ποιοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ αἰῶνες τώρα διαμορφώνουν, ἁλώνουν, ἀλλοτριώνουν καὶ στρεβλώνουν τὴν συνείδηση ἐλευθέρων ἀνθρώπων, ἐκμεταλλεύμενοι τοὺς ἔμφυτους φόβους καὶ τὶς ἀναζητήσεις τους, μετατρέποντάς τους ἐν τῷ σὲ φοβισμένους «δούλους» κάποιου ἀνύπαρκτου Γιαχβέ, γεμάτους ἐνοχές καὶ τύψεις γιὰ «προπατορικά» καὶ «τωρινὰ» ἁμαρτήματα.

– Ρωμαϊκοὺς δικεφάλους, ποὺ ἀνέμιζαν στὸν ἄερα σὰν ἀρπακτικὰ ὄρνεα.

– Σταυροὺς, ποὺ κραδαίνονταν στὰ χέρια τῶν «πιστῶν» σὰν ξίφη βαρβάρων, ἔτοιμα νὰ πάρουν

Τὸ (ἓνα) Μάτι τοῦ Κύκλωπα ἐπιτηρεῖ...

Ἄγαπητέ «Δαυλέ»,

Δυστυχῶς γιὰ πρώτη φορὰ σᾶς διαβάσω, δὲν σᾶς εἶχα ἀνακαλύψει μέχρι σήμερα. Αἰτία ποῦ σᾶς στέλνω αὐτὴ τὴν ἐπιστολή μαζί μὲ τὰ διβλία μου εἶναι τὸ μέγα ὑπαρκτὸ θέμα «Ἑλληνισμὸς καὶ Ὁρθοδοξία», τὸ ὁποῖο δὲν ἔχει μόνο αὐτὲς τὶς διαστάσεις ποῦ φαίνονται. Διότι καὶ μόνο ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ὑπάρχει σὰν πρόβλημα παραπέμπει στὸ ἐρώτημα, τί εἶναι πολιτισμὸς καὶ τί ἦταν μεσαίωνας, τί εἶναι ἄνθρωπος καὶ τί δὲν εἶναι ἄνθρωπος, μὲ ὅλο τὸ βάθος του καὶ τὸ πλάτος του στὸ χῶρο καὶ στὸ χρόνο. Ἐπὶ πλέον, ἐπειδὴ ἡ ἀνθρωπότητα ἔχει παρελθόν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ μέλλον, δὲν εἶναι μόνο δογματικὸ τὸ πρόβλημα ἢ ἐθνικὸ, εἶναι ἀπὸ μόνο τον ὑπαρξιακὸ.

Ζοῦμε στὴ «Σπηλιά τοῦ Κύκλωπα». Ὅποιος κι ἂν ἦταν ὁ Ἰησοῦς, ὅποιοι κι ἂν εἶναι οἱ Ἑβραῖοι, ὅποιοι κι ἂν εἶναι ὁ Βούδας, ὁ Ἀϊνστάϊν, δὲν κατάρθωσαν νὰ δγάλουν τὸν ἄνθρωπο ἀπ' αὐτὴ τὴ Σπηλιά. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ «Μάτι τοῦ Θεοῦ», ποῦ, ὑποτίθεται, ἔφαχναν οἱ Ἀρχαῖοι, αὐτὸ τὸ μάτι ποῦ

κεφάλια άπιστων.

– Πανών λεγομένων «έλληνικῶν» συλλόγων στη συγκέντρωση τῆς Θεσσαλονίκης, πού κατάρθωσαν νά πετύχουν τὸ θαῦμα τῶν αἰῶνων, νά «ένώσουν» τὸ νερὸ μὲ τὴ φωτιά, τὸν Ἑλληνισμό μὲ τὴν Ὁρθόδοξία.

– «Δύο χιλιάδες χρόνια χριστιανισμοῦ», μᾶς εἶπε ὁ κ. Χριστόδουλος μὲ καμάρι καὶ παρηγοσία, «δύο χιλιάδες χρόνια φωτός». Τόσο λαμπροῦ, θά συμπληρώνα ἐγώ, ὅσο τὰ κατάμαυρα ράσα πού φορᾷ, αὐτὰ πού σκέπασαν καὶ ἐξακολουθοῦν νά σκεπάζουν τὸ Ἑλληνικὸ Φῶς καὶ μαζὶ τὴν γνώση, τὸν πολιτισμὸ καὶ τὴν ἐξέλιξη. Συμφωνοῦμε, νάί! Γιά 2000 χρόνια μετατρέψανε τοὺς Ἕλληνες σὲ ῥωμιοὺς καὶ τὸ φῶς σὲ σκότος. Αὐτοὶ ἐξ ἄλλου τὸ λένε: Ὁ φέρων τὸ φῶς, ὁ «Ἔωσ - φόρος», εἶναι ὁ Διάβολος, ὁ Σατανᾶς.

Τελειώνοντας τὴν ἀπαρίθμηση μέρους μόνον τῶν καμικοτραγικῶν συμβάντων τῶν «ἱστορικῶν» αὐτῶν ἡμερῶν πού ζοῦμε, θά ἤθελα νά ζητήσω συγγνώμη ἀπὸ τὸν «Δαυλὸ» καὶ τοὺς ἀναγνώστες του γιὰ τὴν μακρηγορία μου καὶ γιὰ τὴ γλαῦκα πού προσεκόμισα, θεωρῶ ὅμως ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά εἶναι ὁ κάθε ἓνας πού θεωρεῖ ἐαυτὸν Ἕλληνα ὠργισμένος, πολὺ ὠργισμένος καὶ νά μὴ ξεχνᾷ ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ πού μᾶς ἔφεραν σ' αὐτὴν τὴν κατάσταση καὶ ἐξακολουθοῦν νά μᾶς «δουλεύουν», λέγοντάς μας ὅτι, γιὰ νά εἴμαστε Ἕλληνες, ἀπαραιτήτως θά πρέπει νά δηλώνουμε χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, πρόβατα σφραγισμένα καὶ καταμετρημένα δηλαδὴ.

Μέ τιμὴ
Παναγιώτης Ἱατροῦ
Θεσσαλονίκη

Μία ἐναλλακτικὴ ἐτυμολογικὴ προσέγγιση στὴ λέξη «Βάσκος»

Ἀξιότιμε κ. διευθυντά,

Θά ἤθελα νά ἐπανέλθω στὴν ἐτυμολόγηση τοῦ ἐθνωνύμου «Βάσκος» («Δαυλός», τεύχη 219, 222, 223, 226) ὑπὸ μία διαφορετικὴ προσέγγιση, σεβόμενος ταυτοχρόνως καὶ τὶς τοποθετήσεις τῶν προηγούμενων ἀναλυτῶν, ἐπειδὴ πολλές ἀσαφεῖς προέλευσεις λέξεις ἐπιδέχονται πολλαπλὲς ἐρμηνεῖς.

Μὲ τὴν προϋπόθεση λοιπὸν ὅτι ἡ ὥς ἄνω λέ-

ξη εἶναι ἐλληνικῆς καταγωγῆς νομίζω, ὅτι παράγεται ἀπὸ τὸ ρῆμα «βάσχω», πού εἶναι ἀπηρεχαιωμένος τύπος τοῦ «βαίνω» (= ὑψώνω τὸ πόδι, βαδίζω, πορεύομαι κινούμενος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀκολουθῶ κάποια πορεία, ὑπερβαίνω τὰ ὅρια, κινοῦμαι μὲ πλοῖο, π.χ. «ἐπὶ νηὸς ἔβαινεν»). Ἐπομένως κατὰ τὰ ἀνωτέρω στὸ ἐθνωνύμο «Βάσκος» μπορεῖ νά δοθῇ ἓνα σημαντικό, εὖρος ἐρμηνειῶν, ὅπως: ὁδοιπόρος, ταξιδευτής,

μπορεῖ νά δῇ κάποιος μέσα στίς ἐκκλησίες. Καὶ ἡ κάθε ἀναφορὰ στὸ λεγόμενο «Τρίτο Μάτι» εἶναι στὸν πανάρχαιο «Θεό», στὸν μονόφθαλμο Κύκλωπα. Ἐπὶ ἑκατομμύρια χρόνια οἱ τυφλοὶ ἄνθρωποι λάτρευαν ὡς θεοὺς τοὺς μονόφθαλμους αὐτοὺς Κύκλωπες, ὅσους δηλαδὴ βάπτιζαν τὸ μέτωπό τους ὡς σύμβολο ἐποπτείας, ἐπιτήρησης, ἐξουσίας.

Ὅταν γεννήθηκαν οἱ Προμηθεῖς, ὅταν γεννήθηκαν οἱ μεγάλοι ποιητές, οἱ μεγάλοι φιλόσοφοι τῆς Γῆς, ὁ ἄνθρωπος ἄνοιξε τὰ μάτια του καὶ κατάλαβε, ὅτι ὁ ἴδιος ἔχει δικό του ἐγκέφαλο, δικά του «μάτια» καὶ εἶναι ἄνθρωπος, ὄχι πίθηκος, ὄχι πρόβατο. Ἔτσι ἔφτιαξε τοὺς θεοὺς του μὲ δύο πιά μάτια καὶ γενικὰ ἔτσι γεννήθηκε αὐτὸ πού λέμε Ἑλληνικὸς Πολιτισμός, ἔτσι γεννήθηκε ὁ ἀνεξάρτητος πνευματικὸς ἄνθρωπος στὴ γῆ. Ὁ Ὀδυσσεύς εἶναι ὁ αἰώνιος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ψάχνει γιὰ τὸ σύμβολο τῆς γνώσης, πού εἶναι ἡ Πηνελόπη, ἡ κάθε γυναίκα - σύζυγος. Ὁ Ὀδυσσεύς τρυπάει τὸ μάτι τοῦ Κύκλωπα, δὲν λατρεῖ δηλαδὴ τὸν Κύκλωπα, καὶ τρέχει ἀνεξάρτητος νά βρῇ τὴ ζωή. Γιὰ νά μὴν ἐπεκταθῶ σ' ὁλόκληρη τὴν ἱστορία, πού δὲν εἶναι δυνατόν, περιορίζομαι νά σημειώσω ὅτι, ὅταν κάποτε ἡ Ἑλλάδα ὑποδουλώθη-

νομάς, μετανάστης, θαλασσοπόρος (μετοχή ἐνεστώτος *βάσκων*).

Για νὰ ἐντοπιστῇ ἡ σημασία ἀποκλειστικὰ στὴν ἐννοία «*δοσκός*», θὰ ἔπρεπε εἶτε νὰ πρόκειται γιὰ σύμφυρμό τῶν μετοχῶν «*βάσκων*» καὶ «*δόσκων*», εἶτε νὰ ὑπῆρχε διευκρινιστικὴ σύνθεση, ὅπως: αἰ-πόλος (γιδοβοσκός) < αἶγο - πόλος < αἶξ (= γίδα) + πολέω (= τριγυρίζω, περι-

πλανιέμαι, ὀργώνω), *δου-κόλος* (= ἀγελαδάρης) < δοῦς (= δόδι) + *κολέω*, ἀπηρχ. ρῆμα (= περιφέρομαι, μεριμνῶ), *μηλοδοτῆρ* ἢ *μηλοδοτής* (= προδατοβοσκός) < *μῆλον* (= πρόβατο) + *δόσκω*.

Μὲ ἰδιαίτερη ἐκτίμηση
Νικόλαος Γουλούλης

Λάρισα

«Ἡ γραφὴ καὶ οἱ ἐπιστῆμες ἐφεύρεση τῆς Ἀνατολῆς»: Ἡ πρώτη γεύση ἱστορικοῦ ψεύδους τῶν μαθητῶν Λυκείου

Ἀγαπητὲ «Δαυλέ»,

Πρῶτα θὰ ἤθελα νὰ ἐκφράσω τὸν θαυμάσιό μου γιὰ τὸ ἐξαιρετικὰ σημαντικὸ ἔργο σας. Πράγματι ἡ προσπάθειά σας νὰ φωτίσετε τὴν ἀλήθεια, ἡ ὁποία σήμερα γιὰ πολλοὺς καὶ διάφορους λόγους καλύπτεται, εἶναι ἄξια συγχαρητηρίων.

Μὲ αὐτὸ τὸ γράμμα θὰ ἤθελα νὰ σᾶς πληροφορήσω γιὰ τὴν πραγματικὴ πλύση ἐγκεφάλου, πὺν γίνεται στὰ παιδιὰ τοῦ Λυκείου. Ἡ ἱστορία, τὴν ὁποία διδασκόμαστε στὴν Α' τάξη τοῦ Ἑνιαίου Λυκείου, ἀποτελεῖ μία «ἀκράια» παραπληροφόρηση. Τὸ παρακάτω κείμενο εἶναι ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ πρώτου κεφαλαίου («Οἱ πολιτισμοὶ τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς») τοῦ πρώτου μαθήματος («Οἱ λαοὶ τῆς Μεσοποταμίας») τοῦ δι-

δίου τῆς ἱστορίας τῆς Α' Λυκείου.

«*Στὶς ἀκτὲς τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου καὶ στὸν εὐρύτερο χῶρο τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς ἐμφανίστηκαν καὶ ἐξελίχθηκαν οἱ πρώτοι μεγάλοι πολιτισμοί. Ἡ περιοχὴ τῶν ποταμῶν Τίγρη καὶ Εὐφράτη ἀποτέλεσε κοιτίδα λαῶν – Σουμερίων, Ἀκκαδίων, Βαβυλωνίων, Ἀσσυρίων κ.ἄ. – πὺν ὀργανώθηκαν στὴν ἀρχὴ σὲ πόλεις καὶ στὴ συνέχεια σὲ μεγάλα γεωργικὰ κράτη. Ἡ τυφλὴ ὑποταγὴ στὸν ἡγεμόνα καὶ ὁ φόβος πὺν χαρακτηρίζε τὴ σχέση τους μὲ τοὺς θεοὺς καθώρισαν τὴν ἱστορικὴ πορεία αὐτῶν τῶν λαῶν. Τὰ μεγάλα τους ἐπιτεύγματα, πὺν ἦταν ἀποτέλεσμα σκληρῆς ἐργασίας, σκοπὸ εἶχαν νὰ προβάλλουν τὸ μεγαλεῖο τῶν βασιλέων καὶ τῶν ποικίλων θεοτήτων. Ἡ ἀνακάλυψη τῆς γραφῆς καὶ ἡ ἀνά-*

κε στὴ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία, δὲν ὑπέστη τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ τὰ δεινὰ πὺν ἔχει ὑποστῇ διὰ μέσου τῶν χιλιετιῶν. Τὸ μεγαλύτερο κακὸ γιὰ τὴν Ἑλλάδα συνέβη, ὅταν ἐπὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἐπῆλθε ὁ θάνατος τοῦ Ἑλλήνος ἀνθρώπου μὲ τὴν καινούργια θρησκεία, ἡ ὁποία δὲν ἦταν τίποτε ἄλλο ἀπὸ ἐπανεγκαθίδρυση τῆς ἀρχαίας ἐξουσίας τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ ὑποχειρίου του Υἱοῦ, τῆς πανάρχαιας ἐξουσίας, πὺν ξαναφυλάκισε τὸν ἄνθρωπο στὴ Σπηλιὰ τοῦ μονόφθαλμου αὐτοῦ «Πατρὸς», τοῦ Κύκλωπα. Ὁ κάθε νῖδος - λόγος τοῦ θεοῦ - πατρὸς, ὁ κάθε νῖδος πὺν μιλάει ἐξ ὀνόματος τοῦ πατρὸς του εἶναι ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος, πὺν στερεῖται ἀτομικῆς - ὑποκειμενικῆς ὄντοτητας. Αὐτὴ ἡ διπρόσωπη ἐξουσία, πὺν γίνεται τριπρόσωπη «Ἀγία Τριάδα» μὲ τὴν προσθήκη τῆς ἐξουσιαστικῆς πείρας (τοῦ «Ἀγίου Πνεύματος»), διαίωννεται μέχρι σήμερα διὰ μέσου τοῦ κάθε μεσσία.

Ὁ Χριστὸς συνεχίζει τὸ ἔργο τοῦ Μωυσῆ. Ὁ Μωυσῆς πῆρε αὐτὸ τὸ μοντέλλο ἀπὸ τὴν ἀρχαία Αἴγυπτο, ἐκεῖ πὺν εἶχε ἀνακαλυφθῇ καὶ ὑπῆρχε ἡ θεοκρατία ἐπὶ αἰῶνες. Ὁ Μωυσῆς μπορεῖ νὰ «ἐξῆλθε» ἀπὸ τὴν σκλαβιά τῆς Αἰγύπτου, πολιτιστικὰ ὅμως συνέχισε τὸ ἴδιο ἔργο, τὸ ἔργο τῆς θεοκρα-

πνύξη τῶν ἐπιστημῶν θασιόστηκαν σὲ πρακτικὲς γνώσεις, πὺν κατακτῆθηκαν μέσα ἀπὸ τὴν καθημερινή τους ἐργασία. Χωρὶς ἀμφιβολία οἱ λαοὶ αὐτοὶ συνέβαλαν μὲ τὴν πολιτιστικὴ τους ἐξέλιξη στὴν πρόοδο τῆς ἀνθρωπότητος.»

Αὐτὸ τὸ κείμενο ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο μάθημα

γιά τὴν Ἱστορίαν τῆς Α' Λυκείου!..

Μὲ ἐξαιρετικὴ τιμὴ
Ἐλευθερία Σταύρα

Μαθήτρια Α' Λυκείου
Ἄγιοι Ἀνάργυροι, Αθήνα

Δῆθεν σημιτικὲς λέξεις εἶναι πανάρχαιες ἐλληνικὲς

Ἄγαπητέ «Δαυλέ»,

Ὁ εὐστοχος συνεργάτης σου μὲ τὸ ψευδώνυμο «Σάρωθρον» στὴν στήλη «Ὁ Κάλαθος τῶν Ἀχρήστων» τοῦ τεύχους 224-225 ἀναφέρεται στὸ «Μελκάρθειο» καὶ στὸ «Γιργάμειο» σὰν νὰ εἶναι λέξεις τῶν Ἀνατολικῶν παλαιότερων δῆθεν πολιτισμῶν. Εἶναι βέβαια ἐλληνικὲς λέξεις, πὺν διαβάσθηκαν ἐκ δεξιῶν, ὅπως κάποτε καὶ ἐμεῖς διαβάσαμε βουστροφρόν. Πρόκειται γιὰ τίς λέξεις Ἑρακλῆς καὶ Σεμελικά. Μὲ τὴν ἀνάγνωση ἐκ δεξιῶν σὺν τῇ παραφθορᾷ, λόγῳ καὶ τῆς πολυφωνίας, τῶν διαφόρων ἐλληνικῶν διαλέκτων (Ἰωνικῆς, Αἰολικῆς, Δωρικῆς) δύσκολα τὸ ἀντιλαμβάνεται κανεὶς, ἂν δὲν ἐρευνήσῃ τὴν ἐλληνικὴ προέλευση. Τὸ ἴδιο συνέβη, οἱ λέξεις ΔΙΑΣ, ΖΕΥΣ, ΝΑΟΥΣΑ κ.λπ., νὰ καταλήξουν ἀντιστοιχῶς ΣΑΪΔ, ΣΟΥΕΖ (ΣΥΕΖ), ΑΣΣΥΑΝ (ΑΣΣΟΥΑΝ). Ἐτοί ὁ Ἑρακλῆς ἐγίνε ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ = ΣΗΤΡΕΚΙΕΜ = ἙΤΡΕΚΙΕΝ

(τὸ Σ εἶναι ἡ δασεῖα τοῦ Ἑρακλῆς) = ΗΡΕΚΙΕΜ = ΗΡΑΚΛΕΜ = ΗΡΑΚΛΗΣ. Τὸ ΓΚΙΛΓΚΑΜΕΣ = ΣΕΜΑΚΓΛΙΚΓ = ΣΕΜΕΚΓΛΙΚΓ = ΣΕΜΕΛΙΚΑ. Τὸ Α ἀντικαθιστᾷ πολλὰκις τὸ Η, τὸ Ε κ.λπ. ὅπως θνήσκω - θνάσκω. Τὸ Β = Π = Φ κ.λπ., ὅπως Βίλιππος ἢ Φίλιππος κ.λπ., κατὰ τοὺς κανόνες τῆς πολυφωνίας (δῶλεπε λεξικό τῶν Λίντελλ = Σκώττ - Κωνσταντινίδη). Συνεπῶς τὸ ἔπος τῶν Βαβυλωνίων εἶναι οἱ ἄθλοι τοῦ Ἑρακλέους καὶ τὸ δράμα τῆς Σεμέλης. Ἄλλωστε ἡ λέξη Βαβυλών εἶναι θεσσαλική, ἀφοῦ εἶναι ἀποικία τῶν Μινύων (Ἀργοναυτῶν) ἐξ Ἑφύρας Ὀρχομενοῦ Θεσσαλίας καὶ ὁ περιφημος Ἀτραχάσης τοῦ κατακλυσμοῦ εἶναι ἐξ Ἀτρακος τῆς Θεσσαλίας, δηλαδὴ ὁ Δευκαλίων. Μὲ τὴν ἐπωνυμίαν ΑΤΡΑΧΑΣΗΣ ἐκ παραφθορᾶς ἐκ τοῦ ΑΤΡΑΚΑ-ΤΗΣ, ὅπως Βολιώ-της, Λαμιώ-της, ὑποδηλοῦσαν περιεκτικὰ, λακωνικὰ καὶ σοφὰ ὄνομα καὶ προέλευση τοῦ ἀνδρός. Διότι, ὅπως

τίας τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν πρωτογόνων λαῶν τῆς γῆς. Τὸ πρόβλημα συνεπῶς δὲν εἶναι ἡ «ἀγάπη», ἀλλὰ ἡ ἐξοδος ἀπὸ τὴν Σπηλιὰ τοῦ Κύκλωπα, ἡ ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὴν ἐπιτήρηση τοῦ ἐνὸς Ματιοῦ τοῦ «Πατρός» - ἐπιτηρητῆ. Ὁ Χριστὸς, ὁ Μωυσῆς, ὁ κάθε Βούδας δὲν ὑποψιάσθηκαν ποτὲ τί σημαίνει Προμηθεὺς, τί σημαίνει Ὀδυσσεὺς, τί σημαίνει Οἰδίποδας. Ὁ Χριστὸς ὡς «καλὸς ποιμένας» εἶναι ὁ ἀρχαῖος Κύκλωπας, πὺν στέγαζε πρόβατα στὴ σπηλιὰ του καὶ ἀφοῦ μιᾶμε συμβολικά, ἃς θυμηθοῦμε πόσους «ἔφαγε τὸ σκοτάδι» μέσα στὶς σπηλιές τῆς κάθε ἐξουσίας τοῦ οὐράνιου Πατρός - πόσοι χάθηκαν μέσα σὲ κάθε μεσαίωνα.

Τὰ πρόβατα τοῦ Κύκλωπα εἶναι ἀπολωλότες ἄνθρωποι: Χριστιανοί, Ἑβραῖοι, Ἕλληνες, Εὐρωπαῖοι, Μωαμεθανοί, ἄνθρωποι τῆς Γῆς. Ὁ «δοῦλος τοῦ Θεοῦ» εἶναι ὁ πρωτόγονος πνευματικὸς δοῦλος, πὺν λάτρευε ὡς «θεῖο» τὸ κούτελο τοῦ καννίδαλου μάγου - «Πατέρα». «Δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου» (ὄχι «μου»), ἔφελαν οἱ πρωτόγονοι δοῦλοι-ἄνθρωποι-πρόβατα, τὸ ἴδιο ψάλλον καὶ οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες. Θυμάστε τὸν Ὀδυσσεᾶ, πὺν πέρασε ἀπὸ τὴν Κίρκη καὶ βρῆκε τοὺς συντροφίους του μεταμορφωμένους σὲ γουρού-

λένε οί ειδικοί, αλλά και ό άείμνηστος Ήλιος Τσατσόμυρος στο σχετικό βιβλίο του, έκδόσεως «Δαυλοῦ» 1991, ή Έλληνική Γλώσσα είναι συμπαντική γλώσσα. Όλες οί γλώσσες τοῦ κόσμου γράφουν και όμιλοῦν τήν Έλληνική Γλώσσα παραιοποιημένη λόγω της άναφερθείσης πολυφωνίας. Αυτό ισχύει φυσικά και για τήν έβραϊκή και άραβική γλώσσα. Άρθρο στον «Δαυλό» άναφέρει για τόν Ίωσηφ Γιαχούντα, πού άποδεικνύει αυτό.

Ένα παράδειγμα της Λατινικής: Άπό τό εἶς -ένος έγινε τό as (us), έξ ου ἄσος. Άρκτος έλληνικά: ursus λατινικά. Τό Α έγινε U λόγω πολυφωνίας. Μή ξεχνάμε, ότι ό Λατίνος είναι γιός της Πηνελόπης (τοῦ Όδυσσέα) και τοῦ Τηλεφάσου (γιου τοῦ Όδυσσέα και της Καλυψούς).

Μέ έλληνικούς χαιρετισμούς

Ν. Ζωγραφάκης

Γύθειο

Πῶς τό ιερό τοῦ Ήλιου έγινε «Προφήτ' Ήλιος» στον Ταῦγετο

Κύριε Λάμπρου,

Διαβάζοντας τά «Λακωνικά» τοῦ Πανσανίου διεπίστωσα, ότι ή ψηλότερη κορυφή τοῦ Ταῦγετο, πού σήμερα ονομάζεται «Προφήτης Ήλιος», δέν πήρε τυχαία αὐτήν τήν ονομασία. Βέβαια είναι γνωστό, ότι ή Χριστιανική Θρησκεία άντικατέστησε ονόματα θεών τών Έλλήνων μέ ονόματα δικών της άγίων, πολλές φορές άνυπάρχτων, π.χ. τόν Άπόλλωνα μέ τόν Άγιο Γεώργιο, τόν Ποσειδῶνα μέ τόν Άγιο Νικόλαο, τόν θεό Ήλιο μέ τόν προφήτη Ήλία.

Στήν συγκεκριμένη περίπτωση ό Πανσανίας λέγει, ότι πάνω άπό τίς Βρυσεές ύψώνεται τό Ταλετόν, μιά κορυφή τοῦ Ταῦγετο· τήν ονομάζουν και Ίερή κορυφή τοῦ Ήλιου και κάνουν θυσίες στον Ήλιο. Τό Ταλετόν είναι ή ψηλότε-

ρη κορυφή τοῦ Ταῦγετο, πάνω άπό τό χωρίον Άνώγεια και ονομάζεται σήμερα Προφήτης Ήλιος. Τά σχόλια περιτεῦνουν.

Πιο κάτω λέει, ότι στήν εποχή του όλόκληρος ό Ταῦγετος είχε άφθονο κυνήγι ὅπως άγριόγιδα, έλάφια, άρκοῦδες, άγριοχοίρους κ.λπ. Σήμερα αὐτό τό πανέμορφο δουνό τό έχουν χιλιοκατάκψει. Ή τελευταία πυρκαγιά μπήκε δέβαια φέτος. Μιλάμε για οικολογική καταστροφή. Χάος μεταξῦ τοῦ τότε μέ τό σήμερα. Οί πρόγονοί μας λάτρευαν τήν φύση. Ήσαν πάνω άπ' ὅλα φυσιοκράτες.

Εὐχαριστῶ

Κίμων Άθηνάϊος

Άθήνα

νια, για νά ξεχάσουν τί σημαίνει έλευθερία; Έτσι οί Έλληνες άκόμα περιμένουν άπό τή μεταφυσική Κίρκη - Έκκλησία νά τοῦς χαρίση τήν έλευθερία...

Τό ὄνομα Έλληνας, ὕστερα άπό έξαφάνιση αιώνων, άκούστηκε ξανά τό 1821. Ό εὐνοχισμός, σωματικός και διανοητικός, συνεχίζεται μέ «δούλους τοῦ Κυρίου», τοῦ Κυρίου πού δέν είναι μόνο ό Χριστός ή ό έπίγειος κ. Χριστόδουλος... Τό πρόβλημα είναι τραγικό, είναι υπαρξιακό, είναι πανανθρώπινο και ὄχι μόνο ελληνικό.

Μέ έξαιρετική τιμή

Παναγιώτης Μπαστάνης

Πυρηνικός Φυσικός, Έλληνικό

Υ.Γ. Πάνω στον άδελφό λόφο τοῦ ιεροῦ λόφου της Άκρόπολης, τόν Άρειο Πάγο, ὑπάρχει άκόμα ή έπιγραφή μέ τά λόγια τοῦ Άποστόλου Παύλου για τόν καινούργιο Θεό - Πατέρα - Κύκλωπα. Είναι μεγάλη ντροπή για κάθε άνθρωπο της γῆς, πάνω άπό τήν Άκρόπολη νά βασιλεύη και νά μάς έπιτηρῇ τό «Μάτι τοῦ Θεοῦ», ό άρχαίος είσαχθείς Θεός - Κύκλωπας, αὐτός ό άγνωστος γνωστός άρχινομός τοῦ Σύμπαντος.

Ἡ θυσία τῆς Ἑλληνικῆς Παγκοσμιότητος στό δωρό τῆς κρατικιστικῆς Ρωμοσύνης

Σέ παλαιότερο ἄρθρο (τεῦχος 219, «Ἡ ἐξολόθρευσις τῶν Ἑθνῶν καὶ ὁ κατατρεγμός τοῦ Πολιτισμοῦ») προσπαθήσαμε νὰ καταγράψωμε τὴν ἱστορική καὶ ἰδεολογική καμπή, ἀπὸ τὴν ὁποία διέρχεται σήμερα ἡ ἀνθρωπότητα. Κύριο γνώρισμά της φαίνεται νὰ εἶναι ἡ σταδιακὴ ἐπικράτηση ἑνὸς οἰκουμενικοῦ προτύπου ἀνθρώπου μὲ ἀντίστοιχη ἀποδυνάμωση, μέχρι καὶ ἀφανισμό, τῶν ἰδιαίτερων ἐθνικῶν ἰδεολογιῶν, αὐτῶν τῶν πανίσχυρων μορφῶν συλλογικῆς συνείδησης, ποὺ ταλάνισαν κυρίως τὸν Δυτικὸ Κόσμο κατὰ τοὺς δύο τελευταίους αἰῶνες. Μέσα στὴ δίνη τῆς μεταβολῆς αὐτῆς πρέπει νὰ ἰδωθῇ καὶ ἡ ἐθνικὴ ἰδεολογία τῆς σύγχρονης Ἑλλάδος, γιὰ νὰ κατανοηθοῦν βαθύτερα καὶ ἀκριβέστερα τὰ συμβαίνοντα σήμερα στὸν τόπο μας.

Ἡ ἐθνικὴ μας συνείδηση παρουσιάζει δύο διαφορετικὰ καὶ ἀντίρροπες ὁψεις, φαινόμενο μοναδικὸ στὸν κόσμον τῶν ἐθνῶν. Ἡ μία ὁψη συνιστᾷ τὴν παγκόσμια Ἑλλάδα, δηλ. τὶς ἀξίες, τὰ πρότυπα καὶ τὰ ἰδανικά ποὺ γέννησε ἡ πνευματικὴ μεγαλουργία τῶν ἀρχαίων προγόνων μας καὶ ἀποτελοῦν σήμερα τὴν ἐνεργοποιὸν δύναμη, τὴ φαῖα οὐσία τοῦ Παγκόσμιου Πολιτισμοῦ. Εἶναι πλέον κοινὸς τόπος, πῶς ὅ,τι συνιστᾷ σήμερα τὸν Παγκόσμιο Πολιτισμὸ (φιλοσοφία, λογικὴ, ἐπιστήμη, ἔρευνα, ἀπόδειξη, πολιτικὴ, δημοκρατία, ἱστορία, ἀθλητισμός, θέατρο κ.ἄ.) γεννήθηκε καὶ ἤκμασε στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα. Ἀξιοσημεῖωτο εἶναι τὸ γεγονός, πῶς τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, καὶ ὄχι ἀργότερα, σφυρηλατήθηκε καὶ διαμορφώθηκε τὸ πολιτισμικὸ πρότυπο τοῦ Ἑλληνος Ἀνθρώπου, ποὺ ξεπέρασε τὰ ὅρια τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς, ἐγίνε πανανθρώπινον: «...τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα πεποίηκε μηκέτι τοῦ γένους ἀλλὰ τῆς διανοίας δοκεῖν εἶναι, καὶ μᾶλλον Ἑλλήνας καλεῖσθαι τοὺς τῆς παιδείας τῆς ἡμετέρας ἢ τοὺς τῆς κοινῆς φύσεως μετέχοντας» (Ἰσοκράτης, «Πανηγυρικός» 50-52). Σήμερα τῆς ἡμετέρας παιδείας μετέχουν ἄνθρωποι ἀπ' ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, ὅσοι σκέπτονται, φέρονται καὶ δημιουργοῦν «ὁμολογουμένως τῇ φύσει» – ἐλεύθερα, ἔλλογα, ἀδογμάτιστα, μὴ μαζικά, μὴ ἐξουσιαστικά, μὴ θεοκρατικά.

Τὴν ἄλλη ὁψη τῆς ἐθνικῆς μας συνείδησης συνιστᾷ ἡ ἐπίσημη ἰδεολογία τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους, ποὺ στηρίζεται στὴ βυζαντινὴ ὀρθόδοξη παράδοση καὶ σὲ ἕναν ἐκκεντρικὸ κρατισμὸ, γνωστὸν ὡς Ρωμοσύνη. Οἱ ἰδεολογικὲς καταβολές της βρίσκονται στοὺς πρώτους βυζαντινοὺς αἰῶνες, τὴν ἐποχὴ τοῦ μεγάλου μίσους καὶ τοῦ ὀλοκληρωτικοῦ διωγμοῦ παντὸς ἑλληνικοῦ, τότε ποὺ ἐπιβλήθηκε τὸ πρότυπο τοῦ «δούλου τοῦ Θεοῦ», τοῦ ὑποταγμένου στὸν Ἰεχωῶ καὶ στοὺς ἐπίγειους ἐκπροσώπους του, τὴν πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ ἐξουσία. Ἡ ὀνομασία «Ἑλλάς» καὶ ἡ ἐπίσημη γλῶσσα τοῦ νεοσύστατου Ἑλλαδικοῦ κράτους ὅπως καὶ τὰ ὁράματα τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Ἑθνεγερσίας δὲν κατάφεραν νὰ ἀποτρέψουν τὸν κοινωνικὸ καὶ πνευματικὸ μαρασμό. Τὸ διεφθαρμένο καὶ ἐξωθεν ἐξαρημένο κράτος καὶ ἡ πανίσχυρη

θεοκρατία - κληρικοκρατία δημιούργησαν μία ψευδή, συγκεχυμένη και τραγελαφική αντίληψη περί Ἑλλάδος, βασισμένη στην «έλληνορθόδοξη» παράδοση, ή οποία υπηρέτηθηκε – πλὴν λίγων φωτεινῶν ἐξαιρέσεων – ἀπὸ τοὺς «πνευματικούς» ταγούς καὶ τὴν ἐπίσημη ἐκπαίδευση τοῦ κρατιδίου. Ἡ ἰδεολογία τῆς Ρωμοσύνης ἔπλασε καὶ τὸ ἐθνικιστικὸ τῆς ὄραμα, οἰκειοποιούμενη τὸ αὐτοκρατορικὸ παρελθὸν τοῦ ἀνθελληνικοῦ πολυεθνικοῦ Βυζαντίου καὶ ἔθεσε ὡς «ἐθνικὸ πεπρωμένο» τὴν ἀναβίωσή του. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ὁ νεοελληνικὸς ἐθνικισμὸς ταυτίστηκε μὲ τὸν ἀντίστοιχο τουρκικὸ, σερβικὸ καὶ βουλγαρικὸ, ἐφ' ὅσον ὅλοι τοὺς ἔθεσαν ὡς στόχο τὴ δημιουργία μιᾶς «μεγάλης» καὶ «κραταιᾶς» κρατικῆς δυνάμεις, βασισμένης στὸ παρελθόν.

Ἡ πρώτη ὄψη τῆς ἐθνικῆς μας συνείδησης, ἡ ἐλληνικότητα, εἶναι ἡ μόνη ἐθνικὴ ἰδεολογία (παρήχθη ἀπὸ ἓνα συγκεκριμένο ἔθνος) ποὺ εἶναι ταυτόχρονα καὶ παγκόσμια, ταυτισμένη μὲ τὸν Πολιτισμὸ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ ἡ μόνη ἐθνικὴ ἰδεολογία ποὺ ἀντιστρατεύτηκε ἱστορικὰ καὶ ἀντιστρατεύεται πνευματικὰ τὴν ἐλληνικότητα εἶναι αὐτὴ τῆς ρωμοσύνης. Δύο διαπιστώσεις κρίσιμες γιὰ τὴν κατανόηση τῆς σημερινῆς σχιζοφρενικῆς πνευματικῆς κατάστασης τῆς Ἑλλάδος. Σὲ ἓναν κόσμον διαρκῶς μεταβαλλόμενο, ποὺ ἡ ἐπιβίωσή του ἐξαρτᾶται πλέον ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ του γνώση, μὲ τὸν πολιτισμὸ νὰ γιγαντῶνεται πάνω ἀπ' τὶς ἐθνικὲς παραδόσεις καὶ τὴν ἀνθρωπότητα νὰ συνενώνεται ἐπικοινωνιακά, τὸ ἰδεολογικὸ «ξεκαθάρισμα» τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἶναι ἐπιβεβλημένο ὅσο ποτὲ ἄλλοτε. Πρέπει ὁ σημερινὸς Ἕλληνας νὰ ἀποφασίσῃ ὀριστικά, ἂν θὰ συνεχίσῃ νὰ ταλανίζεται ἀπὸ τὴν σύγχυση ποὺ προκαλοῦν τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἄγνοια ἢ, στερεωμένος στὶς διαχρονικὲς ἀξίες τῶν προγόνων του, νὰ ἀποχωρισθῇ τὸ σκωληκόδρομο τῆς Ρωμοσύνης καὶ νὰ ἐναρμονισθῇ, ἴσως καὶ νὰ πρωτοστατήσῃ καὶ πάλι στὸ παγκόσμιο γίγνεσθαι. Οὕτως ἢ ἄλλως ἡ ἀνθρωπότητα θὰ προχωρήσῃ, καὶ ἤδη προχωρεῖ, χωρὶς τὴ δική μας παρουσία. Καὶ στὴν πορεία τῆς αὐτῆς πρὸς τὸ μέλλον ἐλλοχεύουν μύριοι κίνδυνοι, καθὼς καθημερινὰ ἡ παγκόσμια Ἑλλάδα ἐμβολίζεται ἀπὸ τὸν Διεθνή Ἐξουσιασμό: ἡ ἐπιστήμη ὁδηγεῖται στὴν τεχνολογικὴ βαρβαρότητα, ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ δημοκρατία στὸν ἐξουσιασμό, ὁ ὁρθὸς λόγος στὸ μεταφυσικὸ παράλογο, ἡ ἐλεύθερη προσωπικότητα στὴν μαζικὴ ὁμοιογένεια. Ἔχουμε ξαναγράψει, πὼς ἡ μάχη μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξουσιασμοῦ ἢ μετὰ τῆς πολιτισμοῦ καὶ βαρβαρότητας θὰ δοθῇ στὸ ἄμεσο μέλλον· καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴ μάχη θὰ εἶναι παράδοξο νὰ ἀπουσιάζουν οἱ φυσικοὶ ἀπόγονοι τῶν γεννητόρων τοῦ Πολιτισμοῦ. Εἶναι ὄντως θλιβερὸ καὶ ἐγκληματικὸ, τὴ στιγμὴ αὐτὴ τῆς ἱστορικῆς καμπῆς νὰ ξεπηδοῦν ὡς μεσαιωνικὰ μορμολύνεια ἄξεστοι καὶ ἐλλειμματικοὶ ἄνθρωποι τῆς «πολιτικῆς» καὶ τῶν «γραμμάτων» ὅπως καὶ «πατριῶτες» τῆς γεωγραφικῆς ἀντίληψης τῆς ἐλληνικότητος, ποὺ δημαγωγώντας κρατοῦν σταθερὰ τὸ ἄβουλο πλῆθος στὸν τάφο τῆς Ρωμοσύνης, μέσα στὸν ὁποῖο εἶναι θαμμένο τὸ μεγάλο τῆς Ἑλλάδος ἐδῶ καὶ πολλοὺς αἰῶνες.

Παν. Α. Κουβαλάκης

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΥΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ Η ΤΡΙΧΟΤΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΓΩΝΙΑΣ

Πώς αποδεικνύεται τὸ δυνατόν τῆς λύσεως

[Τὸ ἔτος 2000 ἔχει ὀρισθῇ ὡς ἔτος τῆς ἐπιστήμης τῶν μαθηματικῶν. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ ὁ «Δαυλὸς» ἔχει παρουσιάσει ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ ἔτους διάφορες πρωτότυπες μελέτες, εἴτε καθαρὰ μαθηματικές, ὅπως εἶναι οἱ μελέτες ἐπάνω στὸ περίφημο ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἄλυτο πρόβλημα τῆς τριχοτομήσεως τῶν γωνιῶν μὲ κανόνα καὶ διαβήτη, εἴτε ἄλλες, ποὺ περιέχουν καὶ μαθηματικὰ (τεύχη 217, 218, 220, 222, 223, 226).

Μὲ ἀφορμὴ τὴν ἀποψη, ὅτι ἡ λύση τοῦ ἄνω προβλήματος ἔχει ὀριστικὰ ἀποδειχθῇ μαθηματικὰ πὼς εἶναι ἀδύνατη καὶ γιὰ τὴν ὁλοκλήρωσι τοῦ θέματος αὐτοῦ παρουσιάζεται ἡ κατωτέρω μελέτη, ἡ ὁποία ἀνατρέπει καὶ τροποποιεῖ τὴν ἀποψι τοῦ ἀδυνάτου καὶ ἀποκαθιστᾷ τὴν πραγματικότητα, μελέτη ποὺ βασίζεται σὲ νέες ἄγνωστες ἀποκαλύψεις, οἱ ὁποῖες ἔχουν διαφύγει μέχρι σήμερα τῆς προσοχῆς τῶν εἰδικῶν.]

Ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ε. Σταμάτη «*Επιστημονικαὶ ἐργασίαι*», τόμος Α' 1972, σελίδες 105-109, μαθαίνουμε, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1836 μ.Χ. οἱ μαθηματικοὶ ἀπέδειξαν, ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς τριχοτομήσεως τῆς ὀξείας γωνίας μὲ κανόνα καὶ διαβήτη εἶναι ἀδύνατον νὰ λυθῇ, διότι ἡ ἐντοπισθεῖσα ἀλγεβρική ἐξίσωσι τοῦ φαινομένου τῆς τριχοτομήσεως εἶναι τρίτου βαθμοῦ καὶ, ὡς λέγουν, δὲν δύναται νὰ τραπῇ σὲ γινόμενο παραγόντων μικροτέρου βαθμοῦ, ποὺ θὰ ἔδιναν ῥίζες γραμμικές, οἱ ὁποῖες θὰ ἠδύναντο νὰ κατασκευασθοῦν μὲ κανόνα καὶ διαβήτη.

Συγκεκριμένα ἀναφέρεται ὡς ἀλγεβρική ἐξίσωσι τῆς τριχοτομήσεως ἡ

$$x^3 - 3\alpha x^2 - 3x + \alpha = 0 \quad (1),$$

ἡ ὁποία προήλθε ἀπὸ τὴν γνωστὴ τριγωνομετρικὴ ταυτότητα

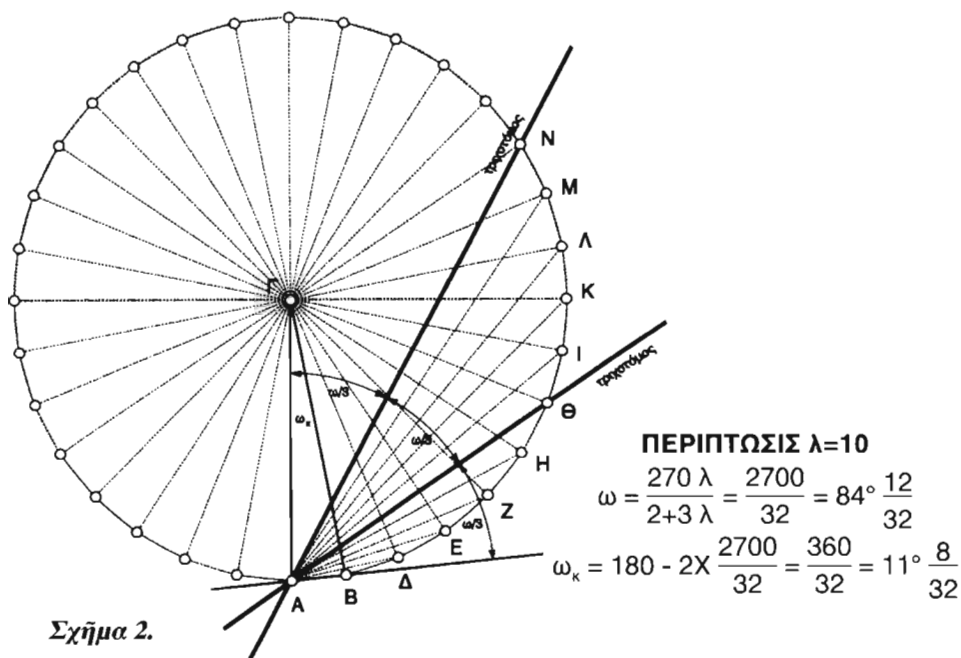
$$\epsilon\phi \cdot 3\theta = \frac{3 \cdot \epsilon\phi\theta - \epsilon\phi^3\theta}{1 - 3 \cdot \epsilon\phi^2\theta} \quad (2)$$

δι' ἀντικαταστάσεως τῶν τριγωνομετρικῶν συμβόλων δι' ἀντιστοίχων ἀλγεβρικῶν τοιούτων ἥτοι $\epsilon\phi 3\theta = 1$ καὶ $\epsilon\phi\theta = x$, ὅπου 3θ ἡ πρὸς τριχοτόμησι γωνία. Ἡ θεώρησι αὐτὴ δὲν ἔτυχε μέχρι σήμερα τῆς πρέπουσας εἰς δάθος διερευνησεως καὶ ἔτσι διέλαθε τῆς προσοχῆς τῶν εἰδικῶν ἢ ὑπαρξί ἑνὸς βασικοῦ καὶ συγκεκριμένου λάθους, τὸ ὁποῖον, ὡς ἀποδεικνύεται κατωτέρω, ἀνατρέπει καὶ τροποποιεῖ τὸ βασικὸ συμπέρασμα τοῦ ἀδυνάτου τῆς τριχοτομήσεως.

Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΙ ΚΑΙ ΤΟ ΛΑΘΟΣ ΤΗΣ

$$x^3 - 3\alpha x^2 - 3x + \alpha = 0 \quad (1):$$

Τὸ πρῶτο βασικὸ λάθος τῆς (1), ἀπὸ τὸ ὁποῖο μάλιστα πηγάζει καὶ ἕτερον, ποὺ

Τότε θα είναι $\alpha = \epsilon\phi\left(\frac{90 \cdot \lambda}{2+\lambda}\right)$, μία δὲ μορφή τιμών, πού θα ἐπαληθεύη τὴν ταυτότητα (3), θα εἶναι ἡ $X = \epsilon\phi\left(\frac{30 \cdot \lambda}{2+\lambda}\right)$, καὶ ἄρα ἡ ἐκ ταυτότητος ἴση πρὸς μηδὲν σχέσεις (3) δύναται νὰ μετατραπῇ σὲ παραγοντική μορφή, πού θα εἶναι ἐκ ταυτότητος ἴση πρὸς τὴν (3), ἥτοι θα εἶναι

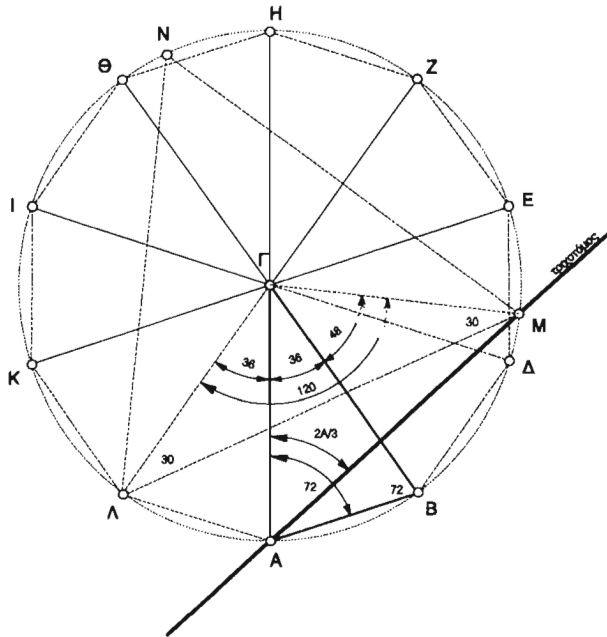
$$x^3 - 3\alpha x^2 - 3x + \alpha \equiv \left[x - \epsilon\phi\left(\frac{30 \cdot \lambda}{2+\lambda}\right)\right] \cdot (x-A) \cdot (x-B) \equiv 0 \quad (4).$$

Οἱ τιμές τῶν ὑπολοίπων ριζῶν (A) καὶ (B) εὐκόλως ὑπολογίζονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γνωστῶν ιδιοτήτων τῶν ἐκ ταυτότητος ἴσων πολυωνύμων, εὐρέθησαν δὲ ὅτι εἶναι

$$A = 3 \epsilon\phi\left(\frac{90 \cdot \lambda}{2+\lambda}\right) - \epsilon\phi\left(\frac{30 \cdot \lambda}{2+\lambda}\right)$$

$$B = \frac{\epsilon\phi\left(\frac{90 \cdot \lambda}{2+\lambda}\right)}{\epsilon\phi\left(\frac{30 \cdot \lambda}{2+\lambda}\right) \cdot \left[3 \cdot \epsilon\phi\left(\frac{90 \cdot \lambda}{2+\lambda}\right) - \epsilon\phi\left(\frac{30 \cdot \lambda}{2+\lambda}\right)\right]}.$$

Σὰν συμπέρασμα προκύπτει, ὅτι ἡ λανθασμένως χαρακτηρισθεῖσα ὡς ἐξίσωσι (1), οὕσα ταυτότης (3), μετατρέπεται σὲ γινόμενο τριῶν παραγόντων πρώτου βαθμοῦ καὶ ἄρα γραμμικῶν καὶ δυναμένων νὰ ἀπεικονισθοῦν γραμμικὰ μὲ κανόνα καὶ διαδήτη.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ λ=8

$$\omega = \frac{90\lambda}{2+\lambda} = \frac{720}{10}$$

$$\omega_k = 360/10 = 36^\circ \text{ (κορυφή)}$$

Σχήμα 3.

“Ο,τι ακριβώς συμβαίνει για τα άνω άπειροσύνολα των γωνιών που προέρχονται από τις άνω ρίζες της (3) και τριχοτομούνται, το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και για όλα τα άπειροσύνολα των γωνιών που προέρχονται από τις σχέσεις

$$\alpha) \omega = 3^\circ \cdot \lambda \text{ (όλα τα άκεραία πολλαπλάσια των } 3^\circ), \beta) \omega = \frac{270^\circ \cdot \lambda}{2+3\lambda}, \gamma) \omega = \frac{90^\circ \cdot \lambda}{2+3\lambda},$$

δ) $\omega = 5^\circ \times \lambda$ (έν μέρει είναι ταυτόν με $\omega=3^\circ\lambda$). Για όλα αυτά υπάρχει και η γραφική γεωμετρική επιβεβαίωση της αλήθειας της τριχοτομήσεως των γραμμικά με κανόνα και διαδήτη, πλήθος δέ τοιούτων παραδειγμάτων αναφέρονται στο προμνησθέν βιβλίο μου, από το οποίο έπελέγησαν τα κατωτέρω παραδείγματα:

$$\mathbf{A' \text{ Περιπτώσεις } \acute{\epsilon}κ \text{ τοῦ } \acute{\alpha}πειροσυνόλου \omega = \frac{270 \cdot \lambda}{2+3\lambda}}$$

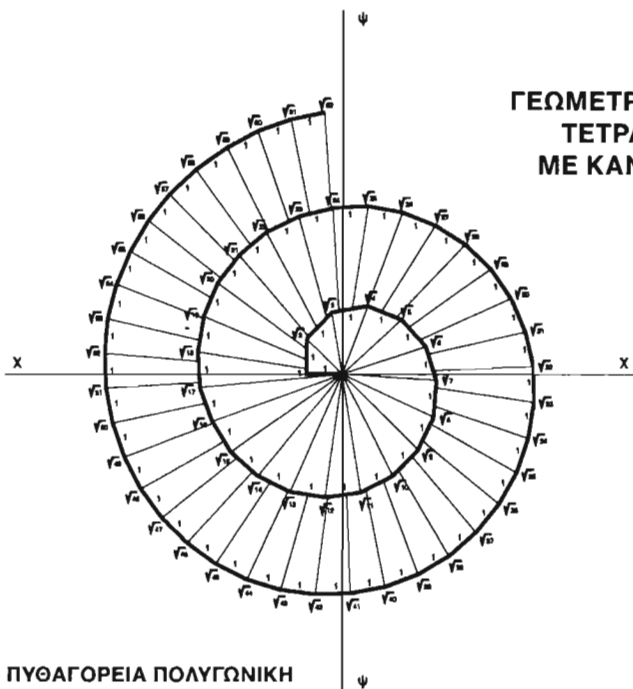
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΡΩΤΟ

“Εστω $\lambda=6$. Ἡ πρὸς τριχοτόμησι γωνία θὰ εἶναι $\omega_0 = \frac{1620}{20} = 81^\circ$.

Κατ’ ἀρχὴν ἡ γωνία 81° δύναται νὰ κατασκευασθῇ με κανόνα καὶ διαδήτη [κατασκευὴ ἑνὸς ἰσοσκελοῦς ἐπικέντρου τριγώνου ΑΒΓ ἑνὸς κανονικοῦ εἰκοσαγώνου ἐγγεγραμμένου σὲ κύκλου Γ].

Τρόπος τριχοτομήσεως

Σ’ ἓνα τυχόντα κύκλου (Γ) κατασκευάζω (ἐγγράφω) ἓνα κανονικὸ 20γωνο ΑΒΔΕΖΗΘΙ... (ἡ γεωμετρικὴ κατασκευὴ εἶναι εὐχερής). Τὸ ἐπίκεντρο τρίγωνο ΓΑΒ ἔχει γωνίες $\hat{A} = \hat{B} = 81^\circ$ καὶ $\hat{\Gamma} = 18^\circ$. Εὐκόλως ἀποδεικνύεται, ὅτι οἱ χορδὲς ΑΖ καὶ ΑΙ τριχοτομοῦν τὴν γωνία $\hat{A} = 81^\circ$, καθὼς ἐπίσης γωνία ΓΑΙ = $3 \times 9^\circ = 27^\circ = 81/3$ (βλέπε **Σχήμα 1**).

**ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΙ ΤΩΝ
ΤΕΤΡΑΓΩΝΙΚΩΝ ΡΙΖΩΝ
ΜΕ ΚΑΝΟΝΑ ΚΑΙ ΔΙΑΒΗΤΗ**

**ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΑ ΠΟΛΥΓΩΝΙΚΗ
ΕΛΙΚΑ - ΣΠΕΙΡΑ**

Σχήμα 5.

“Ένα ισοσκελές τρίγωνο με γωνία βάσεως 72° θα ἔχη γωνία κορυφῆς 36° και ἄρα τὸ τρίγωνο αὐτὸ θα εἶναι ἓνα ἐπίκεντρο τρίγωνο ἑνὸς κανονικοῦ 10γώνου ἐγγεγραμμένου σὲ κύκλο, ποὺ εὐκόλα κατασκευάζεται.

Ἡ τριχοτόμησι τῆς γωνίας $\omega_8 = 72^\circ$ ἐπιτυγχάνεται με τὸν συνδυασμὸ ἑνὸς κανονικοῦ 10γώνου καὶ ἑνὸς κανονικοῦ ἰσοπλευροῦ ἐγγεγραμμένων στὸν αὐτὸ κύκλον. Τὸ 10γωνο χρησιμεύει γιὰ τὸν ἐντοπισμὸ τῆς γωνίας τῶν 72° . Ὁ γεωμετρικὸς τρόπος τῆς τριχοτομήσεως τῆς $\omega_8 = 72^\circ$ εἶναι ὁ ἑξῆς: Σ’ ἓνα τυχόντα κύκλο Γ κατασκευάζω (ἐγγράφω) τὸ κανονικὸ δεκάγωνο $ΑΒΔΕΖΗΘΙΚΛ$, τοῦ ὁποῖου τὰ ἐπίκεντρα τρίγωνα $\Gamma ΑΒ$ κ.λπ. ἔχουν τίς παρὰ τῇ βάσει γωνίες $\hat{\Gamma ΑΒ} = \hat{ΑΒΓ} = 72^\circ$. Στὸν αὐτὸ κύκλο Γ ἐγγράφω τὸ κανονικὸ τρίγωνο $ΑΜΝ$, ἀρχόμενο ἀπὸ μία κοινὴ κορυφὴ $Α$. Εὐχερῶς ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ χορδὴ

$\overline{ΑΜ}$ τριχοτομεῖ τὴν γωνίαν $\hat{\Gamma ΑΒ} = 72^\circ$, διότι εἶναι γωνία $\hat{ΒΑΜ} = \frac{1}{2} \hat{ΒΓΜ} = \frac{1}{2} 48^\circ = 24^\circ = \frac{1}{3} 72^\circ$ (βλέπε **Σχήμα 3**).

(**Σημείωσι:** Ὑποδείγματα βλέπε στὸ προαναφερθὲν βιβλίό μου.)

Γ’ Περιπτώσεις ἐκ τοῦ ἀπειροσυνόλου τῶν γωνιῶν $\omega = 3^\circ \times \lambda$

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ἐστω ἓνα τυχὸν $\lambda=12$, ὁπότε ἡ πρὸς τριχοτόμησι γωνία θα εἶναι $\omega_{12} = 3 \times 12 =$

36° . Ἡ γωνία 36° κατασκευάζεται εὐχερῶς σὰν κορυφή ἑνὸς ἐπικέντρου τριγώνου κανονικοῦ 10γώνου ἐγγεγραμμένου σὲ κύκλο, ὁπότε οἱ ἄλλες γωνίες του θὰ εἶναι 72° ἑκάστη, ἢ ἄλλως μὲ τὴν βοήθεια τῆς προτάσεως 10/IV τῶν στοιχείων τοῦ Εὐκλείδη (κατασκευὴ ἰσοσκελοῦς τριγώνου μὲ γωνία βάσεως διπλάσιας τῆς γωνίας τῆς κορυφῆς). Ἡ τριχοτόμησι τῶν γωνιῶν τῆς ἄνω μορφῆς ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν βοήθεια τῆς πυθαγορείου (Θεαίτητος) πολυγωνικῆς σπείρας ὡς κάτωθι:

Κατασκευάζω τὸ τρίγωνο $AB\Gamma$ βάσει τῆς ὑπ' ἀριθ. 10/IV προτάσεως τοῦ Εὐκλείδη, ὅπως ἐμφανίζεται στὸ **Σχέδιο 4**, τοῦ ὁποίου οἱ γωνίες εἶναι $\Gamma\hat{B}A = \Gamma\hat{A}B = 72^\circ$. Θεωρῶ τὴν πλευρὰ $\overline{AB} = 1$ (μονάδα) καὶ μὲ ἀρχὴ αὐτὴν κατασκευάζω τὰ δύο ἀρχικὰ τρίγωνα ABE καὶ AEZ τῆς Πολυγωνικῆς Σπείρας τοῦ Θεαίτητου, ὅπου ἡ πλευρὰ $\overline{AZ} = \sqrt{3}$. Μεταφέρω τὸ σημεῖο Z ἐπὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς $\overline{BA}$ στὸ σημεῖο Z' , ὅπου κατασκευάζεται τὸ ὀρθογώνιο τρίγωνο $AZ'\Theta$ μὲ πλευρὰ $Z'\Theta = 3 \times \overline{AB}$. Στὸ τρίγωνο $AZ'\Theta$ ἡ γωνία $\Theta\hat{A}Z' = 60^\circ$. Τὴν ὑποτείνουσα $\overline{\Theta A}$ προεκτείνω ἐντὸς τοῦ τριγώνου $AB\Gamma$ μέχρι συναντήσεως τῆς μεσοκαθέτου ἐπὶ τῆς $\overline{A\Gamma}$ στὸ σημεῖο I . Ἡ εὐθεῖα $\overline{I\Gamma}$ εἶναι ἡ τριχοτόμος τῆς κορυφῆς γωνίας $B\hat{\Gamma}A = 36^\circ$, διότι ἀπὸ τὸ ἰσοσκελὲς τρίγωνο $A\Gamma I$ οἱ γωνίες $I\hat{A}\Gamma = I\hat{\Gamma}A = 12^\circ = 1/3 \times 36^\circ$.

Παρατήρησι: “Ὅλες οἱ γωνίες ποὺ πληροῦν τὴν σχέση $\omega = 3^\circ \times \lambda$, ὅπου $\lambda = 1, 2, 3, \dots, 30, \dots$, τριχοτομοῦνται μὲ κανόνα καὶ διαβήτη μὲ τὸν ἴδιο ἀκριβῶς τρόπο: μὲ τὴν βοήθεια τόσο τοῦ βασικοῦ τριγώνου τῆς ὑπ' ἀριθ. 10/IV προτάσεως τοῦ Εὐκλείδη ὅσο καὶ μὲ τὴν Πυθαγόρεια (Θεαίτητος) Πολυγωνικὴ Σπείρα (**Σχήμα 5**). (Σημ.: Βλέπε ἕτερα παραδείγματα στὸ βιβλίο μου.)

Τελικὰ συμπεράσματα

❶ Ἡ ὑποτιθέμενη μαθηματικὴ ἐξίσωσις $x^3 - 3ax^2 - 3x + a = 0$, ἡ ὁποία σήμερα θεωρεῖται ὅτι ἀποδεικνύει τὸ ἀδύνατο τῆς τριχοτομήσεως τῶν γωνιῶν μὲ κανόνα καὶ διαβήτη, εἶναι ἓνα μεγάλο λάθος, διότι ἡ σχέσις αὕτη δὲν εἶναι ἐξίσωσις ἀλλὰ μία σχέσις ταυτότητος ἴσης μὲ τὸ μηδέν.

❷ Ἡ ἄνω ὑποτιθέμενη ἐξίσωσις δὲν δύναται μὲν ὡς ἐξίσωσις νὰ τραπῇ σὲ γινόμενο παραγόντων, ὡς ταυτότης ὅμως δύναται στὴ γενικὴ τῆς μορφῆς νὰ τραπῇ σὲ γινόμενο παραγόντων πρώτου βαθμοῦ καὶ ἄρα γραμμικῶς κατασκευαζομένων.

❸ Ἡ ὑποτιθέμενη ἐξίσωσις, ἡ ὁποία ἐν τοῖς πράγμασι εἶναι ταυτότης, ὅχι μόνον δὲν ἀποδεικνύει τὸ ἀδύνατο τῆς τριχοτομήσεως, ἀλλ' ἀπεναντίας ἀποδεικνύει τὸν γενικὸ κανόνα τῆς δυνατότητας τῆς τριχοτομήσεως καὶ μάλιστα φανερώνει καὶ τὸν τρόπο τῆς τριχοτομήσεως διὰ τῶν μορφῶν τῶν γραμμικῶν παραγόντων τῆς (κανονικὰ πολύγωνα, ἀλγεβρικὴ ἐπαλληλία κανονικῶν πολυγώνων, πολυγωνικὴ σπείρα κ.λπ.).

❹ Τὸ ἀδύνατον τῆς τριχοτομήσεως ἀποτελεῖ ὅχι τὸν κανόνα ἀλλὰ τὴν ἐξαίρεσις γιὰ ὠρισμένες ὁμάδες ἀπειροσυνόλων γωνιῶν.

Ἰπποκράτης Π. Δάκογλου

Πολιτικὸς Μηχανικὸς Ε.Μ.Π.

Μέλος Ἑλληνικῆς Μαθηματικῆς Ἑταιρείας

Ὁλοκαύτωμα τῆς ἱστορικῆς μνήμης

Τὰ 730 ἀρχαῖα θέατρα τὰ ἐφτείαξαν... Σουμέριοι καὶ παίζαν τὸ ἔργο «Παλαιὰ Διαθήκη» (γιατί ὄχι;). Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά, πού τὸ Σύστημα τοῦ Ἑβραϊοχριστιανισμοῦ χτυπᾷ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότητα ἀπὸ παλιὰ ἕως τώρα καὶ δὴ μὲ καπιταλιστικά καὶ μαρξιστικά ὄπλα, τὰ ὁποῖα μᾶς ἔφεραν ἄλλωστε στὴν Πλανηταρχία.

Μεσοποταμία λοιπόν, Πέρσες, Φοῖνικες – καὶ ὅλοι αὐτοὶ πού σήμε-
ρα μᾶς ζητοῦν τὰ «δανεικά» τους. Μᾶς ζητοῦν πίσω τὸ Ἀλφάβητο, τὸν
Ὅμηρο, τοὺς κλασσικοὺς τῆς Τέχνης καὶ τοῦ Λόγου, τοὺς φιλοσό-
φους τῆς Ἰωνίας – καὶ τί ἄλλα ἀκόμη... Τὸ κρατίδιο τῆς Ρωμιοσύνης
σιγεῖ. Μᾶς τὰ ζητοῦν πίσω, γιατί ὁ πολιτισμὸς ἐρχεται ἐξ Ἀνατολῶν.

Ἄν δὲ δὲν ἦταν οἱ Μαραθῶνες καὶ οἱ Σαλαμίνες, ὁ Φειδίας θὰ ἐφτει-
αχνε σκαλιστοὺς νεροχύτες στὴν καλύτερη περίπτωση, ἐνῶ πρὶν οἱ
Δημόκριτος καὶ Ἡράκλειτος θὰ τσουβαλιάζανε τὴν ὕλη σὲ ὑποζύγια,
ὅπως δείχνουν οἱ παραστάσεις τοῦ Ἀσιατικοῦ Δεσποτισμοῦ, ὑψίστης
τέχνης, γιατί οἱ ἀμφορεῖς, οἱ μελανόμορφοι καὶ ἐρυθρόμορφοι, τὰ
ἔχουν κάνει μούσκεμα μ' ἐκείνη τὴν ὑπέροχη γραμμὴ τους...

Θὰ εἶχαν φυγαδεύσει τὸν Σωκράτη μὲ λύτρα καὶ δολοπλοκίες καὶ θὰ
μοίραζαν κελεμπίες ἀντὶ τῶν χιτῶνων στὴν ἀγορά, τὰ δικαστήρια, τὴν
Πνύκα, τὰ θέατρα. Θὰ ἀντικαθιστοῦσαν τὰ ὑποζύγια μὲ ἀθλητὲς τῆς
Ἀλτεως καὶ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων – σοῦ λέει: νὰ μὴν πηγαίνουν
τζάμπα, ἔτσι γέροι πού εἶναι... Οἱ Ἀτθίδες, καθὼς θὰ ἀνέβαζαν τὸν
Πέπλο τῆς Ἀθηνᾶς στὰ Παναθήναια, ἀπλῶς θὰ τὸν ἔκαναν τσαντίρι
τῆς ἐρήμου καὶ μεταξὺ καμήλας καὶ πρόχειρης φωτιᾶς στοὺς Δελφοὺς
θὰ κήρυτταν τὶς ἀμφικτιονίες, ὅταν τὰ καραβάνια θὰ μαχαίρωναν τὸ
ἓνα τὸ ἄλλο...

Ἰερὴ ὁργή, ὅταν στὸ ἐλληνικὸ κανάλι 5 τὴν 1/10/00, ὥρα 18.00 περί-
που, παρουσιάστηκε κάποιος, πού σὲ σειρὲς εἰδικὲς γιὰ τοῦτο ἄρχισε
ἀπὸ τὸ 3000 π.Χ. μέχρι τοὺς Ρωμαίους καὶ δὲν εἶπε τίποτε γιὰ τὴν
Ἀρχαία Ἑλλάδα καὶ ἔφθασε ὥς τὸν Καρλομάγνο... Εἶχε ἀρχίσει πολὺ
πρὶν μιλώντας σὲ διάφορα ἐπεισόδια γιὰ ἄλλες ἱστορικὲς στιγμές, καὶ
ἀποκτώντας τὴν ἐμπιστοσύνη τὸ πέταξε... Πρόκειται περὶ ὀλοκαυτώ-
ματος τῆς ἱστορικῆς μνήμης καὶ τῶν πολιτισμικῶν παραδόσεων. Ὁ
Ντυροζέλ τοῦ Μουσείου Εὐρωπαϊκῆς Ἱστορίας ξαναχτυπᾷ σὲ συνερ-
γασία μὲ τοὺς δίδοντας γῆν καὶ ὕδωρ γραικύλους.

Παντελῆς Γλάρος

Μιά σπαρταριστοῦ ἐνδιαφέροντος συζήτηση

Ο «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΜΟΛΟΣΣΟΣ»: ΕΝΑΣ ΣΚΥΛΟΣ ΠΟΥ ΣΕΒΕΤΑΙ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΟ «ΜΕΤΡΟ»!

**Ὁ μαθηματικὸς - κυνολόγος Π. Τσικούρης
τὸν «ἀναβιώνει» στὴ Θουρία τῆς Μεσσηνίας**

Ζωντανὰ μνημεῖα ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ὁ “μολοττίδης κύων” καὶ ὁ “ἀκολουθῶν τοῖς προβάτοις”. – Οἱ περιγραφές τοῦ μολοσσοῦ ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη καὶ τὸν Ὀπιανό. – Πολλές οἱ εὐρωπαϊκὲς φυλὲς σκύλων μὲ ἄφθονο ἑλληνικὸ αἷμα. – Μία συναρπαστικὴ περιγραφή τῆς μάχης μολοσσοῦ - λύκου ἢ ἀρκούδας. – Πῶς τὸ «μέτρο» κυριαρχεῖ στὴ συμπεριφορὰ τοῦ ἑλληνικοῦ τσοπανόσκυλου. – Οἱ ἀρχαῖες ἀγγειογραφίες ἀποδεικνύουν τὴν ὁμοιότητα. – Μολοσσοὶ τοῦ Ἀλέξανδρου κατὰ τῶν ἐλεφάντων τῶν Ἰνδῶν.

Στὴν ἑλληνικὴ ἀρχαιότητα ἡ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ πιστότερο σ' αὐτὸν τετράποδο ἦταν ἀρρηκτὴ, καθημερινὴ καὶ ἐξαιρετικὰ ὑψηλῆς σημασίας. Οἱ σκύλοι ποὺ οἱ πρόγονοί μας εἶχαν κοντὰ τους, τοὺς συντρόφευαν καὶ τοὺς ἐξυπηρετοῦσαν σὲ πολλὲς ἀπὸ τίς δραστηριότητές τους. Στὶς κτηνοτροφικὲς ἐργασίες, στὰ καθήκοντα τοῦ φύλακα, στὸ κυνήγι, ἀκόμα καὶ στὸν πόλεμο οἱ ἑλληνικὲς φυλὲς τῶν σκύλων καὶ δὴ τῶν μολοσσικῶν ἔχουν σημαντικώτατη ἱστορικὴ παρουσία.

Γιὰ ὅλα αὐτὰ μιλήσαμε μὲ τὸν κ. Παναγιώτη Τσικούρη, ὁ ὁποῖος ἔχει ιδρύσει καὶ διατηρεῖ δικό του κυνοτροφεῖο στὴ Θουρία Μεσσηνίας, ὅπου προσπαθεῖ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν γνήσια ράτσα τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ μολοσσικοῦ σκύλου, ὅπως καὶ ὁ ἴδιος μᾶς περιγράφει στὴ συζήτηση ποὺ εἶχαμε μαζί του, ὅταν τὸν ἐπισκεφθῆκαμε στὸ κυνοτροφεῖο τῆς Θουρίας, γιὰ νὰ γνωρίσουμε ἀπὸ κοντὰ τὸ ἔργο του. Ὁ κ. Π. Τσικούρης, μολονότι εἶναι μαθηματικὸς, ἔχει πραγματοποιήσει ἐκτεταμένους ἱστορικὲς μελέτες γιὰ τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ σκυλιά, καὶ τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν του, τὰ ὁποῖα ἐκτίθενται παρακάτω, παρουσιάζουν λαχταριστὸ ἐνδιαφέρον, ἱστορικὸ ἀλλὰ καὶ γενικώτερο – κι ὄχι μόνο γιὰ τοὺς κυνοφίλους. ►

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΜΟΛΟΣΣΟΣ ΖΩΝΤΑΝΟ ΜΝΗΜΕΙΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΡ.: *Κύριε Τσικούρη, θα σās ζητούσα κατ' ἀρχὰς νὰ μās μιλήσετε σὲ γενικὲς γραμμὲς γιὰ τὴν προσπάθεια ποὺ κάνετε ἐδῶ γιὰ τὴν ἀνάδειξη τοῦ ἑλληνικοῦ μολοσσικοῦ σκύλου.*

ΑΠ.: Σās εὐχαριστῶ καὶ χαίρομαι ποὺ μοῦ δίνετε τὴν εὐκαιρία νὰ μιλήσω στὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ τοῦ «Δαυλοῦ» γιὰ τὴν προσπάθεια ἀναγέννησης τοῦ ἑλληνικοῦ μολοσσικοῦ σκύλου, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴ φυλὴ τῶν ἑλληνικῶν ποιμενικῶν. Θὰ ἔλεγα, ὅτι ἡ φυλὴ αὐτὴ, ποὺ ζῇ στὶς μέρες μας καὶ εἶναι ἀναπόσπαστο τμῆμα τῆς κτηνοτροφικῆς δραστηριότητος στὴν κεντρικὴ καὶ δόρεια Ἑλλάδα, εἶναι ἓνα ζωντανὸ μνημεῖο, μὲ ὅλες τὶς παραποιήσεις καὶ ζημιὲς ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχουν κάνει ἐπάνω του. Ὁ σκύλος αὐτὸς σὰν ποιμενικὸς διεσώθη ἀπὸ τὴν ἀνάγκη τῶν κτηνοτρόφων, καὶ μέσα του φέρει τὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ μολοσσικὸ σκύλο. Τουλάχιστον δύο μορφὲς τοῦ εἶδους αὐτοῦ βρίσκονται μέσα στὸν ποιμενικόν: ὁ «θηρευτικὸς μολοττικὸς» καὶ ὁ «ἀκολουθῶν τοῖς προβάτοις». Τὸ χαρακτηριστικὸ τῶν σκύλων αὐτῶν εἶναι, ὅτι βρίσκονται πάνω στὰ βουνὰ μαζί μὲ τὰ κοπάδια τῶν ζώων. Ἄλλοι χρησιμοποιοῦνται καθαρὰ ὡς σκύλοι κρούσης ἀπέναντι στὸν εἰσβολέα, ποὺ συνήθως εἶναι ὁ λύκος ἢ κατὰ δεύτερο λόγο ἡ ἀρκούδα ἢ ἀκόμη καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἐνῶ ἄλλοι χρησιμοποιοῦνται καὶ γι' αὐτὸ ἄλλὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σὰν θηρευτικοὶ σκύλοι, ποὺ κυνηγοῦν ἀπὸ λαγὸ μέχρι ἀγριόχοιρο.

ΕΡ.: *Αὐτὰ τὰ δύο εἶδη διαφέρουν μορφολογικά;*

ΑΠ.: Οἱ διαφορὲς μεταξὺ τους εἶναι σημαντικὲς σὲ τέτοιο βαθμὸ, ὥστε νὰ τοὺς καθιστοῦν δύο διαφορετικοὺς τύπους σκύλων. Ξεκινώντας ἀπὸ τὴν κατασκευὴ τοῦ σώματός τους παρατηροῦμε, ὅτι στὴν μὲν πρώτη φυλὴ τὸ ζῶο εἶναι μακρύτερο, πολὺ γεροδεμένο, μὲ μεγάλο βάθος θώρακος, χοντρά πόδια, σὲ σημεῖο ποὺ νὰ φαίνονται κοντά, χωρὶς νὰ εἶναι, μὲ μέτριο καὶ φαρδὺ λαιμὸ, πολὺ μεγάλο κεφάλι καὶ μέτρια καὶ φαρδιά σιαγόνια μὲ μεγάλο βάθος, ποὺ καταλήγουν σὲ τετραγωνισμένο «κόψιμο». Τὰ γνωρίσματά του εἶναι ἐμφανῶς μολοσσοειδῆ μὲ κρεμαστὰ βλέφαρα στὰ περισσότερα δείγματα, κρεμαστὰ ἐπάνω χεῖλη, διπλὴ τραχηλιά κάτω ἀπὸ τὸ λαιμὸ καὶ μεγάλον σχετικὰ κρανιακὸ θόλο. Τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτὰ τὰ βρίσκουμε στὰ σύγχρονα εὐρωπαϊκὰ μαστίφ, ἐνῶ ἡ ὅλη δομὴ του δείχνει σκύλο μὲ τὴν ἱκανότητα νὰ παλεύη καὶ νὰ τὰ δγάζη πέρα, ὅταν ἔλθῃ ἡ κρίσιμη στιγμή. Ἡ στιγμή αὐτὴ εἶναι φυσικὰ, ὅταν ἐμφανίζεται ὁ λύκος πεινασμένος καὶ χτυπᾷ τὰ δόντια του. Ἐκεῖ πρέπει νὰ βρεθῇ τὸ καλὸ, τὸ «ψυχωμένο» καὶ «ψυχραιμο» σκυλί, ὅπως τὸ χαρακτηρίζουν συνήθως οἱ Βλάχοι, ποὺ θὰ μπῇ μπροστὰ καὶ θὰ φράξῃ τὸ δρόμο τοῦ λύκου, ἀκόμα κι ἂν φαίνεται ὅτι «τὸ παιχνίδι εἶναι χαμένο». Βέβαια στὴν προσπάθειά τους αὐτὴ οἱ ποιμενικοὶ ἔχουν ἀρωγούς τὰ ὑπόλοιπα σκυλιὰ τοῦ κοπαδιοῦ, ποὺ εἶναι μὲν ἀρκετά, ἀλλὰ δὲν διακινδυνεύουν τίποτα, καθὼς θὰ σπεύσουν γιὰ βοήθεια στὸν ποιμενικόν, δαγκώνοντας τὸν λύκο στὰ πίσω πόδια γιὰ ἀντιπερισπασμό, τὴ στιγμή ποὺ τὸ ἄξιό σκυλί θὰ παλεύῃ σιαγόνᾳ - σιαγόνᾳ μὲ τὸν λύκο, ποὺ θὰ προσπαθῇ νὰ τοῦ κόψῃ τὴν καρωτίδα. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ οἱ βοσκοὶ ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια ἔχουν ἐφοδιάσει αὐτὰ τὰ σκυλιὰ μὲ τὸ περίφημο «τσαπράζι», δηλαδὴ ἓνα ἀρθρωτὸ μεταλλικὸ περιλαίμιο μὲ

κάθετες λάμες ή καρφιά, τὸ ὁποῖο ἐμποδίζει καὶ τραυματίζει τὸ λύκο, ὅταν προσπαθῇ νὰ κόψῃ τὴν καρωτίδα τοῦ σκύλου.

Ὅπιανὸς καὶ Ἀριστοτέλης περιγράφουν τὸν μολοσσό

ΕΡ.: *Γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τῶν συγκεκριμένων εἰδῶν σκύλων στὴν ἀρχαιότητα τί ἱστορικὲς πληροφορίες ἔχουμε;*

ΑΠ.: Ὁ Ὅπιανὸς ὁ Ἀπαμεὺς κάνει λόγο γιὰ τὸν ἀρχαῖο μολοσσικὸ σκύλο, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ιδιότητά του ὡς θηρευτικοῦ ἐφυλάσσετο στὶς αὐλὲς τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν βασιλέων. Ὁ θηρευτικὸς αὐτὸς ἦταν ψηλότερος καὶ ἐλαφρύτερος μὲ πιὸ ρηχὸ στῆθος καὶ πιὸ μακρὰ πόδια. Μποροῦσε νὰ ἀναπτύσῃ μεγάλη ταχύτητα καὶ νὰ ἀλλάξῃ πορεία κατὰ τὴ διάρκεια τῆς κίνησής τους. Τὸ ζητούμενο γι' αὐτὸν δὲν ἦταν νὰ εἶναι ἰσχυρὸς ἀλλὰ ταχύς, ὥστε νὰ συλλαμβάνῃ τὸ θῆραμα καὶ ὄχι τόσο νὰ παλεύῃ, ἀφοῦ εἶχε νὰ κάνῃ μὲ ὑποδεέστερους ἀντιπάλους. Ἡ ἄλλη ράτσα, ποὺ ὁ Ὅπιανὸς ἀναφέρει, εἶναι ὁ «ἀκολουθῶν τοῖς προβάτοις», ποὺ περιέγραψα προηγουμένως. Αὐτὸς ἦταν γεροδεμένος καὶ βαρὺς, ὥστε νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὸς στὴ μάχη, κατὰ τὴν ὁποία διακυβεύεται ἡ ζωὴ του ἀλλὰ καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἀφέντη καὶ τοῦ κοπαδιοῦ. Ὑπάρχουν πολλὲς μαρτυρίες ποιμένων, ποὺ σώθηκε ἡ ζωὴ τους ἀπὸ τὴν πεινασμένη ἀρκούδα χάρις στὴν ἀποφασιστικὴ ἐπέμβαση τῆς θηλυκιᾶς τους σκύλας, ποὺ ἐφώρμησε στὴν ἀρκούδα καὶ ὑπέστη ἐκείνη τὴ ζημιὰ, ἐνῶ οἱ ἄνθρωποι γλύτωσαν μόνο μὲ ἐλαφροὺς ἢ σοβαροὺς τραυματισμούς. Οἱ Βλάχοι μάλιστα συνηθίζουν νὰ λένε, ὅτι «τρία καλὰ σκυλιὰ κρατοῦν τὴν ἀρκούδα ἔξω ἀπὸ τὸ κοπάδι». Εἶναι δὲ γνωστὸ, ὅτι οἱ ἀρκουῖδες κάνουν ζημιὰ στοὺς σκύλους πετώντας τους πέτρες καὶ τραυματίζοντάς τους.

Παράλληλα ὁ Ἀριστοτέλης κάνοντας λόγο γιὰ τοὺς σκύλους αὐτοὺς τοὺς χαρακτηριστίζει πανίσχυρους. Ἀναφέρει δὲ χαρακτηριστικὰ, πὼς ὅταν κάποτε ἐδώρησαν ἓναν τέτοιο σκύλο στὸν νεαρὸ πρίγκηπα τότε Ἀλέξανδρο, ὁ τελευταῖος τὸν ἐξώθησε νὰ παλέψῃ μὲ μία ἀρκούδα. Ὁ σκύλος ὅμως ἔμεινε ἀδιάφορος, θεωρώντας τὴν κατώτερή του! Τελικὰ τοῦ ἔφεραν ἓνα λέοντα, μὲ τὸν ὁποῖο συγκρούστηκε καὶ τὸν κατέβαλε! Δὲν γνωρίζουμε, ἐὰν ἡ διήγησις αὐτὴ περιέχει τὸ στοιχεῖο τῆς ὑπερβολῆς, πάντως εἶναι δηλωτικὴ τῆς ρώμης καὶ τοῦ σθένους τῶν ἐλληνικῶν μολοσσικῶν σκύλων. Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐκαυχᾶτο γιὰ τὴν καταγωγὴ του – ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς μητέρας του Ὀλυμπιάδας – ἀπὸ τὸ γένος τῶν Μολοσσῶν. Σύμφωνα μὲ τὸν Ὅμηρο, ὁ Μολοσσὸς ἦταν γιὸς τοῦ Νεοπτολέμου καὶ τῆς Ἀνδρομάχης. Ὁ Νεοπτόλεμος, γιὸς τοῦ Ἀχιλλέα, ὅταν οἱ Ἀχαιοὶ κατέλαβαν τὴν Τροία, πῆρε γυναῖκα του τὴν Ἀνδρομάχη καὶ μεταφέρθηκε μαζί της στὴν Πίνδο, ὅπου ἔστησαν τὸ βασιλεῖό τους καὶ ἔφεραν στὸν κόσμον τὸν Μολοσσό, γενάρχη τῆς ὁμῶνυμης φυλῆς. Οἱ σκύλοι τώρα ὠνομάστηκαν ἐπίσης «μολοσσοί» ἢ «μολοσσίδες» ἢ «μολοττίδες κύνες» ἐκ τῶν συνθετικῶν «μόλο–», δηλωτικοῦ τοῦ μεγάλου καὶ ἀνικῆτου καὶ «σός», δηλωτικοῦ τῆς ἐντοπιότητος.

Εὐρωπαϊκὲς φυλὲς μὲ πολὺ ἐλληνικὸ αἷμα

ΕΡ.: *Δηλαδή ἡ ράτσα τῶν μολοσσῶν, ὅπως τοὺς γνωρίζουμε, ἔχει ἐλληνικὴ προέλευση;*

ΑΠ.: Θὰ ἔλεγα, ὅτι δυστυχῶς στὴν Ἑλλάδα σήμερα, καὶ εὐτυχῶς μόνον ἐδῶ,

Ἡ Ἐκάτη δίπλα στὸν Ὠτὸν, μαχόμενη μετὰ τὸν Κλυτίον. («Μουσείον Περγάμου» Βερολίνου.) Οἱ σκύλοι ποὺ φαίνονται νὰ δαγκώνουν τὸν Κλυτίο στὸ μηρὸ καὶ τὸν ἄλλο Τιτάνα (δεξιὰ) στὸν τράχηλο εἶναι ἑλληνικοὶ μολοττίδες μετὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ πανομοιότυπα μετὰ τὸν ἐπιδιώνοντα σήμερα στὴν ὄρεινὴ Ἑλλάδα μολοσσό.

ἀποκαλοῦν «μολοσσό» ἓνα εἶδος μολοσσοειδοῦς, τὸν «Μεγάλου Δανό», ποὺ προέρχεται φυλετικὰ ἀπὸ τὸν μοντέρνο ἰταλικὸ «Cane Corso» σὲ διασταύρωση μετὰ τὸν «Grey Hound», τὸ ἀγγλικὸ λαγωνικόν. Πιθανώτατα ἡ φράση «grey hound» εἶναι παραφθορὰ τοῦ «Greek hound». Γνωρίζουμε, ὅτι στὴν Εὐρώπῃ χρησιμοποιοῦνται σκύλοι προερχόμενοι ἀπὸ ἐκείνους τῶν ἀρχαίων Κρητῶν, ποὺ ἐσμῖγαν μετὰ τοὺς παιονικοὺς καὶ πιθανώτατα δημιούργησαν τὴν «ἐλαφρότερη» παραλλαγή τοῦ ἑλληνικοῦ ποιμενικοῦ, ποὺ χρησιμεύει καὶ σήμερα σὲ πεδινὲς καὶ ὄρεινὲς περιοχὲς γιὰ τὴ φύλαξη ἀγελαίων ζώων καὶ θήρευση. Οἱ σκύλοι δὲ τῶν ἀρχαίων Κρητῶν ἦταν «*πάριπποι*», συνώδευαν δηλαδὴ τὸν καθαλάρη στὸ κυνήγι. Ἦταν καὶ εἶναι τόσο εὐέλικτοι καὶ ἐπιδέξιοι, ὥστε νὰ πιάνουν ἀκόμα καὶ τὸ κρὶ-κρί, τὸν κρητικὸ αἶγαρο.

ΕΡ.: *Τὰ σκυλιά, ποὺ συνήθως χρησιμοποιοῦν οἱ κυνηγοὶ σήμερα, ἔχουν σχέση μετὰ τὴν ἑλληνικὴ πανίδα ἢ πρόκειται γιὰ ξένες ράτσες;*

ΑΠ.: Πάνω σ' αὐτὸ μπορῶ νὰ μιλήσω μόνο γιὰ κάτι ποὺ γνωρίζω καλά, γιὰ τὶς φυλὲς λαγωνικῶν ποὺ στίς φλέβες τοὺς ρέει ἄφθονο αἷμα κυρίως τοῦ «κρητικοῦ ἰχνηλάτη» καὶ κατὰ δεύτερο λόγο τοῦ «ἑλληνικοῦ ἰχνηλάτη», τοῦ μαύρου πύρινου σκύλου, ποὺ εἶναι μικρόσωμος, σχετικὰ κοντός, μετὰ πεσμένα αὐτιά. Εἶναι σίγουρο, ὅτι τὰ σκυλιά ὅλων τῶν βαλκανικῶν φυλῶν εἶναι ἴδια ἂν ὄχι παρεμφερῆ μετὰ τὰ δικά μας. Ἐπίσης πολλὲς φυλὲς γαλλικῶν καὶ ἰταλικῶν ἰχνηλατῶν ἔχουν πολὺ αἷμα ἀπὸ τοὺς συγκεκριμένους σκύλους. Ἐμεῖς οἱ ΝεοἝλληνες ὅμως ἔχουμε φθάσει στὸ σημεῖο, ἀπορρίπτοντας κάθε τι ἑλληνικόν, νὰ ἀποκαλοῦμε τὸν δι-

Ὁ μαθηματικὸς - κυνολόγος κ. Παν. Τσικούρης μὲ τὸν «Μπέγκιο», τὸν «βαρὺν» καθαρὸάιμο ἑλληνικὸ μολοσσό, πὺν ἐπιβιώνει στὴν ὄρεινὴ Ἑλλάδα, «γενάρχη» τοῦ κυνολογείου τῆς Θουρίας, πὺν κέρδισε τὸ πρῶτο βραβεῖο σ' ὅλους τοὺς πανελλήνιους διαγωνισμοὺς πὺν ἔλαβε μέρος.

κό μας ελληνικό ιχνηλάτη «γκέκα», ἐνῶ κάθε ἄλλο παρά «γκέκας» εἶναι. Σύμφωνα καὶ μὲ τὶς ἀρχαῖες πηγές ἢ πιὸ σωστὴ ὀνομασία του εἶναι «ἐλληνικός λακωνικός». Πρόκειται γιὰ τὸν σκύλο τοῦ Ταῦγέτου, ὁ ὁποῖος ζοῦσε στὸ βουνὸ καὶ διέθετε τεράστια ἀντοχή, τεράστια ἐπιμονή καὶ μεγάλα κυνηγετικά χαρίσματα. Σπουδαῖες κυνηγετικὲς ἐπιδόσεις ἔχουν καὶ οἱ εὐρωπαϊκὲς ἡπειρωτικὲς ράτσες, ὅπως τὰ πόιντερ, τὰ ἐπανιέλ, τὰ κουρτσάαρ κ.ἄ., ἀλλὰ τὰ χαρακτηριστικά τους δὲν εἶναι τόσο πρόδηλα ὅσο τῶν ἐλληνικῶν φυλῶν. Σχεδὸν ἀντίγραφο τοῦ κρητικοῦ ιχνηλάτη εἶναι τὸ ἰσπανικὸ «ποδένγκο». Ἐπίσης τὸ «σκυλί τῆς Αἴτνας» εἶναι περίπου αὐτοῦσιο ὁ «ἐλληνικός ιχνηλάτης», ὅπως καὶ διάφορα ἄλλα εὐρωπαϊκά, ἀλλὰ μὲ κοντύτερο τρίχωμα. Ἐν τούτοις θὰ ἔπρεπε νὰ σταθοῦμε περισσότερο στὸν ἐλληνικὸ μολοσσικὸ σκύλο. Κατὰ τὴ μυθολογία μας αὐτὸς ἐπλάσθη ἀπὸ τὸν Ἥφαιστο. Τὸ νῆμα αὐτῆς τῆς παράδοσης εἶναι ἡ ἀνάδειξη τῆς χαλύβδινης ἀντοχῆς καὶ λεβεντιάς γενικώτερα τοῦ ἐλληνικοῦ γένους. Ὁ μολοσσικός, ποὺ ἀποτελεῖ τὴ φυλετικὴ βάση γιὰ τὰ περισσότερα εὐρωπαϊκά μαστίφ, χρησιμοποιοῦν κατὰ τὸ Μεσαίωνα γιὰ κυνήγι ἀγριοχοίρου ἀλλὰ καὶ ἀρκούδας καὶ προγενέστερα, ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα δηλαδὴ, ὡς μαχητικὸ σκυλί ἀλλὰ καὶ ὡς φύλακας, καὶ ὡς τέτοιος καὶ σήμερα κατέχει περίοπτη θέση. Ὅσον ἀφορᾷ στὸ χαρακτηριστὴρ καὶ τὸ «ταμπεραμέντο» τους, θὰ ἔλεγα ὅτι εἶναι κορυφαία, ἀφοῦ κατέχουν τὸ ἀρχαῖο ἐλληνικὸ «μέτρο».

Ἔμφυτο τὸ «Ἑλληνικὸ μέτρο» στοὺς μολοττίδες!

ΕΡ.: Ἐκ φύσεως;

ΑΠ.: Βεβαίως ἐκ φύσεως. Τὸ διαπιστώνουμε ἀπὸ τὴν ἐκπαίδευση, τὴν ἐμπειρία καὶ γενικώτερα τὴν ἐπαφὴ μαζί τους. Παρατηροῦμε, ὅτι ἀντιδρῶν ἀνάλογα μὲ τὴ δική μας συμπεριφορά. Γιὰ παράδειγμα στὰν προσεγγίξης τὸ χῶρο τους, σὲ ἀπωθοῦν μὲ ἓνα γρύλλισμα, στὰν σταματήσης τὴν προσπάθεια παραδιάσεως, ἡρεμοῦν κάπως, στὰν ξαναδοκιμάσης νὰ κυνηθῆς πρὸς αὐτὰ, ξαναγριεύουν κι ἂν γίνῃς ἐριστικός, γίνονται κι αὐτὰ ἐριστικά.

ΕΡ.: Θέλετε νὰ πῆτε, ὅτι οἱ μολοσσικοὶ ὑπερέχουν σὲ νοημοσύνη ἐναντὶ ἄλλων φυλῶν;

ΑΠ.: Θὰ ἔλεγα, ὅτι σὲ σχέση μὲ ὅλες τὶς ὑπόλοιπες εὐρωπαϊκὲς φυλὲς στὸ θέμα τοῦ χαρακτηῖρα εἶμαι βέβαιος ὅτι ὑπερέχουν, καθὼς παρουσιάζουν γνωρίσματα, ποὺ τὰ ἔχουμε ἀνάγκη καὶ ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι σήμερα. Σὲ μᾶς φαίνονται πολὺ πιὸ κατάλληλα γιὰ φύλακες σὲ σύγκριση μὲ ἄλλα εὐρωπαϊκά, ἐπειδὴ ταιριάζουν στὸν δικὸ μας χαρακτηῖρα. Ἐννοῶ, ὅτι ἓνας καυκάσιος λ.χ., ἐνῶ συμπεριφέρεται ἄψογα σὰν ποιμενικός, ἔχει τελείως ἄλλη συμπεριφορά, ποὺ ταιριάζει μὲ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ διαβιοῦν στὴν περιοχὴ ἐκείνη. Ὁ καυκάσιος μπορεῖ, ἐὰν παραδιάσης τὸ χῶρο του, νὰ σὲ ἀφήσῃ νὰ περάσης καὶ στὴ συνέχεια νὰ σοῦ ἐπιτεθῇ καὶ νὰ σὲ τραυματίσῃ θανάσιμα συνήθως. Ἀντίθετα ὁ ἐλληνικός ποιμενικός, ἐπειδὴ ἀκριδῶς κατέχει τὸ «μέτρο», θὰ κλιμακώσῃ τὴν ἔνταση στὴ συμπεριφορά του ἀνάλογα μὲ τὴν κλιμάκωση τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ «εἰσβολέα». Γνωρίζει καὶ «διαβάζει» τὴ δική μας «γλώσσα τοῦ σώματος», ἐνῶ ταυτόχρονα διαθέτει τρομερὸ αὐτοέλεγχο. Σοῦ δίνει δηλαδὴ τὰ περιθώρια νὰ «ἀναθεωρήσης» τὴν πρόθεσή σου καὶ νὰ φύγῃς ἀλώδην ἀπὸ τὸ σημεῖο του. Ἀς σημειωθῇ δέ, ὅτι παρὰ τὴ μεγάλη ἰσχύ τους τὰ ζῶα αὐτὰ εἶναι πολὺ ὑποτακτικά ἀπέναντι καὶ

στούς αφέντες τους αλλά και στα λοιπά και αδύναμα κατοικίδια ζώα. "Όσο για τὸ ξένο ζῶο πὸν θὰ μπῇ στὴν ἀγέλη τους, δὲν τὸ τρώνε, ἀλλὰ ἀπλῶς τὸ βγάζουν ἔξω, ἀναγνωρίζοντάς το βέβαια ἀπὸ τὴ μυρωδιά. Ὑπάρχει ἄλλωστε πληθώρα διηγήσεων γιὰ τοὺς σκύλους αὐτοὺς, πὸν προστατεύουν ἐντελῶς μόνοι τους ἄλλα ζῶα τοῦ κοπαδιοῦ, ὅπως νεογνά ἢ λεχῶνες, μέχρι νὰ τὰ παραλάβουν οἱ βοσκοί. Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ ζῶα μὲ ἀπόλυτη ἀφοσίωση στὴν ἀποστολὴ τους καὶ στὸν ἄνθρωπο καί, γιὰτί ὄχι, μὲ αἴσθηση δικαίου μέσα τους.

ΕΡ.: Ποῦ νομίζετε ὅτι ὀφείλεται τὸ «φιλότιμο» πὸν διακρίνει τὰ σκυλιὰ αὐτά;

ΑΠ.: Στὸ γεγονὸς ὅτι εἶναι ἀμιγῇ. Τὰ τελευταῖα ὅμως χρόνια ἔχουν γίνει πολ-
λὲς ἐπιμιξίες.

Ὁ πόνος, ὁ κίνδυνος, ὁ πόλεμος εἶναι γι' αὐτὸν γλέντι

ΕΡ.: Εἴπατε προηγουμένως, κ. Τσικούρη, ὅτι ὁ σκύλος αὐτὸς μπορεῖ νὰ ἐπι-
τεθῇ καὶ σὲ ἰσχυρότερα του ζῶα ἢ ἀκόμη καὶ σὲ ἀποφασισμένους γιὰ ὅλα ἀνθρώ-
πους. Δὲν λειτουργεῖ σ' αὐτὸν τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης;

ΑΠ.: Θὰ σὰς φανῇ παράξενο, ἀλλὰ οἱ σκύλοι αὐτοὶ ἔχουν τέτοια ψυχολογικὰ
χαρακτηριστικά, πὸν γι' αὐτοὺς ὁ πόλεμος, ὁ κίνδυνος καὶ ὁ πόνος εἶναι γλέντι.
Ἐξ ἄλλου ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια ἀναπαράγονται ἐπιλεκτικά, ὥστε νὰ γίνωνται
οἱ πλέον ἀφωσιωμένοι φίλοι τῶν ἀνθρώπων πὸν τοὺς ἔχουν. Ἀκούγεται ἴσως
διαστρεφικὸ ἢ ἀλλόκοτο, ἀλλὰ διασκεδάζουν μὲ τὶς δοκιμασίες.

Οἱ ἀρχαῖες ἀγγειογραφίες ἀποδεικνύουν τὴν ὁμοιότητα

ΕΡ.: Παρατηρώντας τὰ εἰκαστικά ἔργα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τέχνης βλέπου-
με, ὅτι σὲ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ εἰκονίζονται σκυλιὰ. Ἔχετε μέχρι τώρα διαπιστώσει
ἔστω καὶ μορφολογικὴ σχέση τῶν σκύλων γιὰ τοὺς ὁποίους μιλάμε μ' ἐκείνους
τῶν ἀρχαίων παραστάσεων;

ΑΠ.: Σίγουρα. Στὶς περισσότερες ἀπ' αὐτὲς οἱ σκύλοι πὸν φαίνονται εἶναι
κρητικοὶ ἰχθυόλατες μὲ ὄρθια αὐτιά, ψηλὰ ἀδύνατα σώματα, μακρὰ πόδια καὶ
γυριστὴ οὐρὰ πάνω ἀπὸ τὴν πλάτη. Ἐπίσης σὲ λίγες παραστάσεις ὑπάρχουν
καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐλληνικοὶ μολοσσοί. Εἰδικώτερα σ' ἓνα τμῆμα παραστάσε-
ως τῆς Τιτανομαχίας, πὸν εἶχα δεῖ σὲ προηγούμενο τεύχος τοῦ «Δαυλοῦ»
(σημ.: τεύχος 196, Ἀπρίλιος 1998), φαίνονται σκύλοι καθαρὰ μολοσσοί νὰ
μάχωνται στὸ πλευρὸ τῶν θεῶν, ὀρμώντας στοὺς Τιτᾶνες. Ὅμοιως καὶ σὲ
ἄλλες παραστάσεις τόσο τῆς προχριστιανικῆς ἐποχῆς, κυρίως σουμεριακές,
ἀλλὰ καὶ τῶν νεωτέρων αἰώνων παρουσιάζονται μαστιφοειδεῖς σκύλοι. Αὐτὸ
ἔδωσε τὸ ἔναυσμα σὲ πολλοὺς Ἀγγλους κυρίως κυνολόγους νὰ ὑποστηρί-
ξουν τὴ θεωρίαν ὅτι, ὅπως τὸ «φῶς» ἦρθε ἐξ Ἀνατολῶν (!), ὅπως τὰ ζῶα κα-
τέβηκαν ἀπὸ τὴν «Κιβωτὸ» στὸ Ἀραράτ (!), ἔτσι καὶ ὁ μολοσσικὸς σκύλος
προῆλθε ἀπὸ τὴν Ἀσία καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὸ Θιβέτ! Ἡ ἄποψη αὕτη βέ-
βαια εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἀνεδαφική, καθὼς, ἀφοῦ ἀπὸ γεωλογικῆς πλευρᾶς
«ἀνεδύθη» πρῶτα τὸ Δειναροταυρικὸ τόξο, ἀφοῦ ἐδῶ βρέθηκαν τὰ πρῶτα
ἴχνη ἀνθρώπου, στὴν Εὐρώπη (Ἀρχάνθρωπος Πετραλώνων, Τριγλιανὸς
Ἀνθρώπος κ.ο.κ.) καὶ τόσα εἶδη σαρκοβόρων, λογικὰ ἐπόμενο εἶναι μαζὶ μ'
αὐτὰ νὰ ὑπάρχη καὶ ὁ σκύλος αὐτὸς πρῶτα στὴ δική μας περιοχὴ. Ἐξ ἄλλου

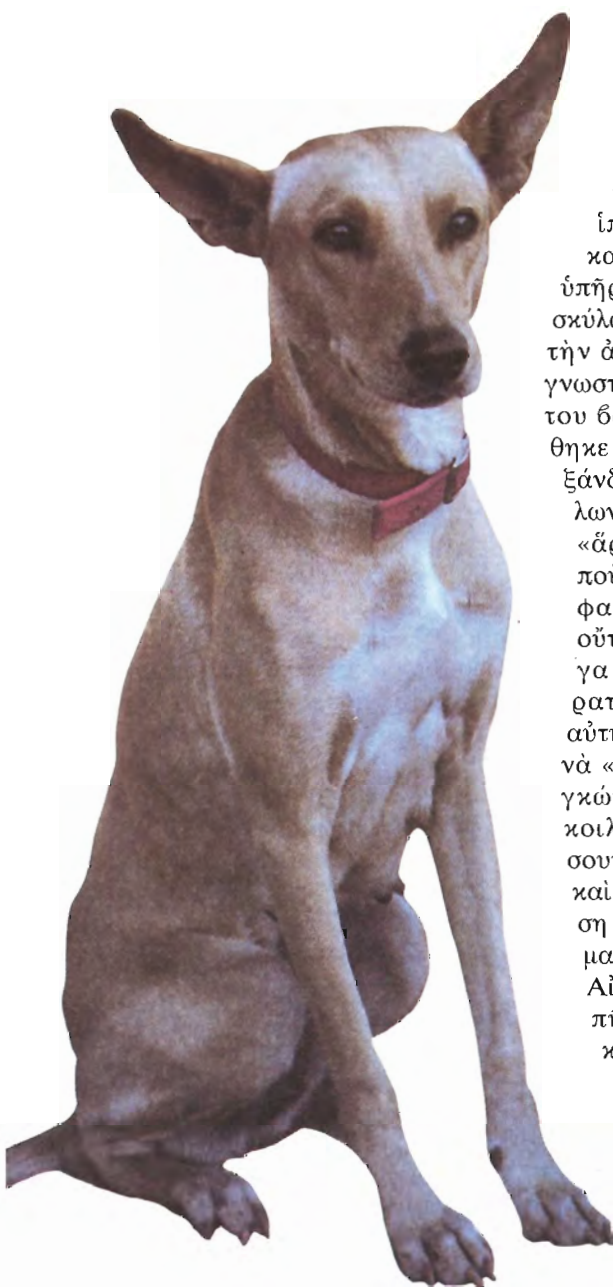
Στό μέσο τῆς παραστάσεως διακρίνεται ὁ ἀρχαῖος «Κρητικός Ἰχνηλάτης» μέ τὰ χαρακτηριστικά ὀξυγώνια αὐτιά, τὸ ὀξὺ ρύγχος, τὸ σπαθᾶτο σῶμα καὶ τὴν σχετικὰ κοντὴ καὶ μετρίως τριχωτὴ οὐρά. (Λεπτομέρεια ἀπὸ ἀγγειογραφία ἐπὶ ἀθηναϊκῆς «πυξίδας» τῶν κλασσικῶν χρόνων. Ἐθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Ἀθηνῶν.)

ὅλοι γνωρίζουμε, ὅτι ὁ σύγχρονος Εὐρωπαῖος κατάγεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τῆς Μεσογείου, πού διασκορπίστηκε στὴν Εὐρώπη καὶ τὴν ἐκπολίτισε. Ἀνάλογες καταστάσεις ἔχουμε καὶ στὴν πανίδα κυρίως μέ τὰ σύγχρονα εὐρωπαϊκὰ μαστίφ, ὅπως τὸ γαλλικὸ «Ντόγκ ντὲ Μπορντώ» (οὗαν αὐτὸ πού συμπερωταγωνιστοῦσε στὴν ἀμερικανικὴ κινηματογραφικὴ ταινία «Τέρνερ καὶ Χοῦντς» καὶ στὸ τέλος θυσιάζεται, γιὰ νὰ σώσῃ τὸν ἀφέντη του, ἀντικατοπτρίζοντας τὴν πραγματικότητα). Ἡ πόλη Μπορντώ, ὡς γνωστὸν, βρέσκεται στὴ Γαλικία, ἀρχαία ἐλληνικὴ ἀποικία, ὅπου τὸ 1904 εἶχε γίνῃ προσπάθεια ἀπεξάρτησης ἀπὸ τὸ γαλλικὸ κράτος καὶ προσέγγισης μέ τὴν Ἑλλάδα, πού κατεπνίγη στὸ αἷμα. Περίπου τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στὴ Ν. Ἰταλία μέ τὸν «Cape Corso», πού στίς δύο μορφές του εἶναι ἀντιστοίχως ὁ ἐλαφρὺς θηρευτικὸς καὶ ὁ βαρὺς στατικὸς σκύλος. Οἱ Ἰταλοὶ κυνολόγοι παραδέχονται, ὅτι τὸ σκυλὶ αὐτὸ ἦρθε στὴ χώρα τους τὸ 168 π.Χ. μετὰ τὴν ἥττα τῶν Μακεδόνων, πού τὸ χρησιμοποιοῦσαν, ἀπὸ τὸν Αἰμίλιο Παῦλο.

Μολοσσοὶ στὶς μάχες τῆς ἀρχαιότητος

ΕΡ.: Δηλαδή οἱ μολοττίδες εἶχαν χρησιμοποιηθῇ καὶ σὲ πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις;

ΑΠ.: Βεβαίως. Οἱ σκύλοι αὐτοὶ ἦταν μέλη τῆς Μακεδονικῆς Φάλαγγας ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου κατὰ τῶν Περσῶν. Ὁργανωμένες

Ο σημερινός «Κρητικός Ίχνηλάτης», πανομοιότυπος με τον αρχαίο πρόγονό του. (Φωτογραφία από το περιοδικό «Κυνολογία», τεύχος 30, Ιανουάριος 1998.)

όμάδες τέτοιων μολοσσικών, φερόντων περιλαίμα και ἐπιστήθια με λάμες, ώρμούσαν στίς γραμμές του ἐχθρικού ἱππικού καὶ τὶς διασποῦσαν δαγκώνοντας τὰ ἄλογα ἀλλὰ καὶ τοὺς ἵππεις. Ὅπως διαπιστώνεται καὶ ἀπὸ τὰ ἱστορικά κείμενα, ὑπῆρχαν ἀκόμα καὶ μνημεῖα τῶν σκύλων αὐτῶν, πού τιμήθηκαν γιὰ τὴν ἀνδρεία τους. Εἶναι ἐπίσης γνωστό, ὅτι ὁ στρατὸς τοῦ ἀνικητοῦ βασιλιᾶ Πύρου κατατροπώθηκε ἀπὸ τὶς δυνάμεις τοῦ Ἀλεξάνδρου μετὰ τὴ βοήθεια τῶν σκύλων αὐτῶν. Ὁ Πῦρος διέθετε τὰ «ἄρματα μάχης» τῆς ἐποχῆς, πού δὲν ἦταν ἄλλα ἀπὸ τοὺς ἐλέφαντες, ἐναντίον τῶν ὁποίων οὔτε οἱ ἄνθρωποι οὔτε τὰ ἄλογα εἶχαν τὸ σθένος νὰ ἀντιπαραταχθοῦν. Στὴν περίπτωση αὐτὴ ἡ τακτικὴ τῶν σκύλων ἦταν νὰ «χτυποῦν» κατὰ ὁμάδες δαγκώνοντας τὰ παχύδερμα στὴν κοιλιά, ὥστε αὐτὰ νὰ ἀφηνιάσουν, νὰ χτυπηθοῦν μεταξύ τους καὶ νὰ προκληθῇ ἔτσι κατάστασι χάους στὸ ἐχθρικό στράτευμα. Ἀλλὰ ἄς ἐπανέλθουμε στὸν Αἰμίλιο Παῦλο, πού ὡς νικητὴς πῆρε ἑκατὸ σκυλιὰ ἀπ' αὐτὰ καὶ τὰ μετέφερε στὴ Ρώμη, ὅπου οἱ Ρωμαῖοι τὰ ἐξέθρεψαν συστηματικά καὶ κατόπιν τὰ χώρισαν σὲ δύο κατηγορίες. Στὴν πρώτη ἦταν τὰ λιγώτερο ἰσχυρά, πού γίνονταν φύλακες κοπαδιῶν βοοειδῶν πού ἀκολουθοῦσαν τὶς λεγεῶνες. Κυριώτεροι ἀπόγονοί τους εἶναι τὰ σημερινὰ «τσοπανόσκυ-

λα της Βέρνης» και τὰ γνωστὰ «Ροτβάιλλερ», πού στο Μεσαίωνα ἀπεκαλοῦντο «χασαπόσκυλα», καί στο λαιμό τους ἔδεναν οἱ κρεοπῶλες τὰ πουνγγιά μέ τίς εἰσπράξεις ἀπό τήν πώληση τοῦ κρέατος· ὅπως καταλαβαίνετε, κανεῖς δέν διεννοεῖτο νά δοκιμάσῃ νά κλέψῃ τὰ χρήματα αὐτά! Στή δεύτερη κατηγορία οἱ Ρωμαῖοι ἔθεσαν τὰ πλέον σκληρά σκυλιὰ χρησιμοποιώντας τα ὅπως καί οἱ Ἕλληνες, ὄχι ὅμως μόνο γιά πόλεμο ἀλλά καί γιά θεάματα, ὅπως ἐναντίον τῶν θηρίων καί τῶν μονομάχων στο Κολοσσαῖο. Αὐτά σήμερα ὑπάρχουν μέ τίς μορφές τοῦ «Cane Corso» καί τοῦ «Mastifo Napolitano». Ἀργότερα ἤλθαν σέ ἐπιμῆξα μέ τοὺς βρεταννικοὺς σκύλους καί δημιουργήθηκαν οἱ πολυπληθεῖς σήμερα φυλές τῶν εὐρωπαϊκῶν μαστιφοειδῶν.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες πρῶτοι «κυνοτέχνες»

ΕΡ.: Ἀπὸ ἱστορικῆς πλευρᾶς γενικά, κ. Τσικούρη, ὁ Ἕλληνας τί διαχρονικὴ σχέση ἔχει μέ τὸ πιστὸ τετράποδο καί τί ἐμπνεύσεις ἴσως ἀντλεῖ ἀπ' αὐτό;

ΑΠ.: Μπορῶ νά σᾶς πῶ, ὅτι σίγουρα οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἦταν οἱ πρῶτοι «κυνοτέχνες». Γιά παράδειγμα ἡ πομπή τῶν σκύλων τοῦ μεγάλου κυνοτέχνη Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ξεπερνοῦσε τὰ 10.000 καθαρόαιμα σκυλιὰ. Ἡ Ἀσπασία τοῦ Περικλῆς ἐπίσης φέρεται ὡς ἡ πρώτη γυναῖκα πού διέθετε «σκυλάκι γιά κυρίες», ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα. Οἱ Ἕλληνες ἦταν οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι πού ἀγάπησαν τοὺς σκύλους καί τοὺς συνέδεσαν μέ τὴ ζωὴ τους, κάτι πού ἀμφιβάλλω ἔαν συμβαίῃν μέ τοὺς Νεοέλληνες, παρὰ τὰ κάποια σημαντικά θήματα προόδου πού γίνονται σήμερα. Ἴσως νά ἔχουμε ἀκόμα ὁθωμανικά κατάλοιπα στὴ συμπεριφορὰ μας ἀπέναντί τους (σημ.: ὁ σκύλος θεωρεῖται «ἀκάθαρτο» ζῷο ἀπὸ τὴν ἰσλαμικὴ θρησκεία). Στὴν ἑλληνικὴ ἀρχαιότητα οἱ σκύλοι εἶχαν πάντα περιόπτη θέση δίπλα στὸν ἄνθρωπο. Σκεφθῆτε ἀπλῶς, ὅτι καί ὁ διαχωρισμός τους σέ κατηγορίες ἔχει ἑλληνικὴ προέλευση. Αὐτοὶ ἦταν λαγωνικοί, πολεμικοί, ἀκόμα καί μικρόσωμοι κατοικίδιοι, δείγματα τῶν ὁποίων ὑπάρχουν ἀκόμα στὴ Θάσο, τὴν Καβάλα, τὴ Βοιωτία κ.ά. Ἐπίσης οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι κάνουν λόγο γιά τοὺς «ἀλωπεκίδας», πού ἀποτελοῦσαν διασταύρωση ἰχνηλατῶν μέ ἀλεπούδες, ὅπως τὰ σημερινὰ «σκυλάκια τοῦ σαλονιοῦ», ὅπως ἀποκαλοῦνται.

ΕΡ.: Μιὰ τελευταία ἐρώτηση: Τὸ ἐγχείρημα γιά τὴν ἀναβίωση τῶν καθαρόαιμων ἑλληνικῶν σκύλων τί ἀποτέλεσμα μπορεῖ νά φέρῃ;

ΑΠ.: Τὸ κεφάλαιο «ἀναβίωση» εἶναι ἐξαιρετικά δύσκολο, διότι ἐγκρύπτει παγίδες. Ἐάν δέν μείνουμε στὴ σωστὴ κατεύθυνση καθοδηγούμενοι ἀπὸ τὴ μελέτη καί τὸ ἔνστικτο, ἴσως προκύβουν γενετικά λάθη, πού, γιά νά ἐξαλειφθοῦν, μπορεῖ νά χρειαστοῦν ἀκόμα καί δεκαετίες. Ὅπως δὴποτε χρειάζεται προσοχή, γιά νά ὑπάρξουν τὰ σωστά ἀποτελέσματα. Μέχρι στιγμῆς αἰσθάνομαι ἱκανοποιημένος καί δικαιωμένος, καθὼς ὁ σκύλος πού ἔχω σάν «γενάρχη» στοῦ κυνοτροφεῖο εἶναι πρῶτος καί μοναδικὸς πρωταθλητὴς Ἑλλάδος στοὺς σχετικούς διαγωνισμούς, παρὰ τὴ μεγάλῃ ἡλικία του. Σ' αὐτὸν σύμφωνα μέ τὴ γνώμη καί ἄλλων Ἑλλήνων κυνολόγων θὰ στηριχθῇ ἡ διάσωση καί ἡ ἀνάδειξη τοῦ ἑλληνικοῦ μολοσσικοῦ σκύλου, λόγω τῶν χαρακτηριστικῶν καί τοῦ ταμπεραμέντου του, καθὼς κατέχει ἀκριβῶς τὸ ἀρχαῖο «μέτρο».

Μάριος Μαμανάας

**‘Ο μέγας απολογητής τοῦ Χριστιανισμοῦ
Κλήμης: Ἕνας σκληρότατος μισέλληνας
ΟΙ ΥΒΡΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΕΠΑΙΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΙΩΝ**

Σε προηγούμενα τεύχη τοῦ «Δαυλοῦ» (197, 198, 204) παρετέθησαν τὰ ἀνθελληνικά ἀποσπάσματα τῶν ἔργων τῶν Πατέρων καὶ Ἀπολογητῶν τῆς Ἐκκλησίας Τατιανοῦ, Θεόφιλου Ἀντιοχείας καὶ Ι. Χρυσοστόμου. Στὸ παρὸν ἄρθρο παρουσιάζονται διεξοδικὰ οἱ ὕβρεις καὶ οἱ συκοφαντίες κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, οἱ ὁποῖες ἐκτοξεύονται ἀπὸ ἀνθρωποπὸν συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν μεγίστων ἐκκλησιαστικῶν προσωπικοτήτων τῶν προδυζαντινῶν χρόνων, τὸν ἀπολογητὴ Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρεά (2ος αἰ. μ.Χ.).

‘Ο Κλήμης θεωρεῖται κατὰ τὴν ἐπίσημη ἑλληνοχριστιανικὴ ἄποψιν ὡς φιλέλλην χριστιανός, διότι εἶχε ἀποκτήσει ἑλληνικὴ παιδεία. Ὅπως ὅμως θὰ διαπιστωθῇ, ἦλθε σ’ ἐπαφὴ καὶ γνωριμία μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία – ὅπως ἄλλωστε καὶ ὅλοι οἱ μορφωμένοι Πατέρες – ὄχι ἀπὸ ἀγάπη πρὸς αὐτὴν καὶ μὲ διάθεσιν ἐνστερνισμοῦ της ἀλλὰ μὲ σκοπὸ τὴ συστηματικὴ ἐξαφάνισή της. Γι’ αὐτὸ ἔγραψε εἰδικὸ σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλο «*Προτρεπτικὸς πρὸς Ἑλληνας*», τὸ ὁποῖο γέμει συκοφαντιῶν κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Στὸ σύγγραμμα αὐτὸ προδήλως ἡ ὀνομασία *Ἑλλην* ἔχει ἐθνολογικὴ (*Ἑλλην* τὴν καταγωγὴν) καὶ ὄχι θρησκευτικὴ σημασία (εἰδωλολάτρης), ἀφ’ ἑνὸς μὲν διότι ὅλο τὸ σύγγραμμα στρέφεται ἀποκλειστικὰ κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ἀφ’ ἑτέρου δὲ διότι διαφοροποιεῖ τοὺς Ἑλληνες ἀπὸ ἄλλους (πελασγικοὺς βέβαια) λαοὺς: «...τοὺς δάρδαρους *Θρᾶκες*, τοὺς ἀνόητους *Φρύγες* καὶ τοὺς δεισιδαίμονες *Ἑλληνες*» (13,2).

“Υβρεις κατά τῶν Τραγικῶν καὶ τοῦ Ὅμηρου

Ὁ Κλήμης ἐξαπολύει μύδρους κατὰ τῶν τραγικῶν ποιητῶν καὶ τῶν δραματικῶν ἔργων: «*Ἐν τούτοις ὅμως τὰ δράματα καὶ τοὺς ποιητὲς ποὺ γράφουν δραματικά ἔργα γιὰ τὰ Λήναια, ποὺ εἶναι πλέον τελείως μεθυσμένοι, ἀφοῦ τοὺς στεφανώσουμε κάπου μὲ κισσό, ἃς τοὺς κλείσουμε στὰ γερασμένα δοννά, τὸν Ἑλικῶνα καὶ τὸν Κιθαιρῶνα, παραδομένους σὲ παράξενη ἀφροσύνη ἀπὸ τὴ βακχικὴ τελετὴ μὲ συντροφιά τοὺς Σατύρους καὶ τὸν θίασο τῶν Μαινάδων καὶ ἃς κατεδάσουμε ἀπ’ τοὺς οὐρανοὺς ἐπάνω τὴν ἀλήθεια μαζί μὲ τὴν λαμπρότατη φρόνησι στὸ ἅγιο ὄρος τοῦ Θεοῦ (σημ. ἐννοεῖ τὴν Σιών) καὶ τὸν ἅγιο χορὸ τῶν προφητῶν*» (2,2). Κατηγορεῖ καὶ τὸν Ὅμηρο, διότι «*δὲν ἐντρέπεται ποὺ ἡ Ἀθηνᾶ ἔφεγγε στὸν Ὀδυσσεά, κρατῶντας στὰ χέρια χρυσὸ λυχνάρι*» (35,2) καὶ λοιδωρεῖ τὸν Ὀρφέα, τὸν Θηβαῖο (Πίνδαρο) καὶ τὸν Μηθυμναῖο (Ἀρίωνα) ὡς «*ἄνδρες ἀνάξιους τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀνδρα, ἀπατηλούς, ποὺ μὲ τῆς μουσικῆς τὸ πρόσχημα διέφθειραν τὴ ζωὴ*» (3,1). Σκοπὸς τοῦ εἶναι ἡ ἀντικατάστασι τῆς ἐλληνικῆς ποιήσεως ἀπ’ τὴν ἑβραϊκὴ Βίβλο: «*Ἀς ἐγκαταλείψουν τὸν Ἑλικῶνα καὶ τὸν Κιθαιρῶνα, κι ἃς κατοικήσουν τὴ Σιών... Πράγματι ὁ βασιλεὺς Δαβίδ, ὁ κιθαριστής, ποὺ πρὶν ἀπὸ λίγο ἀναφέραμε, προέτρεπε πρὸς τὴν ἀλήθεια, ἀπέτρεπε ἀπ’ τὰ εἰδῶλα*» (2,4 καὶ 4,1). Αὐτὸ θυμίζει τὴν προτροπὴ τοῦ Ψαλτηρίου τὸ 1494, ἐπὶ Τουρκοκρατίας: «*Σίγησον, Ὀρφεὺ... Δαβὶδ γὰρ ἡμῖν πνεύματος κρούων λύραν...*».

Κατασυκοφάντηση τῶν Ἑλληνικῶν Μυστηρίων

Ὁ Κλήμης ὑπῆρξε φανατικὸς ἐχθρὸς τῶν Ἑλληνικῶν Μυστηρίων, ὀνομάζοντάς τα «*μυστήρια ἀθέων*» (23,1), παρ’ ὅτι καὶ ὁ ἴδιος εἶχε μυηθῇ, ὡς νέος σὲ ἀρχαιοελληνικά μυστήρια. Ὑβρίζει τοὺς ἰδρυτὲς τῶν μυστηρίων ὡς κοινούς ἀπατεῶνες: «*Ἀς χαθῇ λοιπὸν ἐκεῖνος ποὺ εἰσήγαγε τὴν ἀπάτη ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες, εἴτε ὁ Δάρδανος ποὺ ἐδίδαξε τὰ μυστήρια τῆς Μητρὸς τῶν Θεῶν, εἴτε ὁ Ἡετίων ποὺ συνέστησε τὰ ὄργια καὶ τὶς τελετὲς τῶν Σαμοθρακῶν, εἴτε ὁ Μελάμπους. Αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ἐγὼ θὰ τοὺς ἐχαρακτήριζα ἀρχεκάκους πατέρες ἀθέων μύθων καὶ ὀλεθρίας δεισιδαιμονίας, ποὺ κατεφύτευσαν στὸν ἀνθρώπινο βίον*

Ἐκτὸς τῶν ὕδρεών του κατὰ τῶν Ἑλευσινίων καὶ τῶν λοιπῶν ἑλληνικῶν μυστηρίων («ἀπάτη», «σπέρμα κακίας καὶ φθορᾶς» κ.λπ.), γιὰ τὰ ὁποῖα ὁ Πίνδαρος ἔλεγε ὅτι ὑπῆρξαν «ὅ,τι πιὸ ἡθικὸ καὶ ὅσιο γιὰ τοὺς Ἕλληνες», ὁ Κλήμης ἐπιτίθεται καὶ κατὰ τῆς προστάτιδάς τους θεᾶς Δήμητρας - Δηοῦς ὡς ἐξῆς: «οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες (ντρέπομαι πὺν τὸ λέω) τιμοῦν τὴ γεμάτη ντροπὴ μυθολογία τῆς Δηοῦς»... Στὴν ἀνωτέρω ἀττική ἀγγειογραφία (ε' αἰ. π.Χ.) ἡ Δήμητρα - Δηὼ παραδίδει στὸν Τριπτόλεμο στάχνα, γιὰ νὰ διαδώσῃ τὴ σιτοκαλλιέργεια σ' ὁλόκληρο τὸν Κόσμο καὶ νὰ περάσῃ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ στάδιο τοῦ τροφосуλλέκτη στὴν περίοδο τοῦ πολιτισμένου καλλιεργητῆ. (Βρετανικὸ Μουσεῖο, Λονδίνο.)

σὰν σπέρμα κακίας καὶ φθορᾶς τὰ μυστήρια» (13,3).

Ἄς δοῦμε πῶς χαρακτηρίζει τὰ μυστήρια: «Τώρα εἶναι καιρὸς ν' ἀποδείξω, ὅτι αὐτὰ τὰ ὀργιά σας εἶναι γεμᾶτα ἀπάτη καὶ τερατωδεΐα. Κι ἂν ἔχετε μνηθῇ, θὰ γελάσετε μᾶλλον μὲ αὐτοὺς τοὺς μύθους πὺν τιμᾶτε. Διακηρύσσω φανερὰ τὰ ἀπόκρυφα, μὴ ἐντρεπόμενος ν' ἀναφέρω αὐτὰ πὺν ἐσεῖς δὲν ντρέπεσθε νὰ προσκυνῆτε. Ἡ ἀφρογενὴς λοιπὸν καὶ Κυπρογενὴς, ἡ φίλη τοῦ Κυνίρα (ἐννοῶ τὴν Ἀφροδίτη τὴν ὀνομαζομένη Φιλομειδῇ, διότι προέκυψε ἀπὸ αἰδοῖα, ἀπ' τὰ μόρια ἐκεῖνα πὺν ἀπεκόπησαν ἀπ' τὸν Οὐρανό, τὰ λάγνα, πὺν μετὰ τὴν ἀποκοπὴ τους ἀσέλγησαν στὸ κῦμα), εἶναι γιὰ σᾶς ἄξιος καρπὸς ἀσελγῶν μορίων (14,1)... Ἀλλὰ τί παράδοξο εἶναι, ἂν οἱ δάρδαροι Τυρρηνοὶ μυοῦνται σὲ τόσο αἰσχρὰ παθήματα, ἀφοῦ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες (ντρέπομαι πὺν τὸ λέγω) τιμοῦν τὴν γεμάτη ντροπὴ μυθολογία τῆς Διοῦς; (σ.σ. στὰ Ἑλευσίνια μυστήρια) (20,1)... Τὰ μυστήρια τοῦ Διονύσου εἶναι δεβαίως τελειῶς ἀπάνθρωπα (17,2)... Τὸν Διόνυσο τὸν μανιακὸ ἐορτάζουν οἱ Βάκχοι μὲ τρόπο ὀργιαστικό, ἐκδηλώνοντας τὴν ἱερομανία μὲ ὠμοφαγία, διανέμουν τελετουργικῶς τὰ κρέατα ἀπ' τοὺς φόνους, στεφανωμένοι μὲ τοὺς ὄφεις, κραυγάζοντας Εὐάν, δηλαδὴ ἐκεῖνη τὴν Εὐᾶ (51, 5), ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἐπακολούθησε ἡ πλάγη. Καὶ σημεῖο τῶν βακχικῶν ὀργίων εἶναι ὁ ὄφεις» (12,2). Συνεπῶς κατὰ τὸν Κλήμεντα τὰ Ἑλληνικά μυστήρια ἦσαν «σατανικά», καὶ πρὸς ἐπίρρωσιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ του παρετυμολογεῖ τὸ ἐπιφώνημα εὐάν (εὐ-οῖ, εὐάν) ὡς δῆθεν προερχόμενο ἀπ' τὸ ὄνομα Εὐᾶ! Συνεχίζοντας λέγει: «Τὰ μυστήρια στὴν Ἀγρὰ ὁμῶς καὶ στὸν Ἀλιμοῦντα τῆς Ἀττικῆς ἔχουν περιορισθῇ στὴν Ἀθήνα· ἀλλὰ εἶναι παγκόσμιος αἷσχος οἱ ἀγῶνες καὶ οἱ φαλλοὶ πὺν ἀφιερῶνονται στὸν Διόνυσο» (34,2).

Ἐκτὸς ἀπ' τὰ Μυστήρια προσπαθεῖ νὰ γελοιοποιήσῃ τὴν Ἑλληνικὴ Μυθολογία καὶ τὴν ἑλληνικὴ ἀντίληψιν περὶ θεῶν: «Οἱ θεοὶ σας εἶναι ἀπάνθρωποι δαίμονες, καὶ ὄχι μόνο ἐπιχαίρουν γιὰ τὴ φρενοβλάβειαν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἀπολαύουν καὶ ἀνθρωποκτονίες, εὐρίσκοντας ἀφορμὰς ἡδονῆς ἄλλοτε τὶς ἐνοπλες μονομαχίες στὰ στάδια καὶ ἄλλοτε τοὺς ἀναρίθμητους ἀγῶνες στοὺς πολέμους, γιὰ νὰ μποροῦν ἄνετα νὰ χορταίνουν μὲ ἀνθρώπινους φόνους (42,1)... Σὲ ποῖο σημεῖο ἀσέλγειας ἔφθασε ἐκεῖνος ὁ Ζεὺς, πὺν τό-

σες ἡδονικὲς νύκτες πέρασε μὲ τὴν Ἀλκμήνη; Δὲν ἦσαν πολλὰς οἱ ἐννέα νύκτες στὸν ἀκόλαστο αὐτὸν (ἄλλωστε ὁ βίος του ἦταν σύντομος γιὰ τὴν ἀκράτειά του), γιὰ νὰ μᾶς σπείρη τὸν ἀλεξίκακο θεὸ (ἐνν. τὸν Ἡρακλῆ) (33,3)... Παραλείπω τώρα τὸν Διόνυσο τὸν Χοιροψάλα, ποὺ προσκυνοῦν οἱ Σικυνῶνιοι τοποθετώντας τὸν ἐπὶ τῶν γυναικείων μορίων, σεβόμενοι ὡς ἔφορο τοῦ αἵσχους τὸν ἀρχηγὸ τῆς ὕδρεως» (39,1).

Φθάνει σὲ τέτοιο σημεῖο φανατισμοῦ, ὥστε νὰ θεωρῇ ἀνώτερους τοὺς ζωόμορφους αἰγυπτιακοὺς θεοὺς ἀπ' τοὺς ἀνθρωπόμορφους θεοὺς τῶν Ἑλλήνων: «Ἀλήθεια πόσο καλύτεροι εἶναι οἱ Αἰγύπτιοι, ποὺ σὲ χωρὶὰ καὶ πόλεις τιμοῦν τὰ ἄλογα ζῶα, ἀπ' τοὺς Ἕλληνες, ποὺ τέτοιους θεοὺς προσκυνοῦν; Διότι ἐκεῖνα, ἂν καὶ θηρία, τοῦλάχιστον δὲν εἶναι μοιχικὰ οὔτε αἰσχρουργά, καὶ κανένα τους δὲν ἐπιδιώκει τὴν παρὰ φύσιν ἡδονή» (39,3).

Κατὰ τοῦ Ἀθλητισμοῦ, τῆς Τέχνης καὶ τῆς Φιλοσοφίας

Ὡς γνωστόν, οἱ χριστιανοὶ τοῦ Βυζαντίου κατήργησαν τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες καὶ ἐν γένει τὶς ἀρχαιοελληνικὲς ἐορτές. Ἄς δοῦμε ὅμως ποιοὶ ἦσαν οἱ ἠθικοὶ αὐτουργοὶ τοῦ ἐγκλήματος αὐτοῦ κατὰ τοῦ πολιτισμοῦ· ὁ Κλήμης δίδει τὴν ἐξῆς προτροπὴ στοὺς πιστοὺς: «Ἄς περιδεύσουμε τώρα σύντομα καὶ τοὺς ἀγῶνες καὶ ἅς καταλύσουμε καὶ αὐτὰ τὰ ἐπιτάφια πανηγύρια, τὰ Ἰσθμια καὶ τὰ Νέμεα καὶ τὰ Πύθια καὶ ἐπάνω ἀπ' ὅλα τὰ Ὀλύμπια» (34, 1).

Ὁ Κλήμης πολεμᾷ καὶ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ τέχνη (γλυπτικὴ - ζωγραφικὴ) καὶ λιθοβολεῖ ἔργα ποὺ ἀπεικονίζουν τὸν ἐρωτικὸ βίον (δὲς Σιμόπουλον, «Ἡ Λεηλασία καὶ Καταστροφή τῶν Ἑλληνικῶν Ἀρχαιοτήτων», σελ. 164). Ἄς δοῦμε ὅμως τὴν «κριτικὴ» τοῦ Κλήμεντος κατὰ τῆς ἀρχαίας τέχνης: «Ὁ Πραξιτέλης, ὅπως ἐξηγεῖ ὁ Ποσίδιππος στὸ ἔργο του Περὶ Κνίδου, κατασκευάζοντας τὸ ἄγαλμα τῆς Κνιδίας Ἀφροδίτης τὸ ἔκαμε ὅμοιο στὸ εἶδος μὲ τὴν ἐρωμένην του Κρατίνην, γιὰ νὰ μποροῦν οἱ δυστυχεῖς νὰ προσκυνοῦν τὴν ἐρωμένην τοῦ Πραξιτέλη... Αὐτοὶ (οἱ Ἕλληνες) ἀφοῦ ἀπέρριψαν τὴν ντροπὴ καὶ τὸν φόβο, ζωγραφίζουν στὰ σπίτια τους τὶς ἀσελ-

γεῖς πράξεις τῶν δαιμόνων. Παραδομένοι στήν ἀσέλγεια στολίζουν τοὺς θαλάμους τους μὲ ζωγραφικοὺς πίνακες τοποθετημένους ψηλὰ στὸν τοῖχο, θεωρῶντας εὐσέβεια τὴν ἀκολασία· καὶ ὅταν εἶναι ξαπλωμένοι στὸν καναπέ, ἀκόμη καὶ στὰ ἀγκαλιάσματά τους κυττάζουν ἐκείνη τὴ γυμνὴ Ἀφροδίτη, τὴν δεμένη κατὰ τὴν ἔνωσί της μὲ τὸν Ἄρη... Αὐτὰ εἶναι τὰ ἀρχέτυπα τῆς ἡδυπάθειάς σας, αὐτὲς εἶναι οἱ θεολογίες τῆς ὕβρεως, αὐτὲς εἶναι οἱ διδασκαλίες τῶν θεῶν ποὺ συμπορνεύουν μὲ σᾶς... Τέτοιες εἶναι καὶ οἱ ἄλλες εἰκόνες σας, δηλ. οἱ πανίσκοι κι οἱ γυμνὲς κόρες καὶ οἱ μεθυσμένοι σάτυροι καὶ τὰ τεντωμένα μόρια» (53, 60, 61).

Τέλος ἔρχεται ἡ σειρὰ τῆς καταπολεμήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας. «Ἄν θέλῃς – γράφει –, ἃς ἐξετάσουμε τώρα καὶ τῶν φιλοσόφων τὶς δοξασίες περὶ τῶν θεῶν, γιὰ τὶς ὁποῖες καυχῶνται· ἴσως θὰ βροῦμε, ὅτι καὶ ἡ ἴδια ἡ φιλοσοφία ἀπὸ κενοδοξία εἰδωλοποιεῖ τὴν ὕλη ἢ ἴσως θὰ μπορέσουμε νὰ δείξουμε κατ' ἀκολουθία, ὅτι θεοποιῶντας κάποια δαιμόνια ὀνειρεύεται τὴν ἀλήθεια... Ὁ Κροτωνιάτης Ἀλκμαίων θεωροῦσε θεοὺς τοὺς ἀστέρες, ποὺ ἐνόμιζε ὅτι εἶναι εἰδῶλα. Δὲν θὰ ἀποσιωπήσω τὴν ἀναισχυντία αὐτῶν· ὁ Χαλκηδόνιος Ξενοκράτης δέχεται ἑπτὰ ἀστρικοὺς θεοὺς, τοὺς πλανῆτες, ὡς ὄγδοο δὲ θεὸ ὑπαινίσσεται τὸν κόσμον, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπ' τὸ σύνολο τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων. Οὐτε θὰ προσπεράσω τοὺς Στωικούς, ποὺ λέγουν ὅτι τὸ θεῖο διήκει διὰ μέσον ὅλης τῆς ὕλης, ἀκόμη καὶ τῆς ἀτιμότερης, οἱ ὁποῖοι καταισχύνουν μὲ τὴν ἀδεξιότητά τους ὅλη τὴ φιλοσοφία. Καὶ ἀφοῦ ἔφθασα ἐδῶ, δὲν θεωρῶ δύσκολο νὰ μνημονεύσω καὶ τοὺς Περιπατητικούς. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς αἵρέσεως (σημ.: ἐννοεῖ τὸν Ἀριστοτέλη), ἐπειδὴ δὲν κατενόησε τὸν πατέρα τῶν ὄλων, τὸν καλούμενο ὕπατο, νομίζει ὅτι ὁ λεγόμενος ὕπατος εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ σύμπαντος· δηλαδὴ ἐκλαμβάνοντας ὡς θεὸ τὴν ψυχὴ τοῦ κόσμου, ἀντιφάσκει ὁ ἴδιος πρὸς τὸν ἑαυτό του. Διότι αὐτὸς ποὺ περιορίζει τὴν πρόνοια ὡς τὴ σελήνη, ἔπειτα ἐκλαμβάνοντας τὸν κόσμον ὡς θεό, παρεκκλίνει δογματίζοντας ὡς θεὸ τὸν ἄμοιρο τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος πάλι ὁ Ἐρέσιος Θεόφραστος, ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλη, θεωρεῖ θεὸν ἄλλοτε τὸν οὐρανὸ κι ἄλλοτε τὸ πνεῦμα. Μόνο τὸν Ἐπίκουρο θὰ παραλείψω ἐκουσίως, διότι νομίζει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τίποτε, ἀσεβῶντας μὲ ὅλα ὅσα λέγει. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός;

Δὲν σύρεται κι αὐτὸς μερικὲς φορὲς πρὸς τὰ εἰδῶλα τοῦ Δημοκρίτου;» (64, 66).

Τὸ δόγμα «Ἐξ Ἀνατολῶν τὸ φῶς» δὲν εἶναι σημερινό...

Κατὰ τὸν Κλήμεντα ὁ Πλάτων κάπως πλησίασε τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ ἡ διδασκαλία του ἦταν εἰλημμένη ἀπ' τοὺς βαρβάρους καὶ μάλιστα ἀπ' τοὺς Ἑβραίους: «Ἀπὸ ποῦ, ὦ Πλάτων, ὑπανίσσεσαι τὴν ἀλήθεια; Ἀπὸ ποῦ ἡ ἀφθονη χορηγία τῶν λόγων μαντεύει τὴν θεοσέβεια; Σοφώτερα, λέγει, εἶναι ἀπὸ αὐτοὺς τὰ γένη τῶν βαρβάρων. Γνωρίζω τοὺς διδασκάλους σου, ἔστω κι ἂν θέλῃς νὰ τοὺς κρύψῃς· ἔμαθες τὴν γεωμετρία ἀπ' τοὺς Αἰγυπτίους, τὴν ἀστρονομία ἀπ' τοὺς Βαβυλωνίους, ἔλαβες τὶς σπονδαῖες ἐπιδόσεις ἀπ' τοὺς Θρᾶκες, πολλὰ σὲ δίδαξαν οἱ Ἀσσύριοι, ἐνῶ τοὺς ἀληθινοὺς νόμους καὶ τὴν δοξασία περὶ τοῦ Θεοῦ τὰ χρωστᾷς στοὺς Ἑβραίους» (70,1).

Ἐν κατακλείδι μποροῦμε νὰ συμπεράνουμε, ὅτι κατὰ τὸν Κλήμεντα πρέπει ν' ἀπορριφθῇ ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς καὶ νὰ δώσῃ τὴν θέσι του στὴν μόνη ἀληθινὴ διδασκαλία, τὸν χριστιανισμό: «Γι' αὐτό, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ Λόγος ἦλθε ὡς ἐμᾶς ἀπ' τὸν οὐρανό, νομίζω ὅτι δὲν χρειάζεται πλέον νὰ προστρέχουμε σὲ ἀνθρώπινη διδασκαλία, πολυπραγμονῶντας στὴν Ἀθήνα καὶ τὴν ἄλλη Ἑλλάδα, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν Ἰωνία» (ΠΖ, Ι). Τὴν ἀλήθεια θὰ τὴν βροῦμε στὴ γῇ τοῦ Ἰσραήλ...

Μάριος Δημόπουλος - Ἀπολλώνιος

Τὰ πορίσματα τῶν ἔως τώρα ἐρευνῶν τοῦ «Δαυλοῦ» γιὰ τὸ (ἀληθινὸ) Παρελθὸν κατὰ τὰ 19 χρόνια τῆς ἐκδόσεώς του, ἐπὶ τῶν ὁποίων θεμελιώθηκαν οἱ ἐρμηνεῖες ποὺ ἔδωσε στὰ συμβαίνοντα τοῦ Παρόντος καὶ οἱ προβλέψεις του γιὰ τὸ Μέλλον, δικαιώνονται καὶ ἐπαληθεύονται πλήρως ἀπὸ τὶς σημερινὲς ἐξελίξεις. Πληροφορήστε τοὺς ἐλεύθερα σκεπτόμενους φίλους σας γιὰ τὸ γεγονὸς αὐτὸ καὶ ὑποδείξετέ τους ὅτι διαδίδοντας τὸν «Δ» ἀποκτοῦν μία ἀσφαλῆ δάση ἀναλύσεως γιὰ τὴ γνώση τοῦ (ἀληθινοῦ) Χθές, γιὰ τὴν βαθύτερη κατανόηση των γεγονότων τοῦ Σήμερα καὶ γιὰ τὴν ἔλλογη πρόβλεψη του Αὔριο.

Ἑλληνολαγνεία φρενοκομείου

Λοιπόν, ἔχουμε καὶ λέμε· ἡ γῆ μας εἶναι ἐσωτερικῶς κούφια, καὶ στὸ κέντρο της ὑπάρχει ὁ ἐσωτερικὸς ἥλιος, γιὰ νὰ βλέπουν, νὰ πολεμοῦν καὶ νὰ... πορεύωνται οἱ ὑποχθόνιοι ὑπεράνθρωποι μὲ τὶς τεράστιες δυνάμεις, ποὺ μερικοὶ ἐξ αὐτῶν ἤλθαν ἀπὸ ἄλλο πλανήτη δίκην ἐκπεσόντων ἀγγέλων! Αὐτὰ περίπου τὰ ἄκρως σοβαρὰ καὶ περισπούδαστα μᾶς ἀναφέρει ὁ ἐγνωσμένου κύρους καὶ διεθνoῦς προβολῆς κ. Παντελῆς Γιαννουλάκης στὸ ἀξίον παντὸς ἐπαίνου καὶ διαφωτιστικὸ τοῦ βιβλίου «Κούφια Γῆ». Μὰ δὲν σταματᾷ ἐδῶ. Ἀλίμονο! Μισὴ δουλειὰ θὰ ἔκανε ὁ ἄνθρωπος; Κάθισεν ὁ ἀκάματος αὐτὸς ἐρευνητῆς καὶ ταξινόμησε τὶς ὑποχθόνιες αὐτὲς φυλὲς μὲ ἀξιοζήλευτη μεθοδικότητα, ποὺ κάνει κι αὐτοὺς τοὺς ἀνθρωπολόγους νὰ μοιάζουν μπροστὰ τοῦ ὡς ἐπιστημονικὰ μειράκια, γιὰ νὰ μὴ γράψω ἔυλοσχίστες. Παρακαλῶ, διαβάστε, μπάς καὶ ξεστραβωθῆτε. Ἀρχικὰ ὑπάρχουν οἱ Βρίλ-για (ἢ Μαγῶν ἢ Νεφίλιμ) ἡγουν οἱ ἀγγελοι τοῦ Θεοῦ, «ποὺ βρίσκονται σὲ ἀνοιχτὴ ἐπικοινωνία μὲ ἄλλους κόσμους». Κατόπιν ἔρχεται ἡ ἐνδοξη φυλὴ τῶν Ἐλφς ἢ Ἑλντίλα ἢ Σηή ἢ Μπούλντου ἢ Χόμπ ἢ Φέρις κ.ἄ. Μὲ τόσα ἐπιθετα μᾶλλον ἀπατεῶνες θὰ εἶναι, ποὺ τοὺς κυνηγᾷ ἡ Ἴντερπόλ. Ἀμέσως μετὰ ἀκολουθοῦν (ἔλεος!) οἱ Νιμπελοῦγκεν (!) ἢ Γνώμοι ἢ Ντουόρφς ἢ Δρίστελ ἢ Νανίοι· ἐκλεκτὴ ράτσα γιὰ ἀναπαραγωγή. Ὅμως τὸ κλοῦ τῆς ὑπόθεσης βρίσκεται στὴν τέταρτη φυλὴ, τὴν ἀνώτερη, ποὺ ἦλθε ἀπ' ἄλλου. Πάρτε βαθειὰ ἀναπνοὴ καὶ διαβάστε τὰ ὀνόματά της. Αλοῖγκὸρ ἢ Γκόρος ἢ Σα-τανιήλ ἢ Τιτάνες ἢ Δράκοντες ἢ Σέτγια ἢ Σαυρίτες ἢ Dark Elfen ἢ Draw Elfs. Αὐτοὶ λοιπόν οἱ ἀξιέραστοι κύριοι ἔχουν δυὸ πολὺ ἀξιοπρεπὴ χόμπυ: Νὰ πολεμοῦν μὲ τοὺς Βρίλ καὶ ἄλλα ἐξωκοσμικὰ ὄντα, ἐπιδίδοντας τὴν κυριαρχία τοῦ πλανήτη μας καὶ νὰ κατασκευάζουν ἄλλες ὀντότητες, γιὰ νὰ τοὺς ὑπηρετοῦν, ὅπως οἱ θλιβεροὶ Δέρος (κρατηθῆτε!) ἢ Γῶγ ἢ Τζάνζα ἢ Κάντζαρ ἢ Καλικάντζαρα ἢ Γκριζα ἢ Σάτυροι ἢ Γκόμπλινς ἢ Τρόλς κ.ἄ. Κι ὅλα αὐτὰ, ρε παιδιά, τὰ γράφει σοβαρὰ, κρατώντας πάντως μὴν ἐπιφύλαξη γιὰ τυχὸν λάθος στὴν κατάταξη. Κι αὐτὸ εἶναι ἀπολύτως λογικὸ, ἀφοῦ δὲν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ δγάλη ἄκρη, ἀφοῦ κάποια συνομοταξία τῶν Ἐλφς ἔχει τὴ δύναμη νὰ ἐξαυλῶνεται – κι ἄντε τώρα νὰ τοὺς μετρήσης.

Βεβαίως ἡ ἔρευνα τοῦ κ. Παντελῆ Γιαννουλάκη ρίχνει ὄπλετο φῶς καὶ σὲ ἄλλα σημαντικὰ ζητήματα. Ἐτοί ἐμεῖς οἱ ἀδαεῖς καὶ οἱ ἀγράμματοι μαθαίνουμε, ὅτι ἡ Ὅμηρικὴ «Ὀδύσεια» διαδραματίζεται στὸν ἐσωτερικὸ κόσμον κι ὅτι τὸ ἔπος αὐτό, ἂν ἀναλυθῇ στὸ Πυθαγόρειο (προφανῶς θεώρημα), θὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τρομερὰ πράγματα! Μὰ, γιὰ ὄνομα τοῦ Γιαχδέ, κύριε Γιαννουλάκη μου, τὰ θέλετε αὐτὰ καὶ τὰ γράφετε ἢ σᾶς ξεφεύγουν; Εἶναι σάν νὰ σᾶς λέω ἐγώ, νὰ μοῦ ἐξηγήσετε τὸν Πλάτωνα μὲ τὸν τύπο τοῦ συνημιτόνου. Ἐγώ, ὡς ἀφελὴς ποῦ εἰμαι, ἐρωτῶ Σᾶς τὸν ἐπαίοντα, μήπως μᾶς δουλεύετε ψιλὸ γαζὶ μὲ ὅλον αὐτὸν τὸν ἀπίθανο ἀχταρμά «γνώσεων» καὶ «πληροφοριῶν» ποὺ μᾶς παρέχετε. Ποὺ ὅζουν κι ὅλας ὀλίγον Σιωνισμοῦ, καλῶς βέβαια κρυμμένου, καθὼς τὰ ταμπλῶ ποὺ παίζετε εἶναι πολλὰ. Καί, πρὸς Γιαχδέ, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό μου, ὅτι ἡ «Κούφια Γῆ» Σας εἶναι βιβλίον ἀποπροσανατολιστικὸ τῶν ἐρευνῶν ποὺ γίνονται γιὰ τὸν Ἑλληνισμό. Ἄλλως τε οἱ Ἀτλαντες ἢ οἱ Τιτάνες ἤρθαν ἀπὸ ἄλλο πλανήτη καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδεμία συνάφεια κατὰ τὰ γραφόμενά Σας μποροῦν νὰ ἔχουν μὲ τοὺς Ἑλληνες καὶ μὲ τὴν ὑπὸ μῦθον ἱστορία τους. Τώρα πῶς ἓνας ὥρμος Ἀτλαντὰς ἔφθανε τὸ ὕψος τῶν ἐνεργητὰ μέτρων (οὔτε χλιοστό παρακάτω), αὐτὸ εἶναι κάτω, ποὺ μόνον Σεῖς γνωρίζετε. Ἐκτὸς κι ἂν σὲ προηγούμενη ζωὴ Σας εἴχατε διατελέσει ράπτῃς Ἀτλάντων, ὁπότε ἐκ τῆς ἐμπειρίας γνωρίζετε τὰ μέτρα. Δὲν θέλω νὰ ἐπεκταθῶ παραπάνω, ὡς λ.χ. στὶς παρετυμολογίες Σας κ.λπ. Ὅμως ἐκεῖνο τὸ ἐρημο τὸ περιοδικὸ ποὺ ἐκδίδετε μὲ τὸν ἑλληνοπρεπέστατο τίτλο «Strange» θὰ σᾶς πείραζε πολὺ, ἂν τὸ μετωνομάζατε στὴν βαρβαρικὴ μας γλῶσσα σὲ «Παράξενο», «Παράδοξο» ἢ κάτι συναφές; Γιατὶ τὴν ἑλληνολαγνεία δὲν τὴν ἀντέχουμε;

Γιῶργος Πετρόπουλος

Ὁ ὀργανοποιὸς καὶ ὁραματιστὴς τῆς ἀναβίωσης τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς Νικόλαος Μπράζ.

Ἕνας Κρητικὸς

ταλαντοῦχος

«ἀνασταίνει»

τὴν μουσικὴν

τῆς Ἀρχαιότητος

Ο κ. Ν. ΜΠΡΑΣ ΚΑΙ ΤΑ 85 ὈΡΓΑΝΑ ΤΟΥ

Συνήθως οἱ ἄνθρωποι ποὺ παράγουν πνευματικὸ ἔργο ποὺ διακρίνονται στὸν ἐπιστημονικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ στίβο, γίνονται γνωστοὶ ἢ καὶ διάσημοι. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄνθρωποι ποὺ παράγουν ἔργο καὶ γνώση δουλεύοντας ἀθόρυβα καὶ σιωπηλά, κλεισμένοι στὸ ἐργαστήριό καὶ στὸν ἑαυτό τους, χωρὶς νὰ ζητοῦν – οὔτε κὰν νὰ ἐνδιαφέρονται – γιὰ τὴν ἀναγνώρισή τους ἀπ' τοὺς ἄλλους ἢ τὴν «ἐξαργύρωση» τοῦ μόχθου τους. Σ' αὐτὴ τὴν τελευταία κατηγορία ἀνήκει ὁ Νικόλαος Μπράζ, ἓνας ἱκανώτατος

Ἡ ΚΛΑΣΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΒΑΣΙΖΕΤΑΙ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Μία καταγραφή τους ἀπὸ τὸν Πῶλ Χόφμαν

Ἡ ἑλληνικὴ μουσικὴ παραμένει ζωντανὴ καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐμπνέη καλλιτέχνες καὶ μουσικοὺς. Ὁ κ. Πῶλ Χόφμαν σὲ σχετικὴ ἐργασία του, τὴν ὁποία παρέδωσε στὸν «Δαυλό», καταδεικνύει ὅτι τὰ σημαντικώτερα ἔργα τῆς Κλασσικῆς Μουσικῆς βασίζονται σὲ ἀρχαιοελληνικὴ θεματολογία. Ὁ Πῶλ Χόφμαν, λάτρης τῆς κλασσικῆς μουσικῆς ἐξηγεῖ, γιὰτὶ ἀσχολήθηκε μὲ τὸ θέμα αὐτό:

«Ἐνῶ ἡ ἐπίδραση τῶν ἀρχαιοελληνικῶν ἐπιτευγμάτων ἔχει εὐρέως ἀναγνωρισθῇ στοὺς τομεῖς τῆς Φιλοσοφίας, τῆς Ἐπιστήμης,

ὀργανοποιὸς καὶ ἀληθινὸς Ἕλληνας, ποὺ μὲ τὸ φιλέρευνο πνεῦμα του καὶ τὸ μεράκι του δὲν θὰ ἔταν ὑπερβολὴ ἂν λέγαμε πὼς ἐπιχειρεῖ νὰ ἀναστήσῃ τὴ μουσικὴ παράδοση τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Γόνος κρητικῆς οἰκογένειας ὀργανοπαικτῶν καὶ ὀργανοποιῶν, μελετῶντας συστηματικὰ καὶ ἐπίπονα τὴ μορφή τῶν ἀρχαίων μουσικῶν ὀργάνων, ἄρχισε νὰ κατασκευάζῃ πιστὰ τοὺς ἀντίγραφα. Τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε ἐντυπωσιακό: Κατασκεύασε πιστὰ ἀντίγραφα ὅλων τῶν ἀρχαιοελληνικῶν ὀργάνων – ὅσων τουλάχιστον διασφύζονται σὲ ἀγγειογραφίες ἢ περιγράφεται ἡ μορφή τους στὰ ἀρχαῖα κείμενα, ὀδονταπέντε τὸν ἀριθμὸ. Τιμημένος μὲ τὸ Β' Βραβεῖο σὲ Παγκόσμιο Διαγωνισμό Ἦχου καὶ Κατασκευῆς Βιολιοῦ (κανένας ἄλλος Ἕλληνας ὀργανοποιὸς δὲν ἔφτασε σὲ τέτοια διάκριση), μὲ τὰ ἔργα του νὰ βρῖσκωνται στὰ χέρια γνωστῶν καλλιτεχνῶν καὶ ἐρευνητῶν, παρέμεινε ἀφωσιωμένος στὴν ἐργασία του, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἀναγνώριση καὶ δημοσιότητα. Συναντήσαμε τὸν κ. Μπρᾶ στὸ ἐργαστήριό του στὸ κέντρο τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ ζητήσαμε πληροφορίες γιὰ τὸ σπουδαῖο αὐτὸ ἔργο του.

Οἰκογενειακὴ παράδοση καὶ προσωπικὸ «μεράκι»

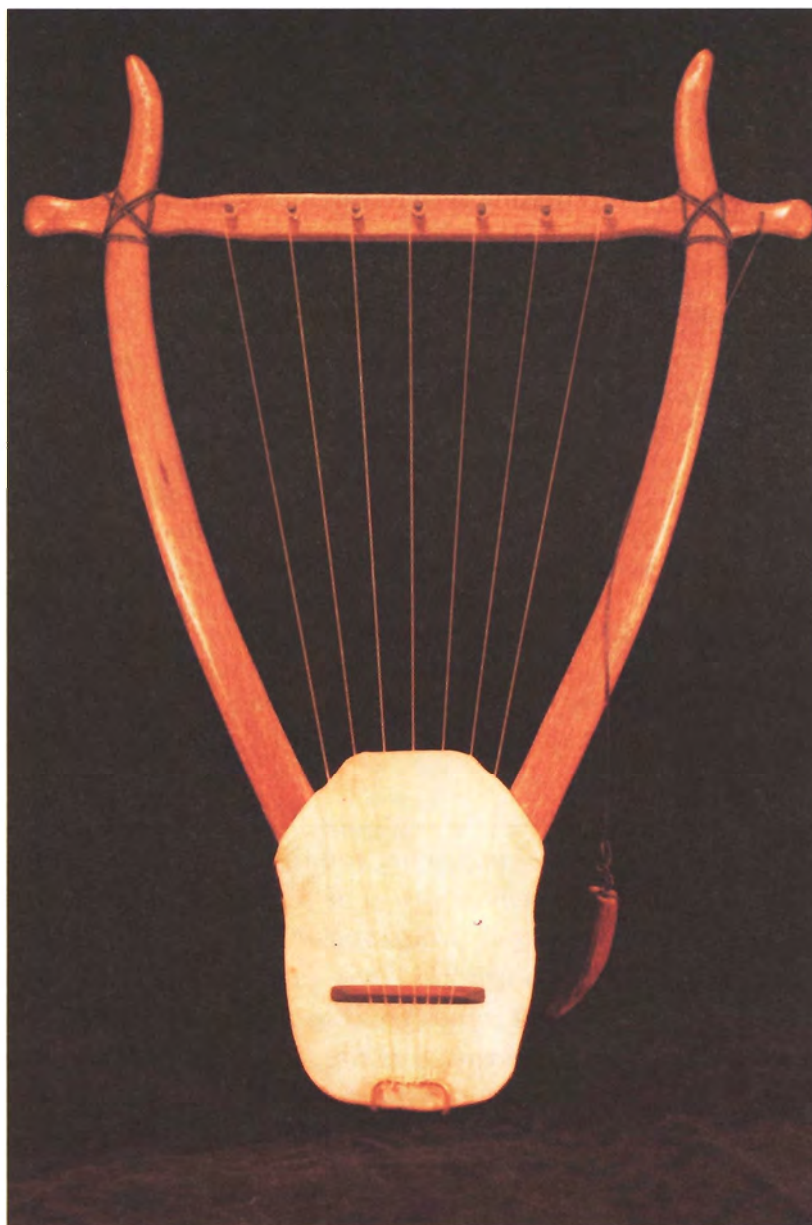
ΣΥΝΤ.: Κύριε Μπρᾶ, πὼς μάθατε τὴν τέχνη τοῦ ὀργανοποιοῦ;

Ν.Μ.: Στὴν οἰκογένειά μου ἦταν ὅλοι ἐρασιτέχνες μουσικοὶ τῶν παραδοσιακῶν δέδαια ὀργάνων τῆς Κρήτης. Ὁ πατέρας μου ἔπαιζε ταμπουρά, ὁ θεῖός μου βιολὶ καὶ ὁ παπποῦς μου λύρα. Ἐκάναν καὶ κατασκευές. Τὸ 1977 ἔκανα κι ἐγὼ τὴν πρώτη μου κατασκευὴ ἀπὸ ἐντελῶς πρόχειρα ὑλικά ἔφτιαξα ἓνα μπαγλαμα-

τῆς Λογοτεχνίας, τῶν Καλῶν Τεχνῶν καὶ τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, δὲν ὑπάρχουν ἀρκετὲς ἀναφορὲς στὴν ἐπίδρασή τους στὴν Μουσική. Ἐὰν ἐξαιρέσουμε τὸν «*Faust*» καὶ τὸν «*Don Juan*», τὰ περισσότερα ἀρχέτυπα τέχνης βασίζονται σὲ ἀρχαιοελληνικά πρότυπα. Ἡ Μουσικὴ εἶναι παγκόσμια καὶ ἐξυπηρετεῖ τὴ μεταφορὰ ἔργων τῆς ἀρχαιότητος σὲ ἐκείνους ποὺ δὲν εἶναι ἐξοικειωμένοι μὲ τὸ ἔργο τῶν Κλασικῶν. Ἀλλωστε οἱ μεγάλοι μουσικοὶ συχνὰ ἀναδεικνύουν νέες πτυχὲς στὸ πρωτότυπο ἔργο.»

Στὴν εἰσαγωγὴ του ὁ κ. Πῶλ Χόφμαν ἐπισημαίνει:

«Τὸ νὰ ἐπιδιώξω νὰ καταδείξω γενικῶς τὸ γιατί τὰ ἑλληνικὰ ἐπιτεύγματα ἐξακολουθοῦν νὰ ἔχουν ἐνδιαφέρον δὲν θὰ εἶχε νόημα, καθὼς τὸ βιβλίο τῶν Hanson καὶ Heath «**Ποιὸς σκότωσε τὸν Ὀμηρο**» τὸ πέτυχε θανμάσια. Σκοπὸς μου εἶναι νὰ κατα-

Ἡ λύρα, τὸ «ἔθνικὸ ὄργανο» τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ποὺ χρησιμοποιεῖτο στὴ μουσικὴ διαπαιδαγώγηση τῶν νέων. Κατασκευάσθηκε ἀπὸ τὸν κ. Ν. Μπαῶ μετὰ ἀπὸ συστηματικὴ μελέτῃ ἀγγειογραφιῶν καὶ γενικὰ ἱστορικῶν πληροφοριῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδιαζόντων στὴν ἐλληνικὴ φύση ἤχων.

δάκι. Φάνηκε τότε, ότι ή τέχνη αυτή μου ταιριάζει. Μπήκε μέσα μου τὸ μεράκι τῆς κατασκευῆς καὶ ἀφωσιώθηκα σ' αὐτὴ τὴ δουλειά.

ΣΥΝΤ.: *Μὲ τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ Μουσικὴ πότε ἀσχοληθήκατε;*

Ν.Μ.: Πάντοτε μὲ «ἐτρωγε» ή σκέψη γιὰ τὸ πῶς μπορούσαν νὰ παίζουν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Κι ἐδῶ στάθηκα τυχερός, γιατί γνώρισα τὸν ἀξιόλογο μουσικολόγο καὶ φιλέλληνα Λουϊτζι Μπέσκι. Μοῦ ἔδωσε χρήσιμες πληροφορίες, καὶ ἔφτιαξα τὴν πρώτη ἀρχαιοελληνικὴ λύρα, τὴν ὁποία καὶ τοῦ δώρησα. Νομίζω, πῶς μ' αὐτὴν διδάσκει στὸ πανεπιστήμιο τῆς Φλωρεντίας. Ἀπὸ τότε ἀρχισα νὰ φτιάχνω διάφορα ὄργανα.

Μὲ τὴ βοήθεια ἀγγειογραφίων καὶ τῆς ἐλληνικῆς φύσης

ΣΥΝΤ.: *Πόσο πιστὰ μπορούμε νὰ κατασκευάσουμε ἓνα ἀντίγραφο ὁποιοῦδήποτε ἀρχαίου ὄργανου;*

Ν.Μ.: Πληροφορίες ἀντλοῦμε κυρίως ἀπὸ τὶς μουσικὲς παραστάσεις τῶν ἀγγείων. Ὅμως οἱ παραστάσεις αὐτὲς δείχνουν μόνο τὴν πρόσοψη τῶν ὀργάνων καὶ ὄχι τὴν κατατομὴ καὶ τὸ βάθος τους. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ δουλεῖ κανεὶς μὲ αὐστηρότητα, πρέπει νὰ εἴμαστε ἰδιαίτερα προσεκτικοί. Καὶ ἐδῶ προσπαθῶ μὲ τὴν ἱστορικὴ μελέτη ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἔρευνα τοῦ ἤχου τῆς ἐλληνικῆς φύσης νὰ προσεγγίσω τὸ θέμα. Διαβάζω τὰ πάντα γιὰ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, τὴν καθημερινὴ ζωὴ, τὴ διασκέδαση, τὰ τραγούδια, τοὺς μουσικοὺς ἀγῶνες. Προσπαθῶ νὰ μπῶ στὸ κλίμα αὐτῆς τῆς ἐποχῆς, γιὰ νὰ μπορῶ νὰ φανταστῶ ἓνα ὄργανο, τὸ βάθος του, τὴν κλίση τῶν κεράτων του ἀλλὰ καὶ τὴν ποιότητα τῶν ἤχων. Βλέπω ἄλλους, πού κατασκευάζουν σήμερα ἀρχαῖα ἐλληνικὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα μάλιστα μπαί-

δείξω τὸ γιατί ή ἀναδημιουργία τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ δράματος καὶ τῶν ἐλληνικῶν μορφῶν σὲ μουσικὸ τύπο θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ μεγάλο ἐνδιαφέρον γιὰ ὅλους μας.

» Ὅταν ξεκίνησα νὰ γράφω τὴν ἐργασία μου, πίστευα ὅτι θὰ κατάρφωνα νὰ καλύψω τὰ σημαντικώτερα ἔργα πού ἀντλοῦν τὴν θεματολογία ἢ ἔμπνευσή τους ἀπὸ τοὺς Κλασικοὺς. Πρὸς ἐκπληξή μου ὅμως συνάντησα ἓναν τεράστιο ἀριθμὸ τέτοιων ἔργων, τὰ ὁποῖα ἦταν ἀδύνατον νὰ συμπεριλάβω. Ὡστόσο ἀντιλαμβάνομαι τώρα, ὅτι δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκπλαγῶ, ἀφοῦ ή Ἑλληνικὴ Σοφία ἀποτελεῖ τὴν κύρια πηγὴ ἔμπνευσης τῆς Δυτικῆς Τέχνης. Οἱ πρῶτες ὀπερες τοῦ Monteverdi καὶ τοῦ Cavalli στὴν Ἰταλία, τῶν Lully, Rameau καὶ Charpentier στὴν Γαλλία σχεδὸν ἀποκλειστικὰ βασίζονται σὲ ἐλληνικὰ θέματα. Γιὰ νὰ δώσω μία ►

Ἡ ἀρχαία φόρμιγγις, πρόγονος τῆς κιθάρας (τετράκορδη) ἐν μέσῳ σείστρων, αὐλῶν, κυμβάλων καὶ κροτάλων, ὅλων δημιουργμάτων τοῦ κ. Νίκου Μπαῆ.

νουν και στα μουσεία· δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Πολλές φορές μάλιστα πέφτουν και στο επίπεδο του γελοίου. Για παράδειγμα έχουμε αποδόσεις αρκετές της βαρβίτου από διάφορους κατασκευαστές. Έχουν φτιάξει όμως μία βάρβιτο τελείως επίπεδη. Έγώ θεωρώ ανόητο να είναι ένα όργανο επίπεδο, διότι δεν συμφωνεί με το πνεύμα των Ελλήνων. Το ίδιο ισχύει και για τη λύρα. Οί βραχίονές της πρέπει να κλίνουν προς τα πίσω και προς τα εμπρός. Να κάνουν καμπύλες, να έχουν προοπτική βάθους. Δεν γίνεται ένα κοντραπλακέ, ένα ίσιο πράγμα, να αποδίδει σωστά τον αρχαίο ήχο. Έπειτα πρέπει να υπολογίσουμε πόσες χορδές δέχεται επάνω, την τάση κάθε χορδής, τι πίεση μπορεί να δίνει επάνω στον «καβαλάρη» και άλλες ακόμη παραμέτρους, για να μπορέσουμε να αποδώσουμε σωστά ένα αρχαίο ελληνικό όργανο.

Πρέπει να ξαναπαιχτούν αυτά τα όργανα

ΣΥΝΤ.: Σήμερα ή κατασκευή αρχαίων ελληνικών οργάνων πέρα απ' τη μουσειακή τους πλευρά ποιά άλλη σημασία έχει;

Ν.Μ.: Δεν θέλω να φτιάξω όργανα για το μουσείο. Θέλω να κάνουμε μία προσπάθεια να ξαναπαιχτούν αυτά τα όργανα. Και όχι μόνο εκτελώντας τα σωζόμενα αποσπάσματα των αρχαίων. Έχουμε αξιόλογους μουσικούς συνθέτες και στιχουργούς. Αν έχουμε και τα όργανα, μπορεί να φτιαχθῇ νέα μουσική, νέο τραγούδι. Τα δύο χιλιάδες χρόνια νεκρής ιστορίας που έχουμε, είναι νεκρά και από την πλευρά της μουσικής μας συνέχειας. Να προσπαθήσουμε να επανασυνδεθούμε με το αρχαίο μουσικό μας παρελθόν.

ΣΥΝΤ.: Ο σκοπός σας είναι πραγματικά ωραίος. Να σās ρωτήσω τώρα και

μικρή μόνο απόδειξη του πλούτου της κλασικής μουσικής που έπληρεάσθηκε από την αρχαία Ελλάδα, θα περιορισθῶ στα έργα από το 1800.»

Ο κ. Χόφμαν διακρίνει τα έργα αυτά σε τρεις κατηγορίες: 1. Το ελληνικό δράμα στη μουσική (π.χ. «Ορέστεια»). 2. Έργα για τους Έλληνες (π.χ. Σωκράτης, «Συμπόσιο», Ηράκλειτος). 3. Έργα βασισμένα στην Ελληνική Μυθολογία και ποίηση (π.χ. Ήρακλῆς, Αριάδνη).

Ο Πῶλ Χόφμαν στην εργασία του παρουσιάζει την πλοκή των έργων, προχωρεί στην κριτική της μουσικής τους απόδοσης και κάνει ιδιαίτερη μνεία στον Πυθαγόρα. Στην επικοινωνία που είχαμε μαζί του μās είπε μεταξύ άλλων:

«Αυτό που με ενθουσιάζει με το ελληνικό δράμα είναι, ότι οί με-

κάτι άλλο. 'Εφ' ὅσον μπορείτε νὰ κατασκευάσετε, καὶ ἀσφαλῶς νὰ παίξετε, τὰ ἀρχαῖα ὄργανα, θὰ ἔχετε, νομίζω, κατανοήσει τὴ σημασία ποὺ εἶχε ἡ μουσικὴ στὸν ἀρχαῖο κόσμο...

N.M.: ...Τὸ ὑψηλὸ ἐπίπεδο σκέψης τῶν Ἑλλήνων ἀποδεικνύεται ὅτι ἔχει καὶ ἓνα ὑψηλὸ ἐπίπεδο μουσικῆς. Ἡ μουσικὴ μπορεῖ νὰ δώσῃ πολλὰ στὸν ἄνθρωπο, κι αὐτὸ οἱ Ἕλληνες τὸ εἶχαν καταλάβει καὶ ἀξιοποιήσει. Πρῶτα ἀπ' ὅλα συντονίζει τὸ σῶμα καὶ τὸ νοῦ, τὸν βοηθᾷ νὰ σκέπτεται σωστὰ καὶ νὰ δημιουργῇ σωστά. Ἡ μουσικὴ ἀνοίγει ὀρίζοντες στὸν νοῦ. Βγάζει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴ «γειτονιά» του, τὶς παραστάσεις τῆς καθημερινότητος, τοῦ τόπου του, τῆς ἐποχῆς του καὶ τὸν ὀδηγεῖ στὴν ὁλότητα, στὸ σύμπαν. Τὸ σύμπαν, βλέπετε, εἶναι μίᾶ ἀνορθόδοξη κατάσταση καὶ ταυτόχρονα ἰσορροπημένη, ἰσορροπεῖ χάρις στὴν ἀρμονία του, στὴ μουσικότητά του. Καὶ ὅταν ἀγγίξῃς αὐτὴ τὴν ἀρμονία, ἀνοίγονται διάπλατα οἱ ὀρίζοντες τοῦ νοῦ. Γι' αὐτὸ σκεφθῆτε, πόσο σημαντικὰ εἶναι τὰ ὄργανα. Εἶναι τὰ μέσα ποὺ παράγουν τὸν ἦχο, καὶ ἔπειτα ἐρχεται ἡ μουσικὴ παιδεία, ὁ ἐκτελεστὴς ποὺ θὰ ἀποδώσῃ σωστὰ τὸν ἦχο. Καταλαβαίνετε, γιατί ἡ μουσικὴ ἦταν ἡ βάση τῆς παιδείας στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα.

Ἐπιζοῦν σ' ἐμᾶς οἱ πνευματικὲς δυνάμεις τῶν ἀρχαίων

ΣΥΝΤ.: Τὴν πρώτη δική σας λύρα ὅταν παίξατε, τί ἰδιαίτερο νιώσατε;

N.M.: Στὸ πρῶτο ἀκουσμὰ τῆς κατάλαβα, ὅτι αὐτὸς ὁ ἦχος δὲν βρίσκεται σήμερα πουθενά. Εἶναι γήινος καὶ ἔχει κάτι τὸ ἐσωτερικὸ, εἶναι τόσο γλυκὸς καὶ χαμηλός, ποὺ σὲ κάνει πράγματι νὰ σκέφτεσαι.

ΣΥΝΤ.: Ἔχετε κατασκευάσει ὅλα τὰ ἀρχαῖα μουσικὰ ὄργανα;

γάλοι δραματοῦργοι του δὲν ἔγραψαν τὰ ἔργα τους γιὰ νὰ διασκεδάσουν τὸ κοινὸ τους, ἀλλὰ πραγματεύθηκαν βασικὰ ζητήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν ἄνθρωπο. Στὴ συνέχεια πρέπει νὰ περιμένα κανεῖς μέχρι τὸν «**Ἀμλετ**» τοῦ Σαίξπηρ, γιὰ νὰ συναντήσῃ ἐπὶ σκηνῆς παρόμοιες σκέψεις. Ἡ εἰμαρμένη, τὸ καθῆκον, τὸ σωστὸ καὶ τὸ λάθος πάντοτε ἀπασχολοῦν τὸν ἄνθρωπο. Ἐλάχιστοι συγγραφεῖς ἀπὸ τότε ἔχουν ἀντιμετωπίσει τὰ θέματα αὐτὰ ὅπως ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς καὶ ὁ Εὐριπίδης. Ἐπίσης θεωρῶ τὸν Ὅμηρο ἀξέπέραστο καὶ ἐνθουσιάζομαι μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Μυθολογία καὶ Φιλοσοφία. Καὶ σὲ ἄλλες χώρες συναντᾷ κανεῖς μυθολογία, ἀλλὰ γιὰ μένα ποὺ ζῶ στὴ Δύση, μοῦ μιᾶ ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία. Κι αὐτό, ὅχι ἐπειδὴ ἔχει «ῥαϊεῖς ἱστορίες» νὰ παρουσιάσῃ, ἀλλὰ διότι ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς μύθους τῆς ἐκφράζουν ἀλήθειες τοῦ συλλογικοῦ ►

ΚΛΑΣΙΚΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΕΡΓΑ ΒΑΣΙΣΜΕΝΑ ΣΕ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Έργα βασισμένα στο Έλληνικό Δράμα

ΕΡΓΑ	ΘΕΜΑ	ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ	ΕΙΔΟΣ	ΣΥΝΘΕΤΗΣ	ΓΛΩΣΣΑ
«Oresteia»	«Όρέστεια»	Αίσχύλος, «Όρέστεια»	Όπερα	Taneyev	Ρωσική
«Oedipe»	«Οιδίπους»	Σοφοκλής, «Οιδίπους, ἐπὶ Κολωνῷ»	Όπερα	Enescu	Γαλλική
«Oedipe Rex»	«Οιδίπους Τύραννος»	Σοφοκλής, «Οιδίπους, Τύραννος»	Όπερα	Stavinsky	Λατινική
«Antigone»	«Άντιγόνη»	Σοφοκλής, «Οιδίπους, Τύραννος»	Όπερα	Honegger	Γαλλική
«Elektra»	«Ηλέκτρα»	Σοφοκλής, «Ηλέκτρα»	Όπερα	R. Strauss	Γερμανική
«Medea»	«Μήδεια»	Σοφοκλής, «Μήδεια»	Όπερα	Cherubini	Ίταλική
«Iphigenie en Tauride»	«Ίφιγένεια ἐν Ταύροις»	Εὐριπίδης, «Ίφιγένεια, ἐν Ταύροις»	Όπερα	Cluck	Ίταλική
«Revelation in Courthouse Park»	«Βάχχες»	Εὐριπίδης, «Βάχχες»	Όπερα	Patch	Άγγλική
«King Roger»	«Βάχχες»	Εὐριπίδης, «Βάχχες»	Όπερα	Szymanowsky	Πολωνική
«Iphigenie en Aulis»	«Ίφιγένεια ἐν Αὐλίδι»	Εὐριπίδης, «Ίφιγένεια, ἐν Αὐλίδι»	Όπερα	Cluck	Ίταλική

2. Έργα σχετικά με τούς Έλληνες

ΕΡΓΑ	ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ	ΕΙΔΟΣ	ΣΥΝΘΕΤΗΣ
«Serenade for violin»	Πλάτων, «Συμπόσιο»	Σερενάτα	Bernstein
«Symphony 6»	Ήράκλειτος, «Περὶ φύσεως»	Συμφωνία	Englund
«Socrates»	Πλάτων, «Διάλογοι»	Καντάτα	Satie

3. Έργα βασισμένα στην Έλληνική Μυθολογία και τὸν Ὅμηρο

ΕΡΓΑ	ΘΕΜΑ	ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ	ΕΙΔΟΣ	ΣΥΝΘΕΤΗΣ	ΓΛΩΣΣΑ
«Orpheo ed Euridice»	Ὁρφεὺς καὶ Εὐριδίκη	Μυθολογία	Ὅπερα	Chr. W. Gluck	Ἰταλική
«Nausica Alone»	«Ὀδύσσεια»	Ὅμηρος	Καντάτα	Lidholm	Σουηδική
«Creatures of Prometheus»		Μυθολογία	Μπαλέτο	Beethoven	
«Odyssey»	«Ὀδύσσεια»	Ὅμηρος	Συμφωνικὸ ποίημα	Maw	
«Orpheus in Hades»	«Ὁρφεὺς στὸν Ὑάδη»	Μυθολογία	Ὅπερέττα	Offenbach	Γαλλική
«La belle Hélène»		Μυθολογία	Ὅπερέττα	Offenbach	Γαλλική
«Penthesilea»		Μυθολογία	Ὅπερα	Schoek	Γερμανική
«Psyche and Eros»		Μυθολογία	Συμφωνικὸ ποίημα	Franck	
«Daphne»		Μυθολογία	Ὅπερα	R. Strauss	Γερμανική
«Ariadne»	Ἀριάδνη	Μυθολογία	Ὅπερα	R. Strauss	Γερμανική
«Hercules»	Ἡρακλῆς	Μυθολογία	Ὅπερα	Handel	Γερμανική
«Semele»	Σεμέλη	Μυθολογία	Ὅπερα	Handel	Γερμανική
«Adis and Galateia»		Μυθολογία	Ὅπερα	Handel	Γερμανική
«Appollo and Daphne»	Ἀπόλλων καὶ Δάφνη	Μυθολογία	Καντάνα	Handel	Ἰταλική
«Penelope»	Πηνελόπη	Ὅμηρος	Ὅπερα	Monteverdi	Ἰταλική
«Bacchus et Arianne»		Μυθολογία	Συμφωνικὸ ποίημα	Roussell	
«Apollo»	Ἀπόλλων	Μυθολογία	Μπαλλέτο	Stravinsky	
«Orpheus»	Ὁρφεὺς	Μυθολογία	Μπαλλέτο	Stravinsky	
«Les Troyens»	Τρῶες	«Αἰνείαδα» τοῦ Βιργιλίου	Ὅπερα	Berlioz	Γαλλική
«Aegyptische Helène»	Ἑλένη	Μυθολογία	Ὅπερα	Strauss	Γερμανική

N.M.: Νομίζω, ναί. "Εχουμε φτάσει στα όγδόντα πέντε.

ΣΥΝΤ.: 'Επιχορηγείσθε από κάπου;

N.M.: Δέν έχουμε την υποστήριξη κανενός. 'Εγώ και οί λίγοι άλλα έκλεκτοι συνεργάτες μου δουλεύουμε από μεράκι, μάς αρέσει αυτό, και τὸ κάνουμε.

ΣΥΝΤ.: Πέρα ἀπ' τὰ ἀρχαιοελληνικά ὄργανα, τὰ ἄλλα πού φτειάχνετε δέν τὰ πουλάτε;

N.M.: "Α, στό ἐμπόριο ἔχω ἀποτύχει... 'Από παλιά, ἂν ἦταν νά δώσω κάποιο ὄργανο, μοῦ ἐρχόταν νά τὸ χαρίσω. Ζῶ ἀπ' τήν συντήρηση κλασικῶν ὁργάνων, κυρίως βιολιῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν, πού μέ ἐμπιστεύονται, ὅπως ὁ Λεωνίδας Καβάκος, ἡ κατασκευάζω κατὰ παραγγελία τους.

ΣΥΝΤ.: Τήν σπουδαία αὐτή σειρά τῶν ὀγδόντα πέντε ἀρχαιοελληνικῶν ὁργάνων δέν τήν ἐκθέτετε;

N.M.: Εἵμαστε ἀνοικτοί σέ ὅποιον φορέα θέλει νά ὁργανώσει τήν ἐκθεσή τους.

ΣΥΝΤ.: Στό μέλλον τί σκέφτεστε νά κάνετε;

N.M.: Θά συνεχίσω ἔτσι, μέχρι νά πεθάνω, εἶμαι ὁργανοποιός. Τὸ μόνο πού θέλω εἶναι νά γνωρίσω ἀξιόλογους ἀνθρώπους, γιά νά μέ βοηθήσουν νά προχωρήσω ἱστορικά, φιλοσοφικά. "Ολοι πρέπει νά προχωρήσουμε, καί ἡ σημερινή ἐποχή εἶναι καλή γιά κάτι τέτοιο. Πιστεύω, πῶς οἱ πνευματικὲς δυνάμεις τῶν προγόνων μας εἶναι μέσα στὰ κύτταρά μας. Εἶναι ὁ κατάλληλος καιρὸς νά τίς ἀρπάξουμε καί νά τίς θγάλουμε ἔξω. Γι' αὐτὸ ὅσοι τὸ νιώθουμε αὐτὸ πρέπει νά ἐνώσουμε τίς δυνάμεις μας, νά εἵμαστε ἥπιοι καί σωστοί καί μέ ἀλληλεγγύη νά προχωρήσουμε.

Παν. Α. Κουβαλάκης

ὑποσυνειδήτου τῆς ἀνθρωπότητας. Τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ μῦθοι αὐτοὶ μάς συνοδεύουν μέχρι σήμερα καταδεικνύει, ὅτι εἶναι διαχρονικοί. Καὶ τέλος ἡ Φιλοσοφία. Τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι ἀσχολήθηκαν μὲ τόσο σπουδαῖα θέματα εἶναι ἐκπληκτικό. "Ὅπως παραδέχθηκε καὶ ὁ Βρεταννὸς φιλόσοφος Whitehead, «ὅλη ἡ δυτικὴ φιλοσοφία δέν εἶναι παρὰ μία ὑποσημείωση στὸν Πλάτωνα». 'Η Ἰταλία κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Ἀναγέννησης, ἡ Γαλλία κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Διαφωτισμοῦ, ἡ Βιέννη καὶ τὸ Παρίσι στίς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα μπορεῖ νά φώτισαν τὴ Δύση, τὰ ἐπιτεύγματά τους ὅμως τὰ βάσισαν στοὺς Ἕλληνες, τοὺς ὁποίους καὶ δέν ξεπέρασαν ποτέ.»

Νάνσυ Μπίσκα

Ἀγών καὶ Game

Ὁ ὑφυπουργὸς Ἀθλητισμοῦ κ. Γεώργιος Φλωρίδης εἶπε γιὰ τὴν τελετὴ ἐνάρξεως τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων τοῦ Σίδνεϋ, ὅτι «ἔλειπε ἡ σύνδεση μὲ τὸ Ὀλυμπιακὸ Πνεῦμα». Ἐπίσης τόνισε, ὅτι «τὸ Olympic Games σημαίνει Ὀλυμπιακὰ παιχνίδια, καὶ ἐμεῖς δὲν παίζουμε παιχνίδια, ἀλλὰ ἀγωνιζόμαστε». Ἐπομένως ἡ λέξη «Games» δὲν ἀποδίδει τὴν ἑλληνικὴν λέξη «Ἀγῶνες». «Ἐμεῖς», ὑπεγράμμισε ὁ κ. Φλωρίδης, «στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες τοῦ 2004 στὴν Ἀθήνα πρέπει νὰ μεταφράσουμε τὴν ἑλληνικὴν λέξη ἀγῶνες σὲ ὅλες τὶς γλώσσες».

Τὸ μόνο ποὺ δὲν διερωτήθηκε ὁ κ. Γ. Φ. εἶναι, ἂν ἡ ἑλληνικὴ λέξη «ἀγών» μὲ τὸ μεγαλειώδες - θεῖο περιεχόμενό της (ὑπῆρχε καὶ ὁ θεὸς Ἀγών, τοῦ ὁποῖου ἔχει εὐρεθῇ ἀγαλμα) μπορεῖ νὰ ἔχη ἰσοδύναμη ἔννοια-λέξη σὲ οποιαδήποτε ἄλλη γλώσσα.

Δ.Θ.**Νεορθόδοξη παράκρουση**

«Ὁ δημοσίος στὴν Ἑλλάδα λόγος ἔχει νιοθετήσῃ ἀπόλυτα τὸ προπαγανδιστικὸ μοτίβο τῶν θεωρητικῶν τοῦ ἀμερικανικοῦ Πενταγώνου, ὅτι τὸ ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Πνεῦμα ἐπέζησε μόνο στὴν Δυτικὴ Εὐρώπῃ (τοῦ μεσαιωνικοῦ φραγκοτεντονικοῦ πρωτογονισμοῦ) καὶ ὄχι στὸ Βυζάντιο.»

Αὐτὰ μετὰ ἄλλων ἐγράφη στὸ ὑπὸ τὸν τίτλο «Βυζαντινὴ ὑψηλὴ στρατηγικὴ» ἀρθρο τοῦ στὴν «Καθημερινὴ τῆς Κυριακῆς» τῆς 24ης/9/2000 ὁ «νεορθόδοξος» καθηγητὴς κ. Χρήστος Γιανναράς. Ἐλπίζουμε, οἱ ἱστορικὲς γνώσεις τοῦ ἐλλογμοτάτου πανεπιστημιακοῦ νὰ ἐξικινῶνται μέχρι τοῦ σημείου νὰ γνωρίζῃ ὅτι οἱ λόγοι τῆς Δύσεως, ποὺ ἐνστερνίστηκαν τὸν συνεχῶς διωκόμενο ἀπὸ τὸ Βυζάντιο Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ (καὶ συνεχίζουν νὰ τὸν μελετοῦν καὶ διδάσκουν ἔως σήμερον), οὐδεμίαν σχέση εἶχαν μὲ τὸ ἀντίπαρτο τότε ἀμερικανικὸ Πεντάγωνο. Μήπως θὰ μπορούσε ὁ κ. καθηγητὴς νὰ μᾶς διαφωτίσῃ στὸ ἐξῆς σημεῖο: Ποιὸς θεωρεῖ ὅτι «νιοθετοῦν τὸ προπαγανδιστικὸ μοτίβο τοῦ ἀμερικανικοῦ Πενταγώνου»; Ὅχι γιὰ κανέναν ἄλλο λόγο, ἀλλὰ γιατί, ἐὰν τύχῃ νὰ ἀνακαλύψουμε τοὺς ἐαυτοὺς μας μετὰ ἄλλων προπαγανδιστῶν, νὰ πᾶμε νὰ ζητήσουμε τὸ μισθὸ μας ἀπὸ τὴν πρεσβεία τῶν Η.Π.Α. Ὑστερὰ ἀπὸ δεκαετίαι χρόνια «προπαγάνδας» ἔ, κάτι θὰ δικαιῶνται κι ὁ «Δαυλός»!

Μ.Μ.**Πῶς «θάβεται» τὸ ἀρχαιοελληνικὸ κάλλος**

Ἐὰν ἡ αἰσχροτής τοῦ γούστου τοῦ σταθμοῦ τοῦ Μετροῦ τῆς Πλατείας Συντάγματος ἦταν ἀποτέλεσμα ἀσχετοσύνης καὶ μὴ ἐπικοινωνίας μὲ τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος, θὰ λέγαμε κομμάτι νὰ γίνῃ! Μὰ βλέπει κανεὶς μὲ τρόμο καὶ ἀηδία, πόσο οἱ Γραικοὶ ἔχουν **κατανοήσῃ** τὸ πνεῦμα τοῦ ἐξουσιασμοῦ, ποὺ μὲ ἐκείνη τὴ χολλουντιανή, τῆς Βίβλου, νοοτροπία παρασιωπᾷ μὲ φανατικὸ πείσμα τὴν μεγαλειώδη Ἀρχαιότητα.

Ἔτσι βλέπει κανεὶς ἓνα ἀκατανόητο «δάπεδο» ἐντοιχισμένο, ποὺ οὔτε στὰ σοκάκια τῶν πορνείων τῆς Πομπηίας στὸ Βεζούβιο δὲν θὰ ἔβλεπες, καθὼς καὶ κιοῖγκια ὑπονόμων καὶ ὅ,τι ἀνάξιο λόγου μπορεῖ νὰ φανταστῇ κανεὶς... Ἐκεῖνο δὲ ποὺ εἶναι ἐντελῶς ἀσυγχώρητο, εἶναι ἡ «φωτογραφικὴ» ἀπεικόνιση κάποιων ἀρχαίων σὲ ὁλόκληρη πλευρὰ, ὅπου κάποιος τουρκικὰ ντυμένος εἶναι ραχατιλίδικα ξαπλωμένος. Ἡ «ἀτμόσφαιρα» εἶναι τόσο διαλεγμένα ἀνθελληνικὴ κάτω ἀπὸ τὴ σκιὰ τῆς Ἀκροπόλεως, ὥστε δείχνει πόσο μολυσμένο εἶναι τὸ κουλτουριάρικο μυαλό τοῦ διεθνισμοῦ, ποὺ ντενεκέδες τῶν πολυτεχνείων, ἔτσι ποὺ τὰ κατάντησαν, διαλέγονται καὶ πληρώνονται πλουσιοπάροχα γιὰ τὶς ὑπηρεσίες τους αὐτές. Θὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς ἀφαιρεθῇ τὸ δίπλωμα γιὰ θάνατον αἰσθητικῆς κακοποίησης τῆς Ἀρχαιότητος. Δὲν μᾶς ἔδειξαν ὅμως τὰ ἄλλα, γιατί ὁ μετροπόντικας πέρασε πάντω ἀπὸ τὰ δάπεδα αὐτά, δεδομένου ὅτι γέμισαν οἱ ἰδιωτικὲς συλλογὲς στὸ ἐξωτερικὸ μὲ φρέσκα ἐδῶκα. Ἐδῶ καὶ 2000 χρόνια τώρα αὐτὴ τὴ δουλειὰ κάνουν, ὅμως ἓνα δὲν μποροῦν νὰ καταστρέψουν, τὸ οἰκεῖο κέντρο τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ γέννησε τὴ μεγαλὴν τῆς Ἀρχαιότητος...

Π.Γ.

...γλαῦκ' Ἀθήναζε

Ὁ γλωσσολόγος κ. Γ. Μπαμπινιώτης σὲ ἐπιφυλλίδα στὸ «Βῆμα τῆς Κυριακῆς», 12-3-2000, ἀπενθυνόμενος στοὺς «πολλοὺς» (Ἡράκλειτος) τοὺς «ἀνοίγει» τὰ ἐκπληκτα μάτια, ἀποδεικνύοντας ὅτι οἱ ρίζες ὠρισμένων ἀγγλικῶν λέξεων «καὶ ὅμως εἶναι ἐλληνικές». Δὲν προτείνει τίς εὐκόλες π.χ. democracy- δυσκολεῖν τὴν κατάσταση γιὰ περισσότερη ἀγωνία. Ἐτυμολογεῖ 16 λέξεις μὲ πρώτη δύσκολη τὴν buiter < βού-τυρον καὶ τελευταία τὴν bishop < ἐπί-σκοπος. (Ἐνδιαμέσως ἔχει καὶ δυσκολώτερες ὅπως chart<χάρτης!) Βεβαίως δὲν διακινδυνεύει νὰ δοῇ μόνος τίς ἐλληνικὲς τούς ρίζες, προστρέχει γιὰ σιγουριά σὲ «ἔγκυρα» ἀγγλοσαξονικά λεξικά (Webster, Oxford κ.ἄ.) ἐπισημαίνοντας, ὅτι «δὲν ἔφθασαν στὴν Ἀγγλία ξεκινώντας ἀπὸ τὴν (ἀρχαία) Ἑλλάδα» ἀπενθείας (πρὸς Θεοῦ!), ἀλλὰ «ἀπὸ δαιδαλώδεις καὶ σκολινοὺς γλωσσικοὺς δρόμους». Περαινέει τὸ περισπούδαστο ἄρθρο μὲ τὴν προτροπὴ δασκάλου «περὶ μὴ κομπασμοῦ» – μὴ τὸ πάρετε ἐπάνω σας (αὐτὸ δὲ ἔλειπε, αὐτὰ συμβαίνουν στὶς γλώσσες, ὅλο «δάνεια», «ἀντιδάνεια» ἢ μία στὴν ἄλλη, σὰν τὰ δωράκια πὺν κάνουν οἱ γειτόνισσες).

Οἱ γλώσσες; φύτρωσαν ταυτόχρονα. Γλωσσικὴ δημοκρατία. Ἐρευνα γιὰ μητέρα - γλώσσα = Ἑλληνική; Τζιζί! Φασισμός. (Ἐλ. Ἀρβελέρ - Γλύκατζη). Συμμορφωθῆτε, παρετυμολόγοι τοῦ «Δαυλοῦ»!

K.K.

Πληθωρισμός τιμῶν λειψάνων

Τὸν περασμένο Σεπτέμβριο πλήθι κόσμος συνέρρεαν στὴ Μητρόπολη Ἀθηνῶν, γιὰ νὰ προσκυνήσουν τὸ τεμάχιο τοῦ Τιμίου Ξύλου, πὺν ἦλθε γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα. Χωρὶς τὴν παραμικρὴ διάθεση προσβολῆς τῶν ἄδολων θρησκευτικῶν πεποιθησέων τὸν κόσμον ὀφείλουμε νὰ παρατηρήσουμε, ὅτι ἡ ἱστορία εἶναι γεμάτη ἀπὸ παραδείγματα θρησκευτικῆς ἀγνυτείας. Ποίος μπορεῖ νὰ παραθεωρήσῃ τίς ἀναφορὲς τοῦ Ἐμμ. Ροῖδη γιὰ τὰ ἐπτὰ κεφάλια, τὰ δεκατέσσερα πόδια καὶ τὰ ἑκατοντάδες δάχτυλα τοῦ Ἀγίου Βονιφατίου, πὺν ἐκτίθενται γιὰ προσκυνήματα (γιὰ τὸν ὁδολὸ τῶν πιστῶν σὲ διάφορες χῶρες τῆς Εὐρώπης) ἢ ἄλλως τὰ διπλὰ δεξιὰ χέρια τοῦ Ἀγ. Γεωργίου ἢ τὴν διαμαντοστολισμένη «Τιμία Ζώνη» τῆς Θεοτόκου; Τὸ ἐρώτημα πὺν τίθεται ἐν προκειμένῳ εἶναι, ἀπὸ πόσα τέλος πάντων κυβικά μέτρα ξυλείας κατασκευάστηκε ὁ Τίμιος Σταυρός; Διότι, ἐὰν προβαίνουν σὲ τέτοια τεχνάσματα οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἰθύνοντες, τότε τί θὰ πρέπει νὰ κάνουν αὐτοὶ πὺν τηλεοπτικῶς πωλοῦν τεμαχίδια πέτρας ἀπὸ τὸ Σπήλαιο τῆς Γεννήσεως; Μήπως νὰ τὸ μετατρέψουν σὲ νταμάρι;

M.

Ἐρπουσα φήμη

Τί πιὸ κερδοφόρο πολιτικά γιὰ ἓναν χριστιανο-«ἐλληνο»εἰδο-εθνικιστο-κοκκινομηλιώτη «νονό» ἢ (τί πιὸ κερδοφόρο οἰκονομικά) γιὰ ἓναν προβληματὰ πωλητὴ «ἐλληνισμοῦ» περιφερόμενο στὰ διάφορα παραμάγαζα τῆς κατηλιᾶς καὶ τῆς ἐμπορευματοποιήσεως παντὸς ἐλληνικοῦ, ὅταν ἀμφότεροι σφυρίζουν στ' αὐτιά κάποιων ὅτι ὁ «Δαυλὸς» ἀγοράστηκε ἀπὸ τὸν Δημοσιογραφικὸ Ὀργανισμὸ Λαμπράκη;

Ἀλλὰ καὶ πόσο πειστικὴ ἡ ἔρπουσα αὐτὴ φήμη γιὰ ἄτομα πὺν ἡ μανιοκαταθλιπτικὴ ἐν κρανίῳ τρικυμία τοῦ προσωπικοῦ καὶ ιδεολογικοῦ τῶν ναυαγίων (πὺν πάντοτε καὶ ὁλόκληρο τὸ χρεώνουν στοὺς ἄλλους καὶ ποτὲ στὴν ἀνικανότητα ἢ τὴ σύγχυση τῶν φρενῶν τους) ἀπαιτεῖ ἓναν ἔνοχο, ἓνα ἐξίλαστήριο θῦμα, μιὰ ἐκτόνωση, μιὰ παρηγοριά, «ἓνα παράλλαμα, ἓνα ψέμα» – γιὰ νὰ θυμηθοῦμε τὸν Παλαμᾶ –, πὺν τὸ «τρῶνε ἀμάσητο», ἀφοῦ ἡ διαταραγμένη ἰσορροπία τους δὲν τοὺς ἐπιτρέπει νὰ καταλάβουν, διαβάζοντας ἔστω ἓνα μόνο τεῦχος τοῦ «Δ», τὸ πρόδηλο, τὸ ἐξῶφθαλμο, τὸ κρανυγμένο, ὅτι δηλαδὴ οἱ ιδέες, οἱ θέσεις ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ λόγος πὺν ἐπὶ 19 χρόνια ἀρθρώνει σταθερὰ τὸ περιοδικὸ αὐτὸ εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα πρὸς ὅσα στηρίζουν τὴν κατεστημένη τάξη ιδεῶν – ντόπια καὶ ξένη;

Ἐτοὶ λοιπὸν κάποινα πλάσματα – πομποί, πὺν χρηματοδοτοῦνται γιὰ νὰ «ντουμπλάρον» τὸν «Δ», καὶ κάποινα πλάσματα – δέκτες, πὺν βούλιαξαν μέσα στὴν ἀνυπαρξία τους, συναντήθηκαν καὶ πάντρεψαν τοὺς καημούς τους: Τί Λαμπράκης, τί Λάμπρον!

Ω

Σμ. Τὸ ἀρθρίδιο αὐτὸ ἔχει πρωτοδημοσιευθῇ στὸ τεῦχος 219 τοῦ παρελθόντος Μαρτίου. Ἡ ἀναδημοσίευσή του ἀφορᾷ στοὺς τελευταίους ἀφέλεις, πὺν πιστεύουν τοὺς ἐλλαδοπώλες πὺν κυκλοφοροῦν τὴν ἄθλια αὐτὴ φήμη.

ΤΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ ΣΤΗΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΛΕΥΚΑΔΑΣ

Συστηματική τοπογραφική ανίχνευση βασιζόμενη στις πληροφορίες του Όμηρου

Ἡ προσπάθεια τῆς παρούσης ἐργασίας διεκδικεῖ μία πρωτοπορία συμβολῆς στὴ λύση τοῦ Ὀδυσσειακοῦ προβλήματος, συμπληρώνοντας προηγούμενες ἐργασίες μου. Ἡ συμβολή της, νομίζω, μὲ κατάλληλη ἐρευνητικὴ ἐκμετάλλευση θὰ ἀποδώσῃ τοὺς ἀναμενόμενους ἀρχαιολογικοὺς καρπούς, ὥστε ἡ μέχρι σήμερα ἐκδηλούμενη ἀπογοήτευση νὰ μετατραπῇ σὲ ἀγαλλίαση καὶ χαρά. Ὁ ἀναγνώστης, παρ' ὅλο πὺν πρέπει νὰ εἶναι ἀπαιτητικὸς γιὰ ἐνημέρωση, θὰ πρέπει νὰ δείξῃ μία σχετικὴ ἐπιείκεια γιὰ τὴν παρούσα ἐρευνητικὴ προσπάθεια.

1. Ο ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Ὁ τοπογραφικὸς ἐντοπισμὸς τῆς πόλης καὶ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ὀδυσσεά θὰ προκύψῃ ἀπὸ τὴν ἀναζήτησι, παράθεσι καὶ τεχνικὴ ἀνάλυσι τῶν στίχων τοῦ Ὀμήρου, πὺν ἔχουν ἄμεση σχέση μὲ τὸ ὑπὸ μελέτην ζήτημα. Ἡ κατάλληλη διάταξι τους θὰ δημιουργήσῃ τὴ δόσι τῆς νοητῆς ἀπεικονίσεως τοῦ τοπογραφικοῦ μοντέλλου τῆς ἐδαφικῆς περιοχῆς, ὅπου εἶχαν ἰδρυθῇ ἡ πόλι καὶ τ' ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεά. Στὴ συνέχεια θὰ ἀναζητηθῇ σὲ ἓνα σημερινὸ χάρτη ἡ περιοχὴ πὺν ἀνταποκρίνεται στὸ «νοητὸ τοπογραφικὸ μοντέλλο», ὥστε νὰ συμπέσουν καὶ νὰ ταυτισθοῦν ἀναμεταξύ τους.

«Τὸ πλοῖο μου τὸ ἄραξα στὰ κτήματα πίσω ἀπὸ τὴν πόλι, στὸ λιμάνι τοῦ Ρεῖθρου, κάτω ἀπὸ τὸ δασωμένο Νήιον» (Ὀδύσεια α 185-186). «Τώρα πρέπει νὰ κατέβω στοὺς συντρόφους μου» (πὺν ἦσαν στὸ λιμάνι τοῦ Ρεῖθρου)» (Ὀδύσεια α303-304). Ἐκ τῶν δεδομένων τούτων προκύπτουν τρία τοπογραφικὰ στοιχεῖα. Τὸ λιμάνι τοῦ Ρεῖθρου βρισκόταν πέρα ἀπὸ τὰ καλλιεργήσιμα κτήματα. Αὐτὰ πρέπει νὰ ἦσαν κοντὰ στὴν πόλι, ἀλλὰ πρὸς τὰ πίσω μέρος της καὶ κάτω ἀπὸ τὸ δασωμένο ὕψωμα τοῦ Νήιου. Γιὰ νὰ ὑπάρχῃ ἓνα λιμάνι «πίσω ἀπὸ τὴν πόλι τῆς Ἰθάκης», σημαίνει ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἄλλο ἓνα λιμάνι μπροστὰ ἀπὸ τὴν πόλι. Τὰ δύο λιμάνια ἦσαν παράλληλης κατευθύνσεως καὶ εἶχαν ἔξοδο πρὸς τὴν κοινὴ θάλασσα τοῦ Ἰονίου Πελάγους. Ὄποτε τὸ ὕψωμα τοῦ δασωμένου Νήιου ὠρίζετο ἀπὸ τίς ἀκτὲς τῶν δύο παραλλήλων λιμένων. Τὰ ἀνάκτορα εὗρίσκοντο σὲ μία θέσι ἀνάμεσα στοὺς δύο λιμένες καὶ ψηλότερα τῆς στάθμης τῆς θάλασσας, γιατί ἔπρεπε νὰ «κατεβῇ» κάποιος πρὸς αὐτά. Στὸ κύριο λιμάνι, πὺν ἦταν μπροστὰ ἀπὸ τὴν πόλι, ὁ μυχὸς του ἦταν «σὲ πολὺ βάθος» (Ὀδύσεια π 324). Ἐκτὸς αὐτοῦ

είχε άνοιγμα πρὸς τὸ νοτιά, διότι «τὸ πλοῖο ψηλά (στὸ μυχὸ) πρὸς τὸν νοτιά τὸ ἐτοίμασαν» (Ὁδύσεια δ 785). Ὅποτε τὸ κύριο λιμάνι τῆς Ἰθάκης, πού ἦταν **πολὺν βαθὺν σὲ μῆκος, καὶ ὄχι σὲ βάθος**, ἀνταποκρίνεται ἀκριδῶς πρὸς τὸ σημερινὸ λιμάνι τῆς Βασιλικῆς τῆς Λευκάδας. Διότι ἡ ἀκτὴ τῆς Βασιλικῆς ἀπὸ τὴν εὐθεῖα πού ἐνώνει τὰ σημερινὰ ἀκρωτήρια Δουκάτο καὶ Λειψὸ σήμερα ἀπέχει 6,5 χιλιόμετρα, ἐνῶ τότε, κατὰ τὴν περίοδο τοῦ Τρωικοῦ πολέμου, ἀπεῖχε 9 περίπου χιλιόμετρα. Τέτοιο «**πολὺν βαθὺν λιμάνι**», ἀνοικτὸ πρὸς τὸ νοτιά, ὑπάρχει μόνο στὴ Λευκάδα. Ἦταν καὶ εἶναι ἀνοικτὸ πρὸς τὸν νοτιά, ὅπως πρέπει νὰ ἦταν καὶ τὸ λιμάνι τοῦ Ρεῖθρου, πού ἀντιστοιχεῖ στὸν σημερινὸ ὄρμο Ἀφτέλι ἢ Σχίδη. Ἀναμεσά τους ὑψώνεται τὸ ὕψωμα τοῦ Νήιου, τὸ σημερινὸ Σίκερο, πού καταλήγει πρὸς βορρᾶν στὸ ὕψωμα Μαζοχώρι.

«*Δύο αἰτοὶ ψηλά ἀπὸ τὴν κορυφὴ τοῦ ὄρους (Νήριτον) πέταξαν ὁ ἓνας κοντὰ στὸν ἄλλον μὲ τεντωμένες φτεροῦγες· σὰν ἔφθασαν πάνω ἀπὸ τὴν πολὺβουη συνέλευση, ὥρμησαν πρὸς τὰ δεξιὰ (σὲ σχέση μὲ τοὺς πολίτες πού τοὺς ἐδλεπαν: πρὸς ἀνατολὰς) στὰ σπῖτια καὶ τὴν πόλη τους*» (Ὁδύσεια β 146, 154). Ἀπὸ τὸ ὄρος «**Νήριτον**» τῆς ὁμηρικῆς Ἰθάκης (Ὁδύσεια ι 23), ἀνταποκρινόμενο πρὸς τὸ μοναδικὸ ὄρος Ἐλάτη τῆς σημερινῆς Λευκάδος, τὸ ὁποῖο βρίσκεται στὸ μέσον τοῦ νησιοῦ, πέταξαν «*δύο αἰτοὶ*» ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. Ἐκ τούτου προκύπτει, ὅτι «*τὰ σπῖτια καὶ ἡ πόλη τῶν Ἰθακησίων*» βρίσκονταν στὰ ἀνατολικά τῆς ἀγορᾶς τῶν συνελεύσεων. Ὅποτε ἡ ἀγορὰ βρισκόταν μεταξὺ τῆς ἀκτῆς τοῦ κυρίου λιμανιοῦ, τοῦ μπροστινοῦ καὶ τῆς πόλης τῆς Ἰθάκης. Διότι μετὰ τὴ διάλυση τῆς συνελεύσεως «*οἱ πολῖτες ἔφυγαν γιὰ τὸ σπῖτι του ὁ καθένας καὶ οἱ μνηστῆρες κίνησαν γιὰ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεά, ἐνῶ ὁ Τηλέμαχος μακρυνὰ στὴν ἄμμονδιὰ τῆς θάλασσας ἀφοῦ ἦλθε, ἔπλυνε τὰ χέρια του στὴν ἀφρίζουσα θάλασσα*» (Ὁδύσεια β 258-261). Ἡ ἄμμονδιὰ τῆς ἀκρογιαλιᾶς τοῦ κυρίου λιμανιοῦ τῆς Ἰθάκης ἦταν συνέχεια καὶ στὸ ὕψος τῆς ἀγορᾶς, δηλαδὴ ἀκριδῶς κάτω ἀπὸ τὸ χῶρο τῶν συνελεύσεων. Ἐκεῖ, στὴν ἴδια παραλία, ἦταν ἀραγμένο καὶ ἔτοιμο πρὸς ἀπόπλουν τὸ πλοῖο πού θὰ πῆγαινε τὸν Τηλέμαχο στὴν Πύλο (Ὁδύσεια β 407-408). Στὴν ἴδια «**ἀμμονδερὴ παραλία**» ἦσαν τραθηγμένα ἔξω «*τὰ πολλὰ καινούργια καὶ παλιὰ πλοῖα τῆς Ἰθάκης*» (Ὁδύσεια β 292-293). Ἄρα ἡ παραλία εἶχε μεγάλο μῆκος, γι' αὐτὸ καὶ ὁ Τηλέμαχος «**πῆγε μακρυνὰ**» περπατώντας ἐπὶ τῆς ἀμμονδιᾶς.

Ὁ Εὐμαιὸς ὁ χοιροβοσκὸς ἀναφέρει στὸν Ὀδυσσεά καὶ στὸν Τηλέμαχο, ὅταν γύρισε ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα, ὅτι, «*ὅταν βάδιζα ὑπεράνω (βορείως) τῆς πόλεως, ἐκεῖ πού εἶναι ὁ λόφος τοῦ Ἑρμῆ (ταυτιζόμενος μὲ τὸ σημερινὸ ὕψωμα τῆς Μονῆς τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου), εἶδα ἓνα ταχὺ πλοῖο νὰ μπαίνει στὸ λιμάνι μας*» (Ὁδύσεια π 471-473). Ἀπὸ τὸ λόφο τοῦ Ἑρμῆ φαινόταν καθαρὰ ἡ εἴσοδος τοῦ κυρίου καὶ πολὺν βαθιοῦ σὲ μῆκος λιμανιοῦ τῆς Ἰθάκης. Μὲ τὸ πλοῖο αὐτό, ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἐπέστρεφαν οἱ μνηστῆρες ἀπὸ τὴν ἐνέδρα, πού εἶχαν στήσει στὸν Τηλέμαχο στὴν Ἀστερίδα, ἡ ὁποία συμπίπτει καὶ ταυτίζεται μὲ τὴν λεγόμενη σήμερα Ἰθάκη καὶ ἡ ὁποία βρισκόταν στὰ νότια τῆς πραγματικῆς ὁμηρικῆς Ἰθάκης. Κοντὰ στὸ λόφο τοῦ Ἑρμῆ, στὴ Μονὴ τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου, πρέπει νὰ ἦταν καὶ ἡ καλλιέργοος «*τικτὴ βρύσις*», διότι ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Εὐμαιὸς, ἐρχόμενοι ἀπὸ τὰ χοιρο-

στάσια, «ὅταν πιά διαδίζοντας τὸν δύσβατο δρόμον ἦσαν κοντὰ στὴν πόλη, ἔφθασαν στὴν κατασκευασμένη καλλίρροο δρύση, ἀπ' ὅπου ὑδρεύοντο οἱ πολῖτες... γύρω της ὑπῆρχε ἄλλος ἀπὸ ὑδροτραφεῖς λεῦκες σὲ κύκλο, καὶ ἔρρεε τὸ κορὺ νερὸ ψηλὰ ἀπὸ τὸ δράχο, πάνω στὸν ὁποῖο εἶχε κτισθῇ ὁ δωμὸς τῶν νυμφῶν, στίς ὁποῖες προσηύχοντο οἱ περαστικοί» ('Οδύσεια ρ 204-211). Ἡ περιγραφή αὐτὴ ἔχει παρερμηνευθῇ. Ὁ δωμὸς τῶν νυμφῶν ἦταν κτισμένος ψηλὰ σὲ ἓνα δράχο, ὑπὸ τύπον γκρεμοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἔρρεε τὸ νερὸ κάτω στὸ ἄλσος. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ὑδρόπτωση οἱ πολῖτες γέμιζαν τὰ δοχεῖα τους. Ἡ «**τικτή**» καλλίρροος δρύση δὲν ἔχει σχέση μὲ τὴ ροὴ τοῦ νεροῦ στὸ δράχο ἀλλὰ μὲ τὴν κατασκευασμένη μεταφορὰ τοῦ ὕδατος ἀπὸ κάποια φυσικὴ πηγὴ πρὸς τὸ πλησιέστερο μέρος τῆς πόλης τῆς Ἰθάκης. Ἦταν δηλαδή ἓνα ὑδραγωγεῖο ὑπὸ μορφὴν αὐλακος ἐκ κεραμιδιῶν ἢ σωλήνων, τὸ πρῶτο ὑδραγωγεῖο τοῦ κόσμου, ποὺ μετέφερε τὸ νερὸ ἀπὸ κάποια πηγὴ, εὐρισκόμενη πιθανῶς στὰ νότια τοῦ σημερινοῦ χωριοῦ Βουρνικά τῆς Λευκάδας, ὅπου ὑπάρχουν καὶ σήμερα ἀρκετὲς φυσικὲς πηγές. Ἡ παροχὴ τοῦ νεροῦ πρέπει νὰ ἦταν μεγάλη, γιατί «εἵκοσι ὑπῆρέτριες πῆγαν στὴ δρύση γιὰ νερό», λέγει ὁ Ὀμηρὸς στὴν Ὀδύσεια (υ 158). Τοῦτο δικαιολογεῖ καὶ ἐπαληθεύει τὸ δεδομένο τοῦ Ὀμήρου, ὅτι στὴν ὀμηρικὴ Ἰθάκη «**ὑπάρχουν συνεχεῖς ποτίστρες γιὰ τὰ ζῶα**» ('Οδύσεια ν 245-247), ποὺ ἐφωδιάζοντο μὲ νερὸ ἀπὸ τίς πλησιέστερες φυσικὲς πηγές τοῦ νησιοῦ. Σήμερα καὶ στίς περιοχές τῶν χωριῶν τοῦ Ἀγ. Πέτρου καὶ τοῦ Σύδρου ὑπάρχουν ἀρκετὲς φυσικὲς πηγές νερῶν. Ὅθεν τὸ νησί τῆς πραγματικῆς ὀμηρικῆς Ἰθάκης εἶχε πολλὰ πηγαῖα νερά, σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν ὀμηρικὴ Ἀστερίδα, τὴν καλούμενη σήμερα Ἰθάκη, ποὺ πάσχει ἀπὸ παντελῆ ἔλλειψη πηγαίων ὑδάτων.

«**Αὕτῃ** (ἡ πόλη τῆς Ἰθάκης), ἐπίπεδῃ ἢ ὀριζόντια (**χθαμαλή**), ψηλότερα ἀπὸ τὴ θάλασσα, κεῖται πρὸς τὰ δυτικά» ('Οδύσεια ι 25). Ὁ στίχος αὐτὸς ἔχει ποικιλοτρόπως ἀποδοθῇ, ἀλλὰ οὐσιαστικὴ ἀπόδοσή του εἶναι ἡ ἀνωτέρω. Ἀπὸ τὸν μυχὸ τοῦ κυρίου λιμένος τῆς Ἰθάκης ἀνέβαινε κανεὶς πρὸς τὴν «ἀγορὰ τῶν συνελεύσεων» καὶ στὴ συνέχεια ἀνέβαινε στὴν πόλη, ἡ ὁποία, εὐρισκόμενη κοντὰ καὶ ἄνω τῆς θάλασσας, ἦταν περίπου πρὸς τὸ δυτικὸ μέρος τοῦ νησιοῦ.

Ὁ Τηλέμαχος «**ξεκίνησε** (ἀπὸ τὸν θάλαμό του) **γιὰ τὴν ἀγορὰ κρατῶντας τὸ χάλκινο δόρυ· ἐρχόμενος ὅλος ὁ κόσμος τὸν θαύμαζε· κάθισε στὸ θρόνο τοῦ πατέρα του, ἀφοῦ παραμέρισαν οἱ γέροντες**» ('Οδύσεια β 10-14). Ἐκτὸς αὐτοῦ: «**καὶ οἱ μνηστῆρες ἐσηκόνοντο νὰ ᾤανε στὴν πόλη, γιὰ νὰ κοιμηθοῦν**» ('Οδύσεια β 396). Ὅποτε τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεῆ εὐρίσκοντο ἐκτὸς τῆς πόλεως τῆς Ἰθάκης. Ἀπὸ κάποιο σημεῖο πλησίον τῶν ἀνακτόρων ὁ Τηλέμαχος, ἀφοῦ «**δγῆκε ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῦσιο παλάτι, εἶδε τὸ πλοῖο στὸ (κύριο) λιμάνι καὶ τοὺς συγκεντρωμένους συντρόφους. Καὶ κατέβηκε στὸ πλοῖο καὶ στὴν ἀκρογιαλιά τῆς θάλασσας**» ('Οδύσεια β 400...408). Εἶδε τὴν ἀκτὴ τῆς παραλίας τοῦ λιμανιοῦ, δηλαδή εἶχε πλήρη ὁρατότητα πρὸς τὸ κύριο καὶ μπροστινὸ λιμάνι τῆς Ἰθάκης.

«**Καὶ ὁ Τηλέμαχος, στὸν ὑψηλὸ θάλαμο ποὺ κτίστηκε στὴν ὠραία ἀντλή, σὲ ἓνα ἐξέχοντα χῶρο, πῆγε γιὰ νὰ κοιμηθῇ. Μαζὶ του ἡ πιστὴ Εὐρύκλεια ἔφερε τίς ἀναμμένες δᾶδες**» ('Οδύσεια α 425-429). Ἡ κρεββατοκάμαρα τοῦ Τηλεμάχου ἦταν κτισμένη μέσα στὴν ἀντλή τῶν ἀνακτόρων, ἀλλὰ σὲ μία θέση ποὺ ἦταν ψη-

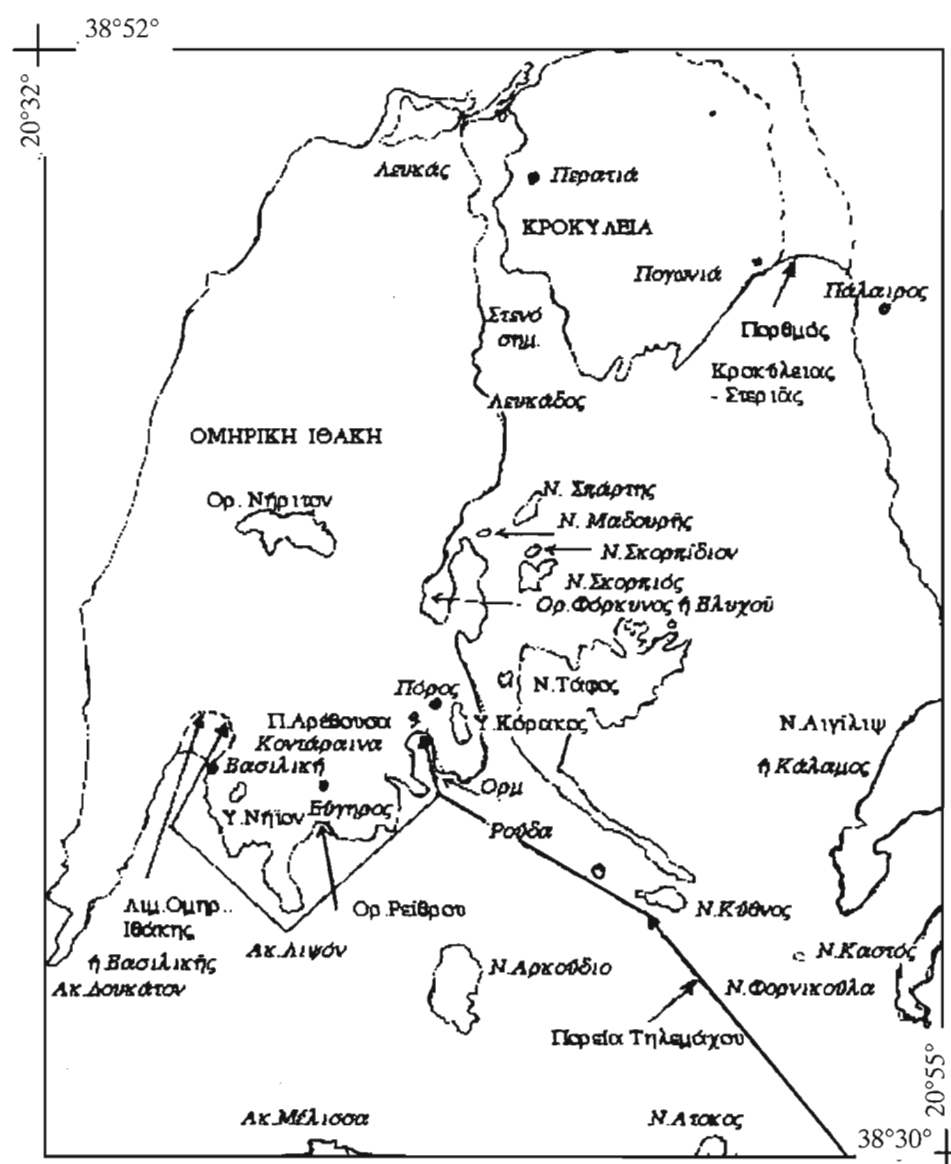
λότερα από αυτά. Ἡ απόσταση πού χώριζε τὰ δύο κτήρια πρέπει κατὰ συνέπειαν νὰ ἦταν ἀρκετή, καί ἐπειδὴ ἦταν νύκτα, τοῦ φώτιζε τὸ δρόμο ἡ Εὐρύκλεια.

Μετὰ τὸν «μακρινὸ περίπατο» στὴν παραλία τῆς θάλασσας τοῦ κυρίου λιμανιοῦ τῆς Ἰθάκης ὁ Τηλέμαχος «ξεκίνησε νὰ πάη πρὸς τὰ ἀνάκτορα, ὅπου θρῆκε τοὺς μνηστῆρες νὰ γδέρνουν τὰ κατοίκια καὶ νὰ ψήνουν τοὺς χοίρους στὴν αὐλὴ» (Ὀδύσεια β 298-300). Ἡ ἀκτὴ τῆς παραλίας, ὅπου περπάτησε ὁ Τηλέμαχος, βρισκόταν ἀκριβῶς κάτω καὶ πλησίον τῆς «ἀγορᾶς τῶν συνελεύσεων». Ἡ ἀπόσταση ἀγορᾶς - ἀνακτόρων πρέπει νὰ ἦταν πὶο μικρὴ, διότι στὸ διάστημα ἀπὸ τῆς διαλύσεως τῆς συνελεύσεως μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Τηλεμάχου στὰ ἀνάκτορα οἱ μνηστῆρες εἶχαν προλάβει νὰ σφάξουν καὶ νὰ ἐτοιμάσουν τὰ ζῶα γιὰ ψήσιμο. Δηλαδή εἶχε παρέλθει ἓνα χρονικὸ διάστημα τουλάχιστον μιᾶς ὥρας περίπου. Ἄρα ἡ ἀπόσταση πορείας τοῦ Τηλεμάχου μετ' ἐπιστροφῆς πρέπει νὰ ἦταν 4-5 χιλιόμετρα.

«Στὸ ἀνάκτορο συναντήθηκαν ὁ κήρυκας (τῶν συντρόφων τοῦ Τηλεμάχου) καὶ ὁ χοιροβοσκός, γιὰ νὰ ἀναγγείλουν στὴν Πηνελόπη τὴν ἴδια εἶδηση» (Ὀδύσεια π 333-334), δηλ. τὴν ἐπιστροφή τοῦ Τηλεμάχου ἀπὸ τὴν Πύλο. Οἱ σύντροφοι τοῦ Τηλεμάχου, ἀφοῦ ἀπεβιδάσθη ὁ Τηλέμαχος «στὴν πρώτη ἀκτὴ τῆς Ἰθάκης» (Ὀδύσεια ο 36), «ἀπὸ τὸν ὄρμο» (Ὀδύσεια ο 497), ξεκίνησαν γιὰ τὸ κύριο λιμάνι τῆς Ἰθάκης. Ἡ διαδρομὴ ἀπὸ τὸν σημερινὸ ὄρμο τοῦ Ροῦδα, πού ἦταν «ἡ πρώτη ἀκτὴ», μέχρι τὸν μυχὸ τοῦ κυρίου λιμανιοῦ ἦταν καὶ εἶναι περίπου 20 χιλιόμετρα. Δηλαδή ἀπαιτεῖ χρονικὸ διάστημα 2-2,5 ὥρων περίπου. Ὁ χοιροβοσκὸς ἀναχώρησε μὲ κάποια καθυστέρηση, ὅποτε τὴν ἀπόσταση χοιροστάσια - ἀνάκτορα τὴν κάλυψε σὲ δύο καὶ κάτι περίπου ὥρες. Καὶ ἀφοῦ ἡ πόλη ἦταν πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς νήσου, τὰ χοιροστάσια πρέπει νὰ ἦσαν πρὸς τὰ ἀνατολικά, κάπου στὴ σημερινὴ θέση Παλιοχώρια τῆς Λευκάδας. Διότι ὁ χοιροβοσκὸς ἔμενε στὸν «ἀγρὸν ἐπ' ἐσχατιῇ» (Ὀδύσεια ω 150), δηλαδή στὰ κτήματα πού ἦσαν στὴν ἄκρη, πρὸς τὸ τέλος περίπου τοῦ νησιοῦ τῆς Ἰθάκης. Ἐκεῖ κοντὰ ἦταν «ἡ Ἀρέθουσα πηγὴ, πού εἶναι κοντὰ στὸ δράχο (ἢ στὸ γκρεμὸ) τοῦ Κόρακα, ὅπου τὰ γουρουνία τρῶνε θελανίδια καὶ πίνουν νερό» (Ὀδύσεια ν 408-410). Στὴν περιοχὴ Παλιοχώρια καὶ 650 μέτρα νοτίως τῆς διασταυρώσεως τοῦ δρόμου Λευκάδος πρὸς Βασιλικὴ καὶ Πόρον ὑπάρχει καὶ σήμερὰ μία πηγὴ νεροῦ. Ὅσο γιὰ τὸν δράχο ἢ γκρεμὸ τοῦ Κόρακα, σήμερὰ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ ὕψωμα Κάστρο, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀρκετὰ ἀπότομες πλαγιές. Ἡ τοπογραφικὴ κατάσταση τῶν ἀνωτέρω δεδομένων τοῦ Ὀμήρου φαίνεται στὸν χάρτη τοῦ **Σχήματος 1**.

Ἡ ἔκταση πού καταλάμβανε ὁ χώρος τῶν ἀνακτόρων ὅπωςδήποτε ἦταν μεγάλη σὲ διαστάσεις καὶ περιτειχισμένη. Ἡ ἐπιφάνειά του ἦταν περίπου ὀριζόντια, γιὰ νὰ μποροῦν «οἱ μνηστῆρες μπροστὰ ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεᾶ νὰ διασκεδάζουν ρίχνοντας τοὺς δίσκους καὶ τ' ἀκόντια στὸ πλακοστρωμένο δάπεδο» (Ὀδύσεια ρ 167-169). Ἐκτὸς αὐτοῦ στὴν ἴδια αὐλὴ ὑπῆρχαν καὶ πλατύφυλλες ἐλιές, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ὀμηρὸς στὴν Ὀδύσεια (ψ 190).

Τὸ ὁδικὸ δίκτυο τῆς ὀμηρικῆς Ἰθάκης ἀποτελεῖτο ἀπὸ μονοπάτια πεζοπόρων ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν, γιὰτὶ «ἡ Ἰθάκη δὲν ἔχει δρόμους πλατιοὺς (γιὰ ἄλογα) οὔτε κανένα εὐρύχωρο λειβάδι· γιδότοπος εἶναι» (Ὀδύσεια δ 605-606). Ἔτσι:

Σχήμα 1. Τοπογραφικός χάρτης τῆς Ὀμηρικῆς Ἰθάκης μέ σημερινές ταυτίσεις.

«ἓνα δύσβατο μονοπάτι ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ Φόρκυνα (τοῦ σημερινοῦ Βλυχοῦ)» (Ὀδύσεια ξ 1-2) τὸ συνέδεε μὲ τὰ χοιροστάσια. Ἄπ' ἐκεῖ διερχόμενο ἀπὸ τὸν λόφο τοῦ Ἑρμῆ, στὴ σημερινή Μονή τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου καὶ ἀπὸ τῆς βρύσης τῶν Νυμφῶν, ὅπου τὸ νερὸ ἔπεφτε ἀπὸ ἓνα βράχο, κατέληγε στὴν πόλη τῆς Ἰθάκης. Ἦταν ὁμῶς κι αὐτὸ δύσβατο, γιατί «ἦταν καὶ ὀλισθηρὸ, καὶ ἓνα ραβδὶ ἦταν χρήσιμο γιὰ τὴ στήριξη τῶν πεζοπόρων» (Ὀδύσεια ρ 195-199). Ἀπὸ τὴν πόλη ἓνας ἄλλος παρόμοιος δρόμος ὡδηγοῦσε πρὸς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεά, στὰ κτήματα καὶ στὸ λιμάνι τοῦ Ρεῖθρου. Ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεά ἓνας ἄλλος δρόμος ὡδηγοῦσε πρὸς τὴν ἀκτὴ τῆς παραλίας τοῦ κυρίου λιμανιοῦ τῆς Ἰθάκης, τὸν ὁποῖο ἀκολούθησε κι ὁ Τηλέμαχος, γιὰ νὰ ἐπιβιβασθῇ στὸ πλοῖο κατὰ τὴν ἀναχώρησή του γιὰ τὴν Πύλο.

Ὁ παραλληλισμὸς γιὰ τὸν ἐντοπισμὸ καὶ τὴν ταύτιση τοῦ περιγραφέντος ὡς ἄνω χώρου ἀνάγεται «στὴν μακρὰ παραλία στὴν ὁποία θάδισε ὁ Τηλέμαχος» (Ὀδύσεια β 258-261), μὲ ὁδηγὸ τὸν χάρτη τοῦ **Σχήματος 2**, ὁ ὁποῖος ἀναπαριστᾷ τὴν τοπογραφικὴ μορφολογία τῆς ἐποχῆς τοῦ Τρωικοῦ πολέμου, τοῦ 3087-3078 πρὸ Χριστοῦ (γιὰ τὴ χρονολόγηση τῶν Τρωικῶν δέλεπε στὸ βιβλίο μου «*Ἡ Ἀναχρονολόγηση τῆς Προϊστορίας μὲ βάση τίς ἀστρονομικὲς πληροφορίες ἀρχαίων συγγραφέων*», ἐκδ. «Δαυλὸς» 1999). Τότε ἡ ἀκτὴ τῆς θάλασσας τοῦ κυρίου λιμανιοῦ τῆς Ἰθάκης βρισκόταν 2,5 μὲ 3 χιλιόμετρα βορειότερα τῆς σημερινῆς, στὸν κόλπο τῆς Βασιλικῆς, ὅπως φαίνεται στὸ **Σχῆμα 1**. Ἡ παρουσιαζόμενη μεταβολὴ ὀφείλεται στὶς προσχωματικὲς ἱκανότητες τῶν ρεμάτων Καρούχα καὶ Χειμάρρου τῆς περιοχῆς. Ὑπ' ὅψιν, ὅτι οἱ σημερινὲς τοπωνυμίες γράφονται στὸν χάρτη μὲ κεκλιμένη γραφὴ, ἐνῶ οἱ ὁμηρικὲς μὲ ὀρθία γραφὴ πρὸς διάκριση. Πρὸς ἀνατολὰς τῆς προηγούμενης ἀκτῆς ὑπάρχει ἓνα ἀναπαντήριο ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλαγίᾳς τοῦ σημερινοῦ ὑψώματος τοῦ Ἀγ. Γρηγορίου, ὅπου εὗρισκετο «ἡ ἀγορὰ τῶν συνελεύσεων τῶν Ἰθακησίων». Ἀνατολικότερα τῆς ἀγορᾶς καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἀγ. Γρηγορίου ἐκτείνεται ἓνας σχεδὸν ἐπίπεδος «**χθαμαλὸς**» χώρος, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἀπλώνετο ἡ πόλη τῆς ὁμηρικῆς Ἰθάκης. Βορειότερα καὶ κοντὰ στὴν πόλη ἐντοπίζεται ἡ βρύση μὲ τὸ ἀντίστοιχο ὕδραγωγεῖο. Ἀνατολικότερα τῆς βρύσης ἦταν ὁ λόφος τοῦ Ἑρμῆ, στὴ σημερινή Μονή τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου, ἀπ' ὅπου διήρχετο καὶ ὁ δρόμος ποὺ συνέδεε τὰ χοιροστάσια μὲ τὴν πόλη καὶ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεά.

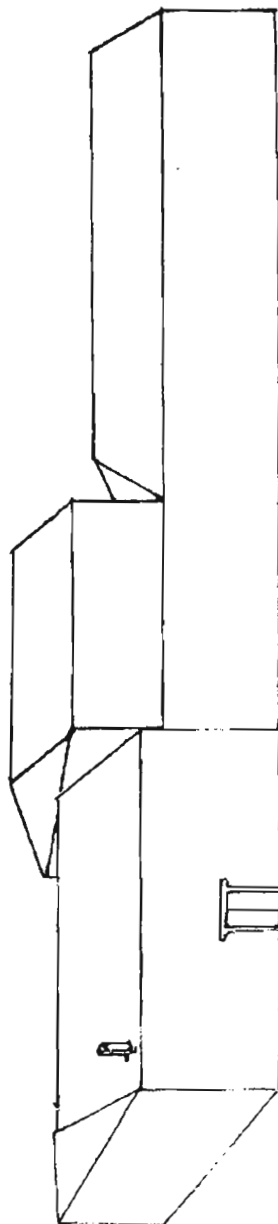
Τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεά πρέπει ν' ἀναζητηθοῦν ἔξω τῆς πόλεως. Ἡ μόνη θέση ἐντοπισμοῦ ποὺ ἀπομένει, εἶναι πρὸς τὰ νότια τῆς πόλεως καὶ δίπλα στὸ δρόμο ποὺ ὡδηγοῦσε πρὸς τὰ κτήματα καὶ τὸ λιμάνι τοῦ Ρεῖθρου (Ὀδύσεια ψ 136). Ὁ χώρος ἐντοπισμοῦ εἶναι ἡ περιοχὴ τοῦ σημερινοῦ χωριοῦ Κοντάραινα. Τριακόσια μέτρα βορείως τοῦ χωριοῦ ὑπάρχει ἓνας πεπλατυσμένος καὶ σχεδὸν ἐπίπεδος χώρος, ὅπου πρέπει νὰ ἦταν κτισμένα τὰ ἀνάκτορα. Ἐκατὸ πενήντα μέτρα βορειότερα τῶν ἀνακτόρων καὶ πιὸ ψηλὰ ἀπὸ αὐτὰ ἦταν κτισμένος ὁ θάλαμος τοῦ Τηλεμάχου. Πλησίον τοῦ ἐξωκκλησίου τῶν Ἀγ. Ταξιάρχων ἦταν ἡ θέση παρατηρήσεως τοῦ κυρίου λιμανιοῦ τῆς Ἰθάκης, ὅπου ἐστάθη ὁ Τηλέμαχος καὶ εἶδε τὸ πλοῖο καὶ τοὺς συντροφούς του.

ἀπὸ τὸ ὑψηλὸ ὄρος Νήριτον, τὸ ὁποῖο σήμερα λέγεται Ἑλάτη, μὲ ὕψος 1200 μέτρων – καὶ δυστυχῶς εἶναι τελείως ἀπογυμνωμένο ἀπὸ δένδρα καὶ χῶμα. Ἀπὸ τὸ σημερινό του ὄνομα φαίνεται, ὅτι στὰ παλιὰ χρόνια ἦταν κατάφυτο ἀπὸ ἔλατα. Οἱ κατασκευαστὲς τῆς ὁμηρικῆς ἐποχῆς χρησιμοποιοῦσαν καὶ «τὸ νῆμα τῆς στάθμης» (Ὁδύσσεια φ 44 καὶ ψ 193) γιὰ τὸ ἴσιωμα ἢ τὴν εὐθυγράμμιση τῆς κατασκευῆς. Τὸ κτήριο τῶν ἀνακτόρων χαρακτηρίζεται ὡς «ὑψηλὸ» (Ὁδύσσεια ε 42), ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπὶ μέρους «θάλαμοι» ἢ δωμάτια φέρουν τὸν ἴδιο χαρακτηρισμό. Μία περίπου προοπτικὴ ἀναπαράσταση τοῦ κτηρίου παρέχεται στὸ **Σχῆμα 3**.

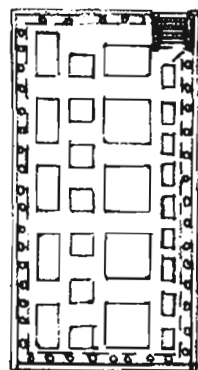
Τὸ ὅλο συγκρότημα ἀποτελεῖται ἀπὸ:

α. Ἐναν ὑπόγειο χῶρο, χρησιμοποιούμενον ὡς ἀποθήκη, ἀφοῦ «ὁ Τηλέμαχος κατέβηκε στὸν ψηλὸ καὶ εὐρύχωρο θάλαμο τοῦ πατέρα του, ὅπου ἦταν χύμα ὁ χρυσὸς καὶ ὁ χαλκὸς ὡς καὶ τὰ φορέματα μέσα στὰ κιβώτια καὶ ἄφθονο ἀρωματικὸ λάδι. Ἐκεῖ μέσα ἦσαν τὰ πιθάρια τοῦ γλυκόπιτον παλιοῦ κρασιοῦ, γεμάτα μὲ ἄκρατο θεϊκὸ ποτό, στημένα στὴ σειρὰ κι ἀκουμπισμένα στὸν τοῖχο. Ὁ θάλαμος ἐκλείνει μὲ δίφυλλη ἐφαρμοστὴ πόρτα» (Ὁδύσσεια β 337-344). Ἦταν ψηλοτάβανο καὶ εὐρύχωρο καὶ χρησίμευε ὡς θησαυροφυλάκιο καὶ γιὰ τὴν ἀποθήκευση διαφόρων ἐφοδίων ἀναγκαίων γιὰ τὴ διαβίωση τῶν ἐνοίκων τῶν ἀνακτόρων.

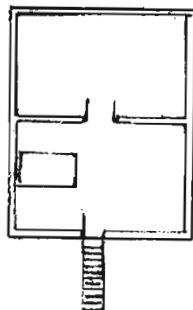
β. Στὸν ἰσόγειο χῶρο τοῦ κτηρίου ὑπῆρχε ἡ αἴθουσα τῶν θρόνων, ὅπου ἐλάμβαναν χώραν οἱ συγκεντρώσεις τῶν ἀρχόντων τῆς ὁμηρικῆς Ἰθάκης καὶ τὰ ὄργια τῶν μνηστήρων, διότι οἱ μνηστῆρες, «ὅταν μῆταν στὸ ἀνάκτορο, τίς χλαῖνες πέταξαν στὰ καθίσματα καὶ στοὺς θρόνους» (Ὁδύσσεια ρ 186 καὶ 179). Ἡ μία διάσταση τῆς αἴθουσας ἦταν μεγαλύτερη τῶν 17 μέτρων, διότι «ὁ Τηλέμαχος φταρνίστηκε δυνατὰ, καὶ μέγας ἀντίταλος ἐτράνταξε τὸ ἀνάκτορο» (Ὁδύσσεια ο 541-542). «Ἡ σκεπὴ τῆς αἴθουσας ἦταν μαυροκαπνισμένη» (Ὁδύσσεια χ 239) ἀπὸ τὸ τζάκι, διότι ἡ Πηνελόπη «κατέβηκε ἀπὸ τὸ ὑπερῶον, διέβη τὸ πέτρινο κατώφλι (τῆς αἴθουσας), διὰ τοῦ ὁποῖου συγκοινωνοῦσε μὲ τὸ ὑπόλοιπο ἀνάκτορο», κάθησε ἀπέναντι στὸν Ὀδυσσεά, «πρὸς τὴ φωτιὰ στὸν ἄλλο τοῖχο» (Ὁδύσσεια ψ 85...90). Τὸ πάτωμα τῆς αἴθουσας ἦταν ξύλινο, γιὰτὶ «μὲ ξύστρες τὸ ἔξυναν ὁ Τηλέμαχος, ὁ Φιλοίτιος καὶ ὁ Εὐμειος» (Ὁδύσσεια χ 405), γιὰ νὰ καθαρίσουν τὰ αἵματα τῆς μνηστηροφονίας. «Ἡ σκεπὴ ἐστηρίζετο σὲ δοκάρια καὶ ψηλοὺς στύλους, φτειαγμένα ἀπὸ ἔλατα (Ὁδύσσεια τ 38) ἢ ἀπὸ κυπαρίσσια» (ὅπωςδὴποτε ἐγχώριας παραγωγῆς: Ὁδύσσεια ρ 340). Σὲ κάποια πλευρὰ τῆς αἴθουσας ὑπῆρχε μία ἐσοχὴ, ὅπου ἄρχιζε ἡ σκάλα ἐπικοινωνίας μὲ τὸν πρῶτο ὄροφο καὶ ἓνας διάδρομος τοῦ συνεχόμενου ἰσογείου. Παραπλεύρως τῆς αἴθουσας τῶν θρόνων ὑπῆρχε τὸ δωμάτιο τῶν χειρομύλων, ὅπου «εἰργάζοντο δώδεκα γυναῖκες, καὶ μία ἐξ αὐτῶν φώναξε δυνατὰ κι ἀκούστηκε μέσα στὴν αἴθουσα (καίτοι οἱ τοῖχοι τῶν χωρισμάτων ἦταν καλοκτισμένοι)» (Ὁδύσσεια υ 105-108 καὶ τ 37). Ἀπέναντι ἀπὸ τοὺς χειρομύλους καὶ πλησίον τῆς αἴθουσας ὑπῆρχαν «τὰ λαξευτὰ λουτρά» (Ὁδύσσεια ρ 87). Στὴ συνέχεια τοῦ ἰσογείου ὑπῆρχαν τὰ ὑπόλοιπα ἐργαστήρια τῶν νημάτων, τῶν ἀργαλειῶν κ.λπ. (Ὁδύσσεια α 356-358). Ἐπίσης τὰ καταλύματα τῶν 50 ὑπηρετριῶν τῶν ἀνακτόρων, τὰ μαγειρεῖα καὶ πιθανὸν κι ἄλλοι βοθητικὸι χῶροι.

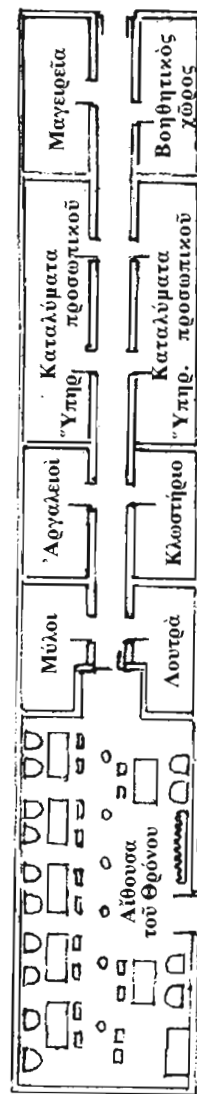
Σχήμα 3. Προοπτική άποψη των ανατόρων του Όδυσσέα.

Σχήμα 4. Κάτοψη ύπογειου αποθήκης.

Σχήμα 6. Κάτοψη 1ου ορόφου.

Σχήμα 5. Κάτοψη ισόγειου.

γ. Τὸ «ἀνώγειον», ἡ ὁ πρῶτος ὄροφος τῆς οἰκοδομῆς, ἦταν στὴ συνέχεια τῆς αἵθουσας, μὲ τὴν ὁποῖαν ἐπικοινωνοῦσε μὲ μία ψηλὴ σκάλα (Ὀδύσεια α 330). Σὲ αὐτὸν ὑπῆρχε τὸ ὑπνοδωμάτιο τῆς βασίλισσας Πηνελόπης (Ὀδύσεια β 358) καὶ στὴ συνέχεια τούτου, «πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἀνωγείου ὀρόφου», ὑπῆρχε ἕνας δεύτερος θάλαμος κλειδωμένος, ὅπου ἐφυλάσσοντο τὰ κειμήλια τοῦ βασιλιᾶ καὶ τὰ ὅπλα σὲ διάφορα ράφια, ἀφοῦ «ἀνέβηκε (ἡ Πηνελόπη) σ' ἓνα ψηλὸ σκαμνὶ καὶ ἀπὸ τὸ καρφὶ ἐξεκρέμασε τὸ τόξο καὶ τὴ θήκη μὲ τὰ βέλη» (Ὀδύσεια φ 560). Παρέχεται ὅμως ἡ ἐνδειξη, ὅτι στὸ ὑπερῶον ὑπῆρχαν περισσότεροι διάδρομοι, διότι «ὁ Μελάνθιος ὁ γιδοδοσκὸς (σύμμαχος τῶν μνηστήρων) ἀνέβαινε στοὺς θαλάμους τοῦ Ὀδυσσέα διὰ τῶν διαδρόμων τοῦ μεγάρου» (Ὀδύσεια χ 142-143).

Ἡ κάτοψη τῆς οἰκοδομικῆς διαρρυθμίσεως τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ὀδυσσέα φαίνεται στὰ **Σχέδια 4, 5** καὶ **6**. Ἡ μελέτη τους εἶναι εὐκόλη καὶ δὲν χρειάζεται ἀνάλυση.

3. ΓΕΩΜΑΓΝΗΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ

Στὰ προηγούμενα καταχωρίσθηκαν ὅσα ἀπὸ τὰ ὁμηρικὰ δεδομένα ἔχουν ἄμεση ἢ ἔμμεση σχέση μὲ τὴν πόλη τῆς Ἰθάκης καὶ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσέα, προκειμένου ν' ἀνασυγκροτηθῇ ἡ τοπογραφικὴ εἰκόνα τοῦ ἑδαφικοῦ χώρου, ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὸς ὁ παραλληλισμὸς καὶ στὴ συνέχεια ὁ ἐντοπισμὸς του ἐπὶ ἐνὸς σημερινοῦ τοπογραφικοῦ χάρτη.

Διὰ τῆς παρούσης παρέχεται μία πρωτότυπη λύση τοῦ αἰωνίου προβλήματος, καὶ συμπληρώνει τὶς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐργασίες μου α) «Ἡ Ὀμηρικὴ Ἰθάκη τοῦ Ὀδυσσέα» (περιοδικὸ «Δελτίον τῆς Γεωγραφικῆς Ὑπηρεσίας Στρατοῦ», τεύχος 129/1986), β) «Τὰ σφάλματα τοῦ Ἑρρίκου Σλήμαν στὸν ἐντοπισμὸ τῆς Ἰθάκης καὶ τοῦ Ἰλίου», (ἐκδ. «Δαυλός», τεύχος 103/1990), γ) «Ἰδοὺ ὁ τάφος τοῦ Ὀδυσσέα» (ἐκδ. «Δαυλός», τεύχος 131/1992) καὶ δ) «Ἡ ὁμηρικὴ Ἀστερίδα προσδιορίζει τὴ θέση τῆς προϊστορικῆς Ἰθάκης» (ἐκδ. «Δαυλός», τεύχος 142/1993).

Ἡ ἐπαλήθευση τῆς Ὀδύσειας τοῦ Ὀμήρου, γιὰ νὰ ἡρεμήσῃ ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος, ἐπαφίεται σὲ μία γεωμαγνητικὴ ἢ βαρυτομετρικὴ ἐρευνα τοῦ Ἰνστιτούτου Γεωλογικῶν Ἐρευνῶν Ἑλλάδος ἢ τῶν Γεωλογικῶν Τμημάτων τῶν Πανεπιστημίων τῆς χώρας στὶς παραπάνω προτεινόμενες θέσεις. Ἐὰν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν εἶναι θετικά, τότε ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη παίρνει τὸν λόγο.

Κων. Β. Κουτρουβέλης

Ταξίαρχος Γεωγραφικῆς Ὑπηρεσίας Στρατοῦ

«Εὖρος ποδὸς ἀνθρωπείου...»

Η «ΣΚΟΤΕΙΝΗ» ΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ «ΦΑΙΝΟΜΕΝΗΝ ΤΡΟΧΙΑΝ» ΗΛΙΟΥ

Τὸν μεγάλο σοφὸ Ἡράκλειτο τὸν Ἐφέσιο μπορούμε νὰ τὸν συμπεριλάβουμε στοὺς Ἴωνες φυσικοὺς φιλοσόφους (Θαλῆ, Ἀναξίμανδρο, Ἀναξίμενη), παρ' ὅλο πὺν γεννήθηκε (=530 π.Χ.), ὅταν ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶχαν πεθάνει. Καταγόταν ἀπὸ ἀρχοντική γενιά, ἀφοῦ πρόγονός του ἦταν ὁ Ἄνδροκλος, «...υἱὸς Κάδμου Ἐφέσου κτίστης»¹. Ριζοσπάστης στὶς ἰδέες καὶ στὶς πράξεις του παραχωρεῖ τὰ κληρονομικά του δικαιώματα τοῦ βασιλέως («ἀρχιερέως») στὸν ἀδελφό του καὶ ἐγκαταλείπει τὰ ἐγκόσμια, «...ἀναχωρήσας εἰς ἱερὸν Ἀρτέμιδος». Συγγράφει τὸ μοναδικό του βιβλίον «Περὶ φύσεως» καὶ τὸ καταθέτει τιμητικὰ στὴν Ἀρτέμιδα. Τοῦτο διαιρεῖτο σὲ τρία μέρη-λόγους: περὶ (σύμ)παντός, πολιτικὸν καὶ θεολογικόν.

Φυσικά δὲν εὐρέθη ὁλόκληρο, τόσο ἐπαναστατικὸ ἦταν τότε, ὅπως καὶ τώρα. Μόνο ἀποσπάσματα - ἀναφορὲς σὲ ἀρχαίους συγγραφεῖς, πὺν τὰ συνάθροισαν καὶ κωδικοποίησαν οἱ Diels καὶ Kranz. Ὁ Ἡράκλειτος, ἡ τραγικὴ μορφή πὺν ἐναγώνια ἀναζητοῦσε τὴν ἀλήθεια στὴ ζωὴ, πέθανε βασανιστικά ἀπὸ ὕδρωπικία, μέσα στὶς κοπριές, ἀδοθήτος, φαγωμένος ἀπὸ τὰ σκυλιὰ («κυνόδρωτος»).

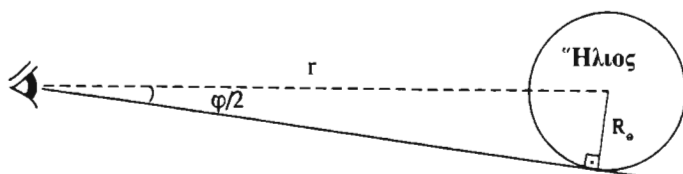
Η ΠΕΡΙΕΡΓΗ ΦΡΑΣΗ. Ὅτι ὁ λόγος τοῦ Ἡ. εἶναι ἀφοριστικὸς καὶ ἀφαιρετικὸς εἶναι ἀναμφισβήτητο. Δὲν εἶναι ὅμως «σκοτεινός», πολλῶ μᾶλλον παράλογος ἢ εὐφυολόγος. Σὲ ὅλα τὰ ἀποσπάσματα οἱ ἐρευνητὲς (καὶ εἶναι πολλοί, μόνο ἡ διβλιογραφία ἀναφέρει 130) βρίσκουν ἐξηγήσεις λογικὲς, παρ' ὅλες τὶς ἐπὶ μέρους διαφωνίες τους.

Καὶ φθάνουμε στὸ τρίτο ἀπόσπασμα (Ἀέτιος, II 21.4): «(Περὶ μεγέθους ἡλίου) εὖρος ποδὸς ἀνθρωπείου». Ἐπὶ λέξει: «Ὅσον ἀφορᾷ στὸ μέγεθος τοῦ ἡλίου, τὸ πλάτος του εἶναι ὅσο (τὸ πλάτος) ἑνὸς ἀνθρώπινου ποδιοῦ»! Λογοπαίγιο; μεταφορά; παραδοξολογία; ἀνοησία; Στὰ ἀποσπάσματα δὲν συνάντησα ἄλλο χωρίο τόσο ἀκραῖα «παράλογο».

Ἄς δοῦμε τὸ σχόλιο τοῦ Α. Κυριαζόπουλου²: «Ὁ Ἡ. ἀντιπαραθέτει τὸ μικρὸ μέγεθος τοῦ ἡλίου μὲ τὴ μεγάλη του ἀξία. Ἔτσι καὶ ὁ φιλοσοφικὸς λόγος εἶναι λιτὸς ἀλλὰ πολὺτιμος». Ἀπορία ψάλτου βῆξ; Γιατὶ μικρὸ μέγεθος ἀπέδιδε στὸν ἡλιο καὶ ὁ Ἀναξαγόρας («διάπυρος σφαῖρα μεγέθους Πελοποννήσου»³, σχήμα-τος παλάμης ἄλλ' ὅχι καὶ μεγέθους πέλματος).

Τί λοιπόν; Μήπως ὁ Ἡ. ὑπαινίσσεται, ὅτι γνώριζε ἀπὸ ἀρχαιότατες πηγές, ἂν ὅχι τὸ μέγεθος τοῦ ἡλίου ($D=2R$, ὅπου R = ἀκτὶς ἡλίου) καὶ τὴν ἀπόσταση r μεταξὺ ἡλίου καὶ Γῆς, ὅπωςδήποτε ὅμως τὸν **λόγον** τους ϕ , δηλ. τὴ **φαινόμενην διάμετρον** τοῦ ἡλίου, ὅπου $\eta\mu\ \phi/2 = R:r$ (**Σχ. 1**);

Ἡ τιμὴ τοῦ ϕ , πὺν γνωρίζουμε σήμερα μετὰ ἀπὸ μετρήσεις μὲ ἀκριβέστατα ὄργανα, εἶναι περίπου μισὴ μοῖρα (ἀκριδῶς 32' λεπτὰ τῆς μοίρας). Ἐπομένως ἡ πραγματικὴ διάμετρος τοῦ ἡλίου εἶναι $D = 2R \cdot 2 \cdot r \cdot \eta\mu\ \phi/2 = r \cdot 0,00931$, δηλ. περίπου

Σχήμα 1.

ένα εκατοστό της απόστασεως Γῆς - 'Ηλίου. Γνώριζε ὁ 'Η. τὴν τιμὴ αὐτὴ τῆς φαινομένης διαμέτρου $\phi = 0,5$ μοίρας;

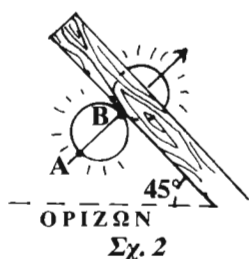
Ο ΘΑΛΗΣ. Ἡ ἐρώτηση θὰ ἔμενε μετέωρη, ἂν δὲν ἐρχόταν ἐπικουρος ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος. Ἐνα αἰῶνα πρὶν, τὸ 580 π.Χ., αὐτὸς καὶ οἱ λοιποὶ Ἰωνεὺς φιλόσοφοι ἔδιναν δείγματα ὑψηλῶν ἀστρονομικῶν καὶ μαθηματικῶν γνώσεων, παρὰ τὴν ἀντίθετη γνώμη τοῦ Ἡροδότου [§109: «δοκέει μοι ἐντεῦθεν (ἐξ Αἰγύπτου) γεωμετρίῃ εὐρεθεῖσα ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν»]⁴.

Παρ' ὅλο πὺν δὲν γνωρίζομε τίποτα γιὰ τὸ μόνο (;) διβλίο πὺν συνέγραψε ὁ Θ. (Ναυτικὴ Ἀστρολογία - Ἀστρονομία), μεταγενέστεροι συγγραφεῖς ἀναφέρθηκαν στὰ ἐκπληκτικὰ ἐπιτεύγματα καὶ τὶς γνώσεις του. Ἐκτὸς τῶν γνωστῶν, μέτρηση ὕψους πυραμίδων, ἐκτροπὴ τοῦ ποταμοῦ Ἀλφειοῦ καὶ πρόβλεψη τῆς ἑκλείψεως ἡλίου τοῦ 585 π.Χ. (ἀσφαλῶς ἐγνώριζε τὴν περίοδο τοῦ *σάρον* = 223 σεληνιακοὶ μῆνες = 18 ἔτη καὶ 11 ἡμ., καθ' ἣν ἐπαναλαμβάνονται οἱ ἐκλείψεις), ἐγνώριζε καὶ τὴν ἀκριβῆ διάρκειά τοῦ ἔτους 365 + (Ἰερώνυμος ὁ Ρόδιος)⁴. Γιὰ τὴ Γῆ, ἔλεγε, ὅτι εἶναι «σφαιροειδής», γιὰ τὸν ἥλιο ὅτι εἶναι «γεώδης» καὶ «ἔμπυρος» ὅπως καὶ τὰ ἀστρά (Ἀέτιος II 13) καὶ γιὰ τὴν ἑκλείψη ἡλίου: «ἐκλείπειν τὸν ἥλιον τῆς σελήνης αὐτὸν ὑπερχομένης (=ἐρχεται ἐμπρὸς) κατὰ κάθετον...».

Μὲ τέτοιες καὶ ἴσως ἐκπληκτικώτερες γνώσεις δὲν εἶναι διόλου παράδοξο, πὺν ἀναφέρεται καὶ στὴ φαινομένην διάμετρον Φ τοῦ ἡλίου.

Ὁ Διογένης Λαέρτιος γράφει, I 24: «πρῶτος τὸ τοῦ ἡλίου μέγεθος τοῦ ἡλιακοῦ κύκλου (ὥσπερ καὶ τὸ τῆς σελήνης) ἑπτακοσιοστὸν καὶ εἰκοστὸν μέρος ἀπεφάνετο» (σελ. 38⁴) ἥτοι ἀπεφάνθη πρῶτος, ὅτι ἡ γωνιακὴ διάμετρος τοῦ ἡλίου (καὶ τῆς σελήνης) εἶναι τὸ 720δὸν τῆς τροχιάς του! Ἐπομένως ὁ Θ., γνωρίζοντας καὶ χρησιμοποιῶντας τὶς μοῖρες ὡς μονάδες μέτρησεως γωνιῶν⁵, χωρίζει τὴν περιφέρεια τοῦ κύκλου σὲ 360° καὶ παίρνει τὸ μισὸ τῆς μοίρας ($\pi:360 \cdot \frac{1}{2} = \frac{\pi}{720}$) καὶ τὸ ὀνομάζει φαινομένην διάμετρον ($\phi=30'$) τοῦ ἡλίου (πραγματικὴ 32') καὶ τῆς σελήνης (πραγμ. 30'). Ὅντως στὴν ἑκλείψη ἡλίου ἡ σελήνη τὸν καλύπτει ἀκριβῶς.

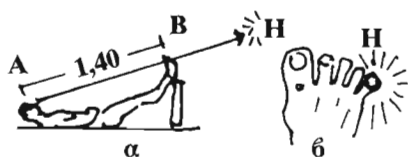
Πῶς τὴν μέτρησε ὁμος; Ὁ Apuleius, *Flor.* 18, σελ. 78⁴, μᾶς κάνει νύξη, ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐξηγεῖ: (σὲ μετάφρ.) «Ὁ Θ. ἐπενόησε ὑπολογισμὸ τοῦ ἡλίου, δὲν ξέρω πῶς, ἀλλὰ τὴν ἀκριβεία του τὴν ἐπαλήθευσεν πειραματιζόμενος» («*experiundo*»). Τὸ πείραμα γίνεται μὲ δύο τρόπους α. Κατασκευάζομε διόπτρα γωνίας 30' ἥτοι τρίγωνο ξύλινο μὲ ὕψος 10μ. καὶ ἀνοιγμα βάσεως 9,3 ἐκ. (Σχ. 1). Σκοπεύομε τὸν πρῶτον ἥλιο σχεδὸν ὀριζόντια, ὥστε ὁ δίσκος του νὰ συμπίπτῃ στὸ ἀνοιγμα ἀκριβῶς.

(‘Η παρατήρηση είναι επικίνδυνη για την όραση.) **6.** Τοποθετούμε μία σανίδα μακρυνά από το σημείο παρατήρησης π.χ. 20μ. υπό γωνία 45° με τον ορίζοντα (**Σχ. 2**), δηλ. κάθετη προς τροχιά του ήλιου στις 8 το πρωί κατά την ισημερία, ει δυνατόν. ‘Όταν το σημείο Β του ήλιου πλησιάσει την σανίδα, αρχίζουμε ακίνητος την μέτρηση. ‘Όταν το Α φθάσει στο Β και κρυφθῇ ὁ ἥλιος, σταματάμε την μέτρηση και διαπιστώνουμε ὅτι πέρασαν 2’ ἀκριβῶς. Γιατί δύο λεπτά; ‘Η ἡμέρα ἔχει $24\omega \times 60' = 1440'$, τὸ δὲ $1/720$ τῆς ἡμέρας εἶναι $1440':720=2'$.

‘Επομένως ὁ Θ. ἤξερε νὰ χωρίζῃ τὴν ἡμέρα σὲ 12 ἢ 24 ὥρες καὶ αὐτὲς σὲ 10 ἑξάλεπτες κλεψύδρες⁶, τῶν ὁποίων τὸ $1/3$ εἶναι 2 λεπτά, παρ’ ὅλες τὶς ἀντιρροήσεις τοῦ «κακῶς πληροφορημένου» ‘Ηροδότου, Π 109: «πόλον γάρ καὶ γνώμονα καὶ τὰ 12 μέρεα τῆς ἡμέρης παρὰ Βαθυλωνίων (;) ἔμαθον οἱ Ἕλληνες» (ὑπερθεματίζει καὶ τοῦ ‘Ιουδαίου ‘Ιώσηπον: «Πυθαγόραν καὶ Θάλητα... Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίων γενομένων μαθητάς»⁴: σελ. 66).

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟΝ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟ. ‘Ο ‘Η. προτείνει τρίτη μέθοδο μέτρησης,

Σχ. 3.

«κεκρυμμένη» στη φράση: «εὖρος ποδὸς ἀνθρωπείου». ‘Εὰν κάποιος ξαπλώσῃ καὶ στηρίξῃ σταθερὰ τὸ πέλμα τοῦ ποδιοῦ του κατευθύνοντάς το ἔτσι, ὥστε νὰ δλέπῃ τὸν ἥλιο, θὰ τὸν καλύψῃ τὸ μικρὸ τοῦ δάκτυλο ἀκριβῶς (**Σχ. 3**). Πράγματι γιὰ ὕψος ἀνθρώπου 1.70μ. τὸ μήκος $AB=140$ ἐκ., τὸ δὲ δάκτυλο τοῦ ποδιοῦ 1,3 ἐκ. ἤτοι $\eta\mu\phi =$

$1,3:140 = 0,0093$ καὶ $\phi = 32' \approx 1/720$ τοῦ κύκλου.

‘Ετσι ἡ «ἀνοησία» ἀποκτᾷ νόημα γιὰ τοὺς ἐνδιαφερομένους, ἂν καὶ δὲν ἐπικουρῇ ἀπὸ τὰ χαμένα συμφραζόμενα. Γενικὰ παρ’ ὅλο πὺν τὸ «Περὶ φύσεως» τοῦ ‘Ηράκλειτου ἀναφέρεται κατὰ τὸ $1/3$ (Περὶ παντός) σὲ θέματα ‘Αστρονομίας, Κοσμολογίας καὶ Φυσικῆς, σὲ ἐλάχιστα ἀποσπάσματα ὑπάρχουν ἀπλῶς νύξεις. Τὸ μόνον βιβλίο πὺν θαύμασε ὁ Σωκράτης ἄραγε θὰ τὸ διαβάσουμε κάποτε ὁλόκληρο; Χάθηκε γιὰ πάντα ἢ εἶναι καταχωνιασμένο; ‘Ιδωμεν.

Βιβλιογραφία

1. Στράβων XIV, 3. 632 στὸ «‘Ηράκλειτος», ἐκδ. Κάκτος, σ. 38.
2. ‘Ο.π.: Σούδα καὶ ‘Αριστοτέλης.
3. Διογένης Λαέρτιος 2.12.
4. «Θαλῆς - ‘Αναξιμανδρος - ‘Αναξίμενης», ἐκδ. ‘Εξάντας, σ. 66.
5. Κ. Καρμιράντζος, «Τὸ Εὐπαλίνειον ‘Οργυμα», Δαυλός, τ. 225.
6. Κ. Καρμιράντζος, «Τὸ ‘Ωρολόγιον τοῦ ‘Ανδρονίκου», Δαυλός, τ. 210.

Κων. Καρμιράντζος

‘Αρχιτέκτων

Θεοδόσιέ μου, μ' ἀκούς;

Πάει κι αυτό, πέρασε. Εὐτυχῶς, διότι εἶχε ἀρχίσει νὰ μὲ πιάνη φαγούρα στὸ σῆροκο. Δὲν εἶναι δὰ καὶ λίγο νὰ βλέπω γιὰ δεκαπέντε ἡμέρες συνέχεια αὐτὰ πού ἐδῶ καὶ 16 αἰῶνες εἶχα πετάξει στὸ σκοτάδι, ὥσπου μιὰ μέρα ξεπετάχτηκαν σὰν τοὺς μαῖντανούς ὁ Ζάππας κι ἕνας κοντόφραγκος βαρῶνος καὶ τὰ ἀνέστησαν. Καὶ πού τὸ ἔκαναν αὐτό; Μέσα στὸ Καλλιμάρμαρο, πού γιὰ χίλια ἑξακόσια χρόνια τὸ εἶχα μετατρέψει σὲ «νομὴν προβάτων», ἀκολουθώντας πιστὰ τὶς ὁδηγίες τοῦ Ἰεζεκιήλ μου καὶ τοῦ Γιαχβέ μου. Σὰν νὰ μὴν ἔφτανε αὐτό, ἦρθε καὶ σὲ κάτι χρόνια ἀργότερα ἡ θεομοθέτηση τῆς τελετῆς ἀφῆς τῆς φλόγας στὴν Ὀλυμπία. Αὐτὴ κι ἂν μοῦ ἔχῃ τσουρουφλίσει τὰ μπατζάκια! Νὰ βλέπης τώρα ὁρομεῖς μὲ ὑγρὰ ἀπὸ συγκίνηση μάτια νὰ τὴν μεταφέρουν στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς γῆς, νὰ βλέπης ὀρχήστρες καὶ χορωδίες νὰ ψάλλουν τὸ «ἀρχαῖο πνεῦμα ἀθάνατο» καὶ νὰ σοῦ ῥχεταὶ νὰ μασήσης ἀμποῦλα μὲ ὑδροκνάνιο.

Ἀχ, Μεγάλε Θεοδόσιέ μου, εὐτυχῶς πού δὲν ξῆς, γιὰ νὰ δῆς τὰ καζάντια μας. Ποιὸς νὰ σοῦ τὸ λέγε, ὅτι αὐτὸ πού μὲ τόση ἀποφασιστικότητα καὶ ζήλο ἔθαψες, θὰ φύτρωνε, θὰ βλάστει καὶ θὰ καρποφοροῦσε ὕστερα ἀπὸ τόσους αἰῶνες; Ὅσο πιὸ θαυμάσια τὸ κατέχωσες, τόσο καλύτερα ρίζωσε. Ἀλλὰ ἐσὺ πού νὰ τὸ καταλάβῃς αὐτό, βρε μαῦρε! Προτίμησες τὴ δία ἀπὸ τὸ λάου-λάου. Ἐνῶ ἐγὼ τὸ παίζω πιὸ «κύριος». Οἱ μέθοδοί μου εἶναι πιὸ ἐκλεπτυσμένες. Θυμήσου, ἀείμνηστε ἀδελφέ, τὴ σφαγὴ στὸ Μόναχο τὸ '72, τὸ μποῦκοτὰξ στὴ Μόσχα τὸ '80, τὴν ἐμπορευματοποίηση στὸ Λὸς Ἀντζελες τὸ '84, τὰ ἀλλεπάλληλα κρούσματα ντόπινγκ στὴ Σεοῦλ τὸ '88 καὶ πές μου ὅτι μὲ παραδέχεσαι. Ἐχῶ ἀνάγκη ἀπὸ λίγη αὐτοπεποίθηση. Κάνω μὲν τὰ κόλλα μου, γιὰ νὰ ἐκφυλίσω τὴν Ὀλυμπιακὴ Ἰδέα, ἀλλὰ δὲν ἀποδίδουν τόσο γρήγορα, ὅσο θὰ ἤθελα. Τώρα λοιπὸν πού καθαρίσαμε καὶ μὲ τὸ Σύνδεῦ, ἄκου τί σκέπτομαι νὰ ἐμβάλω στὴν ἐπόμενη Ὀλυμπιάδα τῆς Ἀθήνας: Πρῶτον, νὰ τσακίσω τὸ ἡθικὸ τῶν Ρωμιῶν μὲ ἀναβολές καὶ ὑπαναχωρήσεις στὰ ἔργα προετοιμασίας, δεύτερον νὰ τοὺς ἀποσπάσω τὴν προσοχὴ ἀπὸ τὸν εὐγενῆ ἀθλητισμὸ (μολονότι τὸ βλέπω κομματάκι δύσκολο, μὲ τόσα μέταλλια πού κουβάλησαν τὰ παιδιά τους), τρίτον νὰ διοχετεύσω στὸν Τύπο μου μερικὰ σκανδαλάκια περὶ διαπλοκῆς, γιὰ νὰ τοὺς ἀποπροσανατολίσω καὶ τέταρτον, ἐφ' ὅσον τελικὰ δὲν ἀποφενχθῇ ἡ τέλεση τῶν Ἀγώνων στὴν Ἀθήνα, νὰ ἐπέμβω στὸ τελετουργικὸ τῆς ἐναρξῆς καὶ νὰ ἀλλάξω τὸν Ὀλυμπιακὸ Ὑμνο μὲ ἀναπομπὴ προσευχῆς στὸν ἐξωσυμπαντικὸ μπαμπά μας.

Θεοδόσιέ μου, μ' ἀκούς, ἢ τὰ λέω στὸ βρόντο; Κατάλαβα, μᾶλλον τὸ δεύτερο συμβαίνει. Πού νὰ μὲ ἀκούσης, ἐκεῖ πού βρίσκεται. Ἐλπίζω τουλάχιστον νὰ μὴ μὲ φασκελώνης. Ἐγὼ πάντα σὲ θυμᾶμαι μὲ νοσταλγία, καθὼς ἦσαν ἀπὸ τοὺς λίγους πράκτορές μου, πού ἔκαναν στὸ ἀκέραιο τὸ καθήκον τους. Γλοιώδης, ποταπὸς καὶ ἐλεινός, πῶς νὰ μὴ σὲ ἐκτιμῶ; Μπορεῖ μακροπρόθεσμα νὰ ἀπέτυχες, ἀλλὰ ἡ προσπάθειά σου ἔμεινε στὴν ἱστορία ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ φωτεινότερα (ἢ μᾶλλον «σκοτεινότερα») παραδείγματα καταστροφῆς τοῦ μιαινοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀκατονόμαστων. Ἐγὼ τί κάνω τώρα; Πῶς θὰ καλμάρω καὶ θὰ σῇσω τὸ ἀληγὲς ἀθάνατο ἀρχαῖο πνεῦμα, τοῦ ὁποίου τὰ μποφῶρ ὅσο πάνε καὶ αὐξάνονται; Τὸ ἀνησυχητικώτερο εἶναι, μήπως πνεύση κατὰ ὧδ καὶ μὲ ξεσκεπάση. Τότε εἶναι πού θὰ μὲ πάρῃ γιὰ τὰ καλά τὸ

Σάρωθρον

Ἡ καταδίκη τῆς δεισιδαιμονίας ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ Σκέψη καὶ ἡ ἀναδίωξή της ἀπὸ τοὺς Ρωμιούς

Σύμφωνα μὲ ἀρχαίους Ἕλληνες φιλοσόφους τὰ ἑξῆς τρία κοινωνικά φαινόμενα, α) ἡ εἰδωλολατρία, β) ἡ φυσεοφοβία (παγανισμός) καὶ γ) ἡ μαγεία ἀποτελοῦσαν μέρη τῆς πνευματικῆς μάστιγας πού ὠνομαζόταν γενικά δεισιδαιμονία.

Εἰδικὰ ἡ δεισιδαιμονία ἦταν διαδεδομένη ἀνάμεσα στοὺς ἀπαίδευτους ἀνθρώπους ἀνεξάρτητα κοινωνικῆς τάξης καὶ οἰκονομικῆς ἐπιφάνειας, κυρίως στοὺς Ἀνατολικούς λαοὺς (Αἰγύπτιους, Φοίνικες κ.λπ.). Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ σήμερα.

Ὁ Πλούταρχος λέει σχετικὰ μὲ ὅσους θεοποιοῦν ἀπὸ τὸν φόβο τοῦ ἀγνώστου τίς δυνάμεις τῆς φύσης: «Ὅποιοις ὅμως φοβᾶται τοὺς θεοὺς φοβᾶται τὰ πάντα, τὴ γῆ, τὴ θάλασσα, τὸν οὐρανόν, τὸ σκοτάδι, τὸ φῶς, τὸν θόρυβο, τὴ σιωπὴν, τὸ ὄνειρον» (Πλούταρχος, Ἡθικά, «Περὶ δεισιδαιμονίας», 165Ε).

Ὁ Πλούταρχος στὸ χριστιανικὸ δίλημμα «Κόλαση ἢ Παράδεισος», ποὺ κατῴχευε τοὺς ἀνθρώπους καὶ δίνει στὸν κληρὸ θεϊκὴ ἐξουσία μέσω τῆς «ἄφε-

Τὸ «Τίμιο Εὐλό» καὶ οἱ μεσαιωνικὲς ἐπιδιώξεις

Κάποιος, λέει, Βυζαντινὸς αὐτοκράτορας γύρω στὸ 1400 μ.Χ. τοὺς ἔδωκε τὸ «Τίμιο Εὐλό». Ἀλήθεια ποῦ τὸ βρῆκε; Λὲς στὸν ἐναντί σου: Τώρα ἐγὼ τί ρόλο παίζω μέσα σ' αὐτὸν τὸν περίγυρο, ποὺ δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὴν πραγματικότητα; Οἱ γίγαντες τοῦ πνεύματος τῆς Ἀρχαιότητος, καταξιωμένοι μὲ τὸ ἀνυπέβλητο ἔργο τους, εἶναι οἱ μόνοι ἐξουσιοδοτημένοι ἀπὸ τὸν Λόγο, ποὺ οἱ ἴδιοι, κοινωνώντας μ' αὐτόν, διατύπωσαν, νὰ προσδιορίζουν τὴ Φύση, δεδομένου ὅτι ἡ θεοκρατία γενικῶς ἀποτελεῖται ἀπὸ τελείως ἄσχετα πρὸς τὴ Φύση ἄτομα, ποὺ καμμιά ἐξουσιοδότηση δὲν ἔχουν, αὐτοανακηρυχθέντες ἐκ τοῦ πονηροῦ ἀπὸ προφῆτες ἕως μάγοι στὸν ἀνύπαρκτο κόσμον τοῦ «Υπερέραν», μεσάζοντες μεταξὺ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, τοῦ θεοῦ τῆς φαντασιακῆς ἀντίληψης τοῦ Σύμπαντος.

σης ἁμαρτιῶν», ἀπαντᾷ (ἂν καὶ ἀγνοοῦσε τὸν Χριστιανισμό) θάσει τῶν ἑλλη-
νικῶν λαϊκῶν παραδόσεων περὶ μεταθανάτιων τιμωριῶν: «Γιατί ὅμως μα-
κρογοροῦμε; "Γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὁ θάνατος εἶναι τὸ τέλος τῆς ζωῆς" ἢ
ἀλλὰ ὄχι καὶ τῆς δεισιδαιμονίας, ἀφοῦ αὐτὴ περνάει τὰ σύνορα τῆς ζωῆς
πρὸς τὸ ἐπέκεινα, κάνοντας τὸν φόβο πρὸς μακροχρόνιο ἀπὸ τὸν βίον, συνδέο-
ντας μὲ τὸν θάνατο τὴν ἀντίληψη περὶ κακῶν ἀθανάτων καὶ θεωρώντας, τὴ
στιγμὴ πού ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὰ δεινὰ, ὅτι τότε μπαίνει σὲ δάσανα πού δὲν
ἔχουν τελειωμό. Ἀνοίγουν τότε κάποιες θαθεῖες πύλες τοῦ "Αἰῶνος καὶ πύρινοι
ποταμοὶ ἐνώνονται μὲ ρεύματα τῆς Στυγός, καὶ τὸ σκοτάδι γεμίζει ἀπὸ τρο-
μακτικὲς εἰκόνες φανταστικῶν μορφῶν, πού ἐπιτίθενται βιάζοντας φοβερὲς
φωνές, ἐνῶ δικαστὲς καὶ τιμωροί, χαράδρες καὶ κόλλποι θρῖθουν μύριων
κακῶν. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἡ κακοδαίμων δεισιδαιμονία, μὲ τὴν ὑπερβολικὴ
προσπάθειά της ν' ἀποφύγῃ ὅτιδήποτε φαίνεται φοβερό, χωρὶς νὰ τὸ κατα-
λαβαίνει ὑποβάλλεται ἀπὸ μόνη της σὲ κάθε εἶδους δεινὰ» (Πλούταρχος, Ἡθι-
κά, «Περὶ δεισιδαιμονίας», 166F).

Σύμφωνα μὲ τὸν Πλούταρχο δὲν ὑπάρχει «θεὸς τιμωρὸς» παρὰ μόνον μέσα
στὰ μυαλὰ τῶν δεισιδαιμόνων: «Γιὰ τὸν δεισιδαίμονα ὅμως κάθε σωματικὴ
ἀσθένεια καθὼς καὶ ἡ ἀπώλεια χρημάτων καὶ οἱ θάνατοι τῶν παιδιῶν του καὶ
ἡ κακὴ του πορεία καὶ ἀποτυχία στὴν πολιτικὴ ζωὴ ὀνομάζονται πλήγματα
ἀπὸ τὸν θεό, χτυπήματα ἀπὸ τὴ θεία τύχη. Ἔτσι δὲν τολμάει νὰ ἐπιχειρήσῃ
νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ κακὸ οὔτε νὰ τὸ ἐξαλείψῃ ἢ νὰ τὸ ἀντιμετωπίσῃ, γιὰ νὰ
μὴ δώσῃ τὴν ἐντύπωση ὅτι ἀντιδικεῖ μὲ τὸν θεὸ καὶ ἀντιδρᾷ στὴν τιμωρία πού

Παρατηρώντας ὠρισμένους «πιστοὺς» σὲ διάφορες τέτοιες συνάξεις
(᾿Αξιὸν ἔστι», «Τίμιον Ἔνδοξον», «Κόκκαλον τοῦ Λονκᾶ» κ.λπ. ὅπλα τοῦ δει-
σιδαίμονος ὀπλοστασίου) διαπιστώνει κανεὶς ἀπὸ τὸ περιεργὸ ἀπλανὲς
βλέμμα προφανῆ μισαλλοδοξία καὶ ἴσως ἐμπλοκὴ στὶς διάφορες μορφές
τοῦ ἔρωτα ἀφύσικη. Ἡ ζωὴ σὲ περιορισμό. Ἡ Φύσις τὴν ἔκφραση τοῦ
προσώπου δὲν τὴν ἔδωκε τυχαῖα, εἶναι καθρέπτῃς τῆς ψυχῆς. Ἐπάνω
ἐδῶ ἡ μεγάλη Τέχνη ἔχει ἀξεπέραστες δημιουργίαι· καὶ κανένας δὲν μπο-
ρεῖ νὰ καταχρᾷται τοὺς μῦς τοῦ προσώπου του σὲ ποταπὲς ἐκφράσεις, θὰ
λέγαμε ἀποτρεπτικὲς, ἂν μᾶς ἄκουγαν. Τὸ τραγικώτερον: Ἄν εἶχαν λίγη
κατάνυξη ἀπὸ τὸν Παπαδιαμάντη, ὅπως ποιητικὰ μετέτρεψε τὸν Ἰου-
δαϊσμό τὸν ξενόφερτο σὲ ξωκκλήσια ἑλληνικὰ ἁγιοσύνης καὶ περισυ-
λογῆς, ζωντανὰ στὸν ἀπόηχο τοῦ 1821, θὰ θρῖσκονταν μακριὰ ἀπὸ δραχ-
μοπαγίδες (πού πάνε αὐτὰ τὰ λεφτά;) καὶ ἐπίδειξη φανατισμοῦ...

τοῦ ἐπιβάλλεται, ἀλλά, ὅταν εἶναι ἄρρωστος, διώχνει τὸν γιατρό, ὅταν πεν-
θῇ, δὲν ἀφήνει νὰ μπῇ ὁ φιλόσοφος πὺν θὰ τὸν συμβουλευσῇ καὶ θὰ τὸν πα-
ρηγορήσῃ. “Ἄσε με”, τοῦ λέει, “ἄνθρωπέ μου, νὰ τιμωρηθῶ ὁ ἀσεβής, ὁ κα-
ταραμένος, ὁ μισητὸς ἀπὸ θεοὺς καὶ δαίμονες”»² (Πλούταρχος, Ἑθικά, «Περὶ
δεισιδαιμονίας», 168C).

Ἐνάντια στὴν λαϊκὴ πίστη, πὺν θέλει τὸν θεὸ τιμωρὸ, εἶχε καταφερθῇ πρὶν
ἀπὸ τὸν Πλούταρχο ὁ Πλάτων: «Τὰ αἷτια τῶν συμφορῶν κάπου ἄλλου πρέ-
πει νὰ ἀναζητᾶμε καὶ ὄχι στὸ θεὸ» (Πλάτων, Πολιτεία, 379c). «Μάταια οἱ
ἄνθρωποι κατηγοροῦν τοὺς θεοὺς, ὑποστηρίζοντας ὅτι ἀπὸ ἐκείνους προέρ-
χονται οἱ συμφορές τους» (Πλάτων, Ἀλκιδιδάδης Α΄, 142d).

Κατὰ τῆς δεισιδαιμονίας ἔχει γράψῃ καὶ ὁ Πρόκλος: «...μήτε νὰ μὲ ἀπο-
πλάνησῃ τὸ γένος δεισιδαιμόνων ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν ἱερὰν ὁδὸν τὴν φεγγο-
δόλον, μὲ τοὺς λαμπροὺς καρποὺς» (Πρόκλος, Ὑμνος εἰς τὰς Μούσας).

Ὁ Εὐριπίδης ἐπίσης ἔχει δοιμύτατα καταφερθῇ ἐναντίον τῆς βασκανίας,
μιᾶς μορφῆς δεισιδαιμονίας πὺν σχετίζεται μὲ τὴν μαγεία: «Εἶναι καθήκον
σον νὰ θεωρῇς ἐχθρὸ τὸν δάσκανο ἄνθρωπο / καὶ νὰ ἀκολουθῇς τοὺς σοφοὺς
καὶ ὅσους ἔχουν καλὴ ἀνατροφή» (Εὐριπίδης, Ἀποσπάσματα).

Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐναντίος στὴν αἰγυπτιακὴ δεισιδαιμονία

Ὁ Ἑλληνισμὸς ὡς ζωντανὴ ἰδεολογία ἀνθρωποκεντρικοῦ περιεχομένου
εἶδε τοὺς θεοὺς ἀνθρωπόμορφους. Γι’ αὐτὸ μέσα ἀπὸ τὰ ἀλληγορικὰ μηνύ-
ματα τῶν ἐλληνικῶν μύθων δόθηκαν στοὺς θεοὺς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες μὲ

Στὴν Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότητα ἡ Σκέψη μὲ τὴ Φιλοσοφία - Ἐπιστήμη -
Τέχνη προδιώριζε τὸ πᾶν, ἡ θρησκεία τὴν ἀκολουθοῦσε καὶ δὲν σῆκωνε
δικὴ τῆς κοσμολογικὴ μπαϊράκι, περιοριζόμενη στὶς τελετές, τὶς θυσίες καὶ
ὑπηρετήση τῶν ναῶν ἀνεπάγγελτα... Οἱ Ἱωνες φιλόσοφοι, οἱ ἐπιστήμο-
νες καὶ οἱ καλλιτέχνες, τῶν ὁποίων τὰ γλῦπτά εἶναι συμπαντικὸ ὑποθη-
κοφυλάκειο τοῦ ὑπαρξιακοῦ, βιολογικὰ καὶ ὄντολογικὰ ἐξέφρασαν τὸν
ἄνθρωπο, καταργώντας σὰν ἀδόσιμη κάθε θεοκρατικὴ θεώρηση καὶ κο-
μπορρημοσύνη. Ἄντε τώρα νὰ κάτσης στὴν οὐρά, νά... προσκυνήσης ἢ,
τὸ δύσκολο, νὰ τοὺς δώσης νὰ καταλάβουν... στὸν αἰῶνα τῆς Ἐπιστήμης.
Ἐξωφρενικὲς ἀντιθέσεις τοῦ μικροῦ πλανήτη Γῆ! Φυσικὰ σκόπιμες...

Παντελῆς Γλάρος

Ταξίαρχος (ἱππ.) Πολεμικῆς Ἀεροπορίας

σκοπό την ηθική διδασκαλία τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν κωδικοποίηση τῆς γνώσης καὶ ὄχι γιὰ τὴν διαπόμπευση τῶν ἐκφράσεων τοῦ θεοῦ. Αὐτὸ ἐπιβεβαιώνει ὁ Πλούταρχος: «*Ἀλλὰ εἶναι ἀνόσιο νὰ ἀποδίδουμε στοὺς θεοὺς τὰ δικά μας ἀνθρώπινα πάθη ἢ νὰ θεωροῦμε ὅτι τὰ δικά μας πάθη εἶναι θεϊκά*» (Πλούταρχος, *Ἐρωτικός*).

Στὴν αἰγυπτιακὴ θρησκεία ἴσχυαν ἐντελῶς διαφορετικὲς προτεραιότητες. Σ' αὐτὴν τὸ ἐπίκεντρο δὲν ἦταν ὁ ἄνθρωπος ἀλλὰ ὁ μονάρχης, ὁ Φαραώ, ποὺ θεωροῦνταν γιὸς τοῦ θεοῦ καὶ θεὸς ὁ ἴδιος. Σ' αὐτὴν τὴν «ἐλέω θεοῦ» μοναρχία ὁ Φαραώ ἦταν καὶ ἀρχιερέας, συγκεντρώνοντας κατὰ αὐτὸν τὸν τρόπο ὅλες τὶς ἐξουσίες στὸ πρόσωπό του.

Κατὰ τὴν προκατακλυσμαία ἐποχὴ ἡ Αἴγυπτος ἀποτελοῦσε τμῆμα τῆς μεγάλης ἑλληνικῆς ἐπικράτειας³. Μετὰ τὴν καταδύθιση τῆς Αἰγίδας ἡ χώρα τράβηξε τὸν δρόμο τῆς ἐξέλιξης τῆς ἱστορίας. Ἀπὸ τὰ «*Ἀργοναυτικά*» τοῦ Ὀρφέα γνωρίζουμε, ὅτι τὴν βασικὴ γνώση γιὰ τὰ θεῖα πράγματα τὴν δίδαξε στὴν Αἴγυπτο ὁ Ὀρφεύς. Ὁ ἴδιος τὸ ὁμολογεῖ στοὺς παρακάτω στίχους του: «*Επίσης (σοῦ εἶπα) καὶ ὅσα ἱερὰ λόγια ἐξεγένησα (διεκκήρυξα) εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅταν προσήγγισα εἰς τὴν ἱερὰν Μέμφιν καὶ τὰς ἱερὰς πόλεις τοῦ Ἄπιδος, τὰς ὁποίας στεφανώνει (περιβάλλει) ὁ Νεῖλος, ποὺ χύνει πολλὰ νερὰ*» (Ὀρφεύς, *Ἀργοναυτικά*, στ. 42-44)· «*ἀποκαλύπτων εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ θέσφατα (τοὺς χρησμούς) εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Λιβύην*» (Ὀρφεύς, *Ἀργοναυτικά*, στ. 102-104).

Ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψη τῶν Ἑλλήνων ὅμως ἦταν προῖον ἐλευθέρης σκέψης, προσαρμοσμένης φυσικὰ στὶς ἀνάγκες ἐλευθέρων ἀνθρώπων. Οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, ὅπως εἶναι γνωστό, δὲν ἀνέχονται τυράννους. Ἡ Αἴγυπτος ὅμως δὲν ἀποτελοῦνταν ἀπὸ ἐλευθέρους ἀνθρώπους, ἀρα ἔπρεπε νὰ βρεθῇ μία λύση στὸ θρησκευτικὸ ζήτημα. Ἡ λύση τελικὰ βρέθηκε. Ὁ Πλούταρχος μᾶς πληροφορεῖ σχετικὰ: «*Ἄλλοι τέλος διηγοῦνται, ὅτι κάποιος ἀπὸ τοὺς φοβεροὺς καὶ πανούργους ἐκείνους βασιλεῖς, καταλαβαίνοντας πὼς οἱ Αἰγύπτιοι ἔχουν χαλαρὸ φρόνημα καὶ εἶναι ἐπιρρεπεῖς στὶς μεταβολὰς καὶ τὶς ἐπαναστάσεις κι ὅτι, πολυπληθεῖς καθὼς εἶναι, εἶναι δύσκολο ν' ἀντιμετωπιστοῦν καὶ νὰ κατασταλοῦν ὅταν ὁμογνωμοῦν καὶ δροῦν ἀπὸ κοινοῦ, ἐγκατέσπειρε μὲ τὶς διδαχὰς του δεισιδαιμονία, αἰώνια ἀφορμὴ γιὰ ἀκατάπανστη διχόνοια*» (Πλούταρχος, *Ἠθικά*, «Περὶ Ἰσίδος καὶ Ὀσίριδος», 380A). Ἡ αἰγυπτιακὴ θρησκεία ἦταν δηλαδὴ μία δεισιδαιμονικὴ ἀντίληψη γιὰ τοὺς θεοὺς, γεμάτη φόβους καὶ ἀνασφάλειες. Καταλυτικὸ ρόλο στὴν ψυχοσύνθεση τῶν πιστῶν ἔπαιζαν καὶ οἱ κτηνόμορφες εἰκόνες τῶν θεῶν. Βεβαίως τὸ ἱερατεῖο καὶ οἱ μυημένοι γνώριζαν, ὅτι τὰ ζῶα δὲν εἶναι θεοί, ἀλλὰ σύμβολα. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ ἀποκάλυπταν στὸν λαό, ποὺ τὸν ἤθελαν εὐκολόπιστο καὶ φοβισμένο: «*Στὴν Αἴγυπτο, ὅταν κάποιος πλησιάζῃ ἓνα τέμενος, ἐντυπωσιάζεται ἀπὸ τὴ λαμπρότητά του, ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς του κήπους, τὴν μεγάλη εἴσοδο καὶ*

τὴν ὁμορφίαν του, περιτριγυρισμένο καθὼς εἶναι μὲ ἐπιβλητικὲς σκηνές, καὶ ἐπίσης ἀπὸ τὶς γεμάτες δεισιδαιμονία ἱεροτελεστίες, ποὺ ἔχουν χαρακτηῖρα μυστηρίων· σὰν μὲν ὅμως παραμέσα, στὰ ἐνδότερα, βλέπει νὰ προσκυνοῦν μιὰ γάτα ἢ ἓνα πίθηκο ἢ ἓνα κροκόδειλο ἢ σκύλο ἢ τράγο. Ἡ σκοπιμότητα εἶναι νὰ νομίση ὁ μινούμενος, ὅτι πίσω ἀπ' αὐτὰ κρύβεται κάποιο σπουδαῖο νόημα. Καὶ μπορεῖ μὲν οἱ χριστιανοὶ νὰ κοροϊδεύουν τοὺς Αἰγυπτίους (ποὺ στὸ κάτω κάτω μᾶς ἐξηγοῦν, ὅτι τὰ ζῶα τὰ λατρεύουν ὡς σύμβολα ἀοράτων, αἰώνιων ἰδεῶν καὶ ὅχι, ὅπως νομίζει ὁ πολὺς κόσμος, ὡς ζῶα καθαντά)...». (Κέλσος, Ἀληθὴς Λόγος Γ').

Οἱ Ἕλληνες διαφωνοῦσαν μὲ τὴν τακτικὴ ὑπόθαλψης τῆς δεισιδαιμονίας τῶν Αἰγυπτίων. Ὁ Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος, ὅπως καὶ ὁ Ὀρφεύς, εἶχε διδάξει στοὺς Αἰγυπτίους τὰ ἱερὰ μυστήρια. Προσπαθώντας νὰ τοὺς συνεφέρει ἀπὸ τὴν δεισιδαιμονία τοὺς δίδασκε τὴν ὀρθὴ φύση τῶν θεῶν: «Ὁ Ξενοφάνης λοιπὸν ὁ Κολοφώνιος ἔθεσε ὡς ἀρχὴ στοὺς Αἰγυπτίους, ἂν τοὺς θεωροῦσαν θεοὺς, νὰ μὴν τοὺς θρηνοῦν καί, ἂν πάλι τοὺς θρηνοῦν, νὰ μὴν τοὺς πιστεύουν γιὰ θεοὺς...» (Πλούταρχος, Ἠθικά, «Περὶ Ἰσιδος καὶ Ὀσίριδος», 379B).

Ὅταν ὁ Ἡρόδοτος⁴ «μπέρδεψε» τὰ πράγματα ἀνάμεσα στὴν ἑλληνικὴ ἀντίληψη περὶ θεῶν καὶ στὸ αἰγυπτιακὸ πάνθεο, ἰσχυριζόμενος ἀστήρικτα ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι δίδαξαν τὰ μυστήρια καὶ τὴν λατρεία τῶν θεῶν στοὺς Ἕλληνες, πῆρε τὴν παρακάτω ὠργισμένη ἀπάντηση ἀπὸ τὸν ἀρχιερεὰ τῶν Δελφῶν καὶ φιλόσοφο Πλούταρχο: «Λέει, πὼς οἱ Ἕλληνες ἔμαθαν ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους τὶς πομπὲς καὶ τὶς πανηγύρεις καὶ τὴ λατρεία τῶν δώδεκα θεῶν· τὸ ὄνομα μάλιστα τοῦ Διονύσου, λέει, ἔμαθε ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους ὁ Μελάμπους, ὁ ὁποῖος δίδαξε καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνες. Τὰ μυστήρια ἐπίσης καὶ τὶς τελετὲς τῆς Δήμητρας, λέει, μετέφεραν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο οἱ θυγατέρες τοῦ Δαναοῦ. Ὑποστηρίζει, πὼς οἱ Αἰγύπτιοι στηθοκοποῦνται καὶ πενθοῦν, ἀλλὰ δὲν θέλει νὰ ἀναφέρῃ πρὸς τιμὴν τίνος θεοῦ, διότι προσέχει τὰ λόγια του στὰ ἱερὰ ζητήματα. Γιὰ τὸν Ἡρακλῆ ὅμως καὶ γιὰ τὸν Διόνυσσο, τοὺς ὁποίους τιμοῦν οἱ Αἰγύπτιοι, λέει ὅτι τοὺς τιμοῦν ὡς ἀνθρώπους ποὺ γέρασαν, χωρὶς νὰ δείχνῃ πούθενά τὴν ἴδια εὐσέβεια. Ὑποστηρίζει παρὰ ταῦτα, ὅτι ὁ Αἰγύπτιος Ἡρακλῆς ἀνήκει στοὺς δεύτερους θεοὺς καὶ ὁ Διόνυσσος στοὺς τρίτους, ὑπὸ τὴν ἔννοια ὅτι κάποτε ἄρχισαν νὰ ὑπάρχουν καὶ ὅτι δὲν εἶναι αἰώνιοι. Λέει ὅμως, πὼς ἐκεῖνοι εἶναι θεοί, ἐνῶ σὲ τούτους πρέπει νὰ προσφέρουμε καθαρμούς, θεωρώντας τοὺς θνητοὺς ἥρωες, καὶ ὅχι νὰ τοὺς προσφέρουμε θυσίες θεωρώντας τοὺς θεοὺς. Τὰ ἴδια λέει καὶ γιὰ τὸν Πάνα, ἀνατρέποντας μὲ τὶς ἀλαζονικὲς μυθολογίες τῶν Αἰγυπτίων τὰ πιὸ σεβαστὰ καὶ ἀγνὰ στοιχεῖα τῶν Ἑλληνικῶν ἱερῶν» (Πλούταρχος, Περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας, 857C).

Ὁ Πλούταρχος ὑποστήριξε, ὅπως καὶ ὁ Ὀρφεύς, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦταν ἐκεῖνοι ποὺ δίδαξαν τὴν λατρεία τῶν θεῶν στοὺς Αἰγυπτίους: «...χορησιμο-

ποιούν τὸ ὄνομα ἵΙσις ἀπὸ τὸ ἵεσθαι (προχωρῶ ὀρμητικὰ μὲ γνώση καὶ κινουῖμαι), διότι εἶναι κίνηση ποὺ διαθέτει ψυχὴ καὶ φρόνηση. Στὴν πραγματικότητα τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν εἶναι βαρβαρικό, ἀλλὰ, ὅπως γιὰ ὅλους τοὺς θεοὺς, ὑπάρχει ὄνομα κοινό, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸ θεατὸς καὶ τὸ θέων (αὐτὸς ποὺ τρέχει), ἔτσι καὶ τῇ θεᾷ τούτῃ ἀπὸ τὴν ἀκριβῆ γνώση καὶ συνάμα τὴν κίνηση Ἱσιδα ἐμεῖς, Ἱσιδα καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἀποκαλοῦν. (...) Ὁ Ὅσιρις πάλι ἔχει ὄνομα σύνθετο ἀπὸ τὰ ὄσιος καὶ ἱερός, διότι εἶναι κοινὸς λόγος ἀνάμεσα στὰ πράγματα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ Ἄδη... (...) Δὲν πρέπει ὁμως νὰ ἀπορῇ κανεὶς μὲ τὸν ἐξελληνισμό τῶν ὀνομάτων, διότι βέβαια καὶ πολλὰ ἄλλα, ποὺ ἔφυγαν μαζὶ μὲ τοὺς ξενιτεμένους Ἕλληνες, συνεχίζουν καὶ ὑπάρχουν μέχρι καὶ σήμερα ἀπόδημα σὲ ἄλλους λαοὺς... (...) ...διότι θεωρῶ, πὼς τὸ πρῶτο (Σάραπισ) εἶναι ξενικό, ἐνῶ τὸ δεύτερο (Ὅσιρις) ἐλληνικό...» (Πλούταρχος, Ἡθικά, «Περὶ Ἱσιδος καὶ Ὀσίριδος», 375C καὶ D).

Εἶναι ξεκάθαρο, ὅτι ὁ Ἕλληνισμὸς δὲν ἀποδέχεται τὴν εἰδωλολατρία, τὴν φυσεοφοβία (παγανισμὸ) καὶ τὴν θεοποίηση τῶν ζώων. Ὅλα αὐτὰ θεωροῦνταν στοιχεῖα δεισιδαιμονίας καὶ ἀποτελοῦσαν ξένο σῶμα στὴν Ἑλληνικὴ Κοσμοθεωρία.

Ἡ «Ἑλληνικὴ Νομαρχία» γιὰ τὴ ρωμαϊκὴ δεισιδαιμονία

Πολλοὶ ὑποστηρίζουν, ὅτι ὁ ἀπελευθερωτικὸς ἀγῶνας τοῦ 1821 ἐγίνε «γιατὴ τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερίαν καὶ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστη τὴν ἀγίαν». Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό. Διότι τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδας δὲν τὴν ἤθελε τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως⁵. Ἀλλὰ οἱ κύκλοι μορφωμένων Ἑλλήνων τοῦ ἑξωτερικοῦ, ἀφοῦ ἔμαθαν τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ ἀφοῦ ἐνίωσαν Ἕλληνες (καὶ ὄχι Ρωμοί), στὴ συνέχεια ξεκίνησαν τὴν ἰδεολογικὴ προετοιμασίαν ἑνὸς τέτοιου ἐγχειρήματος. Ἔτσι καὶ μετὰ ἀπὸ πολλὰς περιπέτειες τὸ ἔτος 1806 στὴν Ἰταλία κυκλοφόρησε ἓνα ἐπαναστατικὸ κείμενο, ποὺ ἔμελλε νὰ γίνη ἡ ἰδεολογικὴ διακήρυξη τῆς ἐλληνικῆς ἐξέγερσης. Τὸ ἔργο αὐτὸ τιτλοφορήθηκε «Ἑλληνικὴ Νομαρχία», καὶ ὁ συγγραφέας του παραμένει ἄγνωστος μέχρι καὶ σήμερα, ἐφ' ὅσον ἐπέλεξε τὴν ὁδὸ τῆς ἀνωνυμίας. Εἶναι ὁ διάσημος - ἄσημος «Ἀνώνυμος ὁ Ἕλλην». Ἡ «Ἑλληνικὴ Νομαρχία» θεωρεῖται ὡς ἡ μόνη πρωτότυπη πραγματεία ἐλληνικῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς ποὺ συντάχθηκε τὰ νεώτερα χρόνια. Οὐσιαστικὰ ὁμως εἶναι ἡ ἰδεολογία τοῦ Ἕλληνισμοῦ προσαρμοσμένη στὶς ἐπικρατοῦσες συνθήκες τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνα.

Ὁ Ἀνώνυμος ἦταν ἄνθρωπος ποὺ εἶχε μελετήσει Ἡρόδοτο, Πλάτωνα, Θουκυδίδη, Ξενοφῶντα καὶ Πλούταρχο, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση τῆς «Νομαρχίας». Ὁ ἴδιος ὁμως ἐπιλέγει νὰ δώσῃ τὸ θαυτέρο ἰδεολογικὸ του στίγμα μνημονεύοντας ἰδιαίτερα τὸν Πλούταρχο⁶ στὸ κείμενό του. Ὁραματιζόμενος λοιπὸν τὴ νέα Ἑλλάδα τὴν αἰσθάνθηκε ἀπαλλαγμένη ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς δεισιδαιμονίας. Ὁ καυστικὸς του λόγος παρατίθεται δίχως σχόλια,

διότι περιττεύουν. Ἀρκεῖ νὰ καταλάβῃ ὁ ἀναγνώστης τὴν διαχρονικὴ διάσταση τῆς ἀναγκαιότητος τοῦ μηνύματος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ δεινὰ ποὺ προξενεῖ ἡ δεισιδαιμονία στοὺς ἀνθρώπους.

«Ἐσεῖς, ὦ ἀθάνατοι ψυχαὶ τῶν ἐλευθέρων προγόνων μου, ἐνδυναμώσατε τώρα τὸν ζῆλόν μου μὲ τὰ ἥρωικά σας ἐντάλματα, διὰ νὰ ἐκφράσω καθὼς πρέπει τὰ τῆς Ἑλευθερίας κάλλη εἰς τοὺς ἀπογόνους σας. Καὶ σύ, ἱερὰ Πατρίς, ἐγκαρδιώσον καὶ στερεώσον τὴν πρὸς σε ἀγάπην μου μὲ τὴν ἐνθύμησιν τῶν παλαιῶν μεγαλουργημάτων σου, διὰ νὰ παραστήσω μὲ σαφήνειαν εἰς τὰ τέκνα σου τὰς φοβεράς χρεῖας σου καὶ νὰ ἐνθουσιάσω τὰς ἑλληνικάς των καρδίας μὲ τὸν θεῖόν σου ἔρωτα(7). »Αὐταὶ αἱ τυραννίαι, ὦ Ἕλληνες, εἶναι συνθεμέναι ἀπὸ θεοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν»(94). «Ἡ δὲ θεοκρατία εἶναι ὁ κληρὸς: (α) Οἱ ἱερεῖς, ἀγαπητοὶ μου, φυλάττοντες ἓνα σκοπὸν, καθόλου διάφορον ἀπὸ τοὺς λοιποὺς συμπολίτας, πάντοτε ἐπροσπάθησαν μὲ τὸ μέσον τῆς θεότητος νὰ καταδυναστεύσουν τοὺς συμπολίτας των, καθὼς μέχρι τῆς σήμερον μὲ τὴν ἀμάθειαν καὶ κακομάθεισιν ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ των. Αὐτοί, καλύπτοντες μὲ τίτλον ἀγιότητος τὰ πλέον φανερά ψεῦματα, ἐγέμισαν τοὺς ἀδυνάτους νόας τοῦ λαοῦ ἀπὸ μίαν τοσαύτην δεισιδαιμονίαν, ὥστε, ἀντὶ νὰ ὀνομάσουν ψεῦμα τὸ ἀδύνατον, τὸ ὀνομάζουν ἄγιον...»(95).

«Ἀπὸ τότε λοιπὸν ἕως εἰς τοὺς 364 χρόνους μετὰ Χριστόν, ὅπου διεμοιράσθη τὸ Ρωμαϊκὸν βασίλειον εἰς Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν, οἱ Ἕλληνες ὑπέκειντο εἰς φοβεράν τυραννίαν καὶ ἔπαθον ἀνήκουστα βάσανα καὶ ταλαιπωρίας ἀπὸ τοὺς διάφορους σκληροτάτους ἱμπεράτορας, ὅπου ἡ Ρώμη τοὺς ἔπεμπεν. Δὲν ἐδύναντο νὰ ἐλευθερωθῶσι ἀπὸ τοιοῦτον ζυγὸν (ἀγκαλὰ καὶ τὰ ἦθη των νὰ μὴν ἦσαν παντάπασιν διεφθαρμένα καὶ νὰ ὑπέκειντο εἰς ξένην ἀρχήν), ἐπειδὴ ἡ ἐπικράτεια ἦτον μεγαλωτάτη καὶ δὲν ὑπέφερον ὅλοι ἐξ ἴσου τὰς δυστυχίας καὶ ἐξακολούθως δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἐνωθοῦν ὅλοι μαζί, διὰ νὰ ἐξολοθρεύσουν τοὺς τυράννους των (α). Ἀπὸ τότε λοιπὸν ὅπου ἐστερεώθη ὁ χριστιανισμὸς ἕως εἰς τοὺς 1453, ἀντὶ νὰ αὐξήσουν τὰ μέσα τῆς ἐλευθερώσεώς των, φεῦ! ἐσμικρύνοντο. Ἡ δεισιδαιμονία καὶ ὁ ψευδὴς τε καὶ μάταιος ζῆλος τῶν ἱερέων καὶ πατριαρχῶν κατεκυρίευσεν τὰς ψυχὰς τῶν βασιλέων, οἱ ὅποιοι, ἀντὶ νὰ ἐπεμελοῦντο εἰς τὸ νὰ διοικῶσι τὸν λαὸν καθὼς ἔπρεπε, ἄλλο δὲν ἐστοχάζοντο παρὰ νὰ φιλονικῶσι καὶ νὰ κτίζωσιν ἐκκλησίας. Τότε εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐφάνησαν τρεῖς κυριότητες: ἡ Τυραννία, τὸ Ἱερατεῖον καὶ ἡ Εὐγένεια, αἱ ὁποῖαι διὰ ἑνδεκα αἰῶνας σχεδὸν κατέφθειραν τοὺς Ἕλληνας καὶ κατερήμωσαν τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ματαιότης τῶν πατριαρχῶν καὶ παπῶν ἐπροξένησε τὸ σχίσμα ἀναμέσον ἡμῶν καὶ τῶν λατίνων. Καὶ ἡ δεισιδαιμονία ἤνωσεν εἰς αὐτὸ ἓν μῖσος φοβερὸν μέχρι τῆς σήμερον.

»Ἀφοῦ, λέγω, τὸ Ἱερατεῖον ἠθέλησε νὰ ἐνώσῃ τὰ ἐκκλησιαστικά ἐντάλματα μὲ τοὺς πολιτικούς νόμους, διὰ νὰ τιμᾶται ἐν ταυτῷ καὶ νὰ ὀρίξῃ χωρὶς δυσκολίαν, ἐκατάλαβεν ὅτι ἀναγκαῖον ἦτον πρότερον νὰ τυφλώσῃ τὸν λαὸν μὲ τὴν ἀμάθειαν, διὰ νὰ στερεώσῃ καλλιότερα τὸν σκοπὸν του. Καὶ οὕτως ἐπροσπάθησε νὰ ἐσθῆσῃ κάθε σπουδὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὑπερασπίσθῃ τὴν ἀμάθειαν. Αἱ ἐπιστῆμαι, ὅπου πρότερον ἤνθιζον, ἄρχισαν νὰ μαρανθῶσι, τὰ σχολεῖα ἐσφαλίσθησαν, οἱ διδά-

σκαλοι ἐμωράνθησαν καὶ ἡ ἀλήθεια μὲ τὴν φιλοσοφίαν ἐξωρίσθησαν. Ἄλλο διβλίον δὲν εὐρίσκετο εἰμὴ τὰ πονήματα τῶν ἱερέων. Κάθε φιλόλογος ἄλλο δὲν ἤμπορουσε νὰ ἀναγνώσῃ εἰμὴ τὰ θαύματα καὶ τοὺς βίους τῶν ἁγίων. Καὶ οἱ ταλαίπωροι Ἕλληνες, ἀγκαλὰ καὶ φιλελεύθεροι, ὑστερημένοι ὅμως ἀπὸ τὸ φῶς τῆς φιλοσοφίας, ἔγιναν σχεδὸν δοῦλοι κατὰ συνήθειαν, μεμεθυσμένοι δὲ ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν καὶ δεισιδαιμονίαν ὑπήκουον καὶ ἐφοβοῦντο τοὺς τυράννους τῶν, χωρὶς νὰ ἠξεύρουν τὸ διατί. Ἕνας ἀφορισμὸς τοῦ ἀρχιερέως ἐτρόμαξεν τόσα μυλλιούνια ἀνθρώπων. Ὡς δεισιδαιμονία, πόσον φοβερὰ εἶσαι ἀνάμεσα εἰς τὰ ἀνθρώπινα πάθη καὶ πόσον οὐτιδανώνεις τὴν ἀνθρωπότητα, ὅταν κυριεύσῃς τὰς ψυχὰς τῶν ἀπλῶν καὶ ἀμαθῶν λαῶν, οἱ ὅποιοι τόσον ἀπομωρώνονται, ὅπου τρέμουν εἰς τὴν ψευδῇ λαλίᾳ σου, καθὼς τὰ θρέφῃ φοβοῦνται ἕνα ὄφιν ξύλινον ἢ ἕνα χαλκοῦν λέοντα. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἀδελφοί μου, εὐρίσκετο ἡ Ἑλλάς, ὅταν πρὸ 453 χρόνων ἀπὸ τὴν σήμερον ἡ αὐτὴ δεισιδαιμονία καὶ ἡ ἀμάθεια εἶχεν ἀναδιβάσει εἰς ὑψηλὸν θρόνον ἕνα ἀχρεῖον αἰθίοπα, ὁ ὅποιος ὥρμησε μὲ τὰ ἄρματα τοῦ ψεύδους καὶ τῆς πλάνης καὶ ἐκυρίευσε σχεδὸν τὸ τέταρτον τῆς γῆς» (105 ἕως 108).

Ὁ Ἀνώνυμος ἐπίσης καταγγέλλει ὡς ἀνθελληνικὴ καὶ ἐναντίον τῶν συμπερόντων τοῦ Γένους τὴν ταῦτιση Ἑκκλησίας καὶ Κράτους. Ὁ ἴδιος ὑποστηρίζει, ὅτι ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς σχέσης ἔχουν προκληθῇ στοὺς Ἕλληνες μεγάλα δεινά. Καὶ τὸ κείμενο αὐτὸ γράφτηκε 194 ἔτη πρὶν ἀπὸ τίς ἡμέρες μας, πού ἡ ἀνάμιξη τῆς Ἑκκλησίας στὴν πολιτικὴ ἐξουσία καὶ διοίκηση διεκδικεῖται χωρὶς δισταγμὸ ἀλλὰ καὶ τὰ φαινόμενα τῆς δεισιδαιμονίας συντηροῦνται «καλύπτοντας μὲ τίτλον ἀγιότητος τὰ πλέον φανερὰ ψεύματα», ὅπως γράφει, καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ θεοῦ. Γράφτηκε ἀπὸ ἕναν Ἕλληνα πατριώτη καὶ ἐπαναστάτη, πού ἔδλεπε τὴν πατρίδα του ὑπόδουλη καὶ τὸν Κλῆρο στὴν πλειοψηφία του νὰ συνεργάζεται καὶ νὰ εὐλογῇ τὸν κατακτητὴ. Ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνουμε, ἡ «Ἑλληνικὴ Νομαρχία» εἶναι ἀδιαμφισβήτητο ντοκουμέντο, ἂν καὶ λίαν ἐνοχλητικὸ γιὰ κάποιους. Πάντως μὲ αὐτὰ τὰ ἰδεώδη τοῦ Ἑλληνισμοῦ ζυμώθηκε ἰδεολογικὰ καὶ προετοιμάστηκε ἡ ἐξέγερση ἐναντίον τῶν Τούρκων.

Τὸ κεντρικὸ συμπέρασμα πάντως εἶναι, ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς εἶναι ἀσυμβίβαστος μὲ τὴ δεισιδαιμονία. Καὶ τότε ἀλλὰ καὶ τώρα! Καὶ ὅσοι ἐπιμένουν στὴν ἀναδίωξη τῆς δεισιδαιμονίας, δὲν μετέχουν στὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία.

Στέφανος Μυτιληναῖος

Ὑποσημειώσεις

1. Δημοσθένης, «Περὶ στεφάνου» 97.
2. Τὸ λεκτικὸ παραπέμπει στὸν «Οἰδίποδα Τύραννο» τοῦ Σοφοκλῆ (στ. 1340).
3. Βλ. Ν.Σ. Ἀσπιώτη, «Οἱ Ἕλληνες θεοὶ τῆς προκατακλυσμαίας Αἰγύπτου», στὸν «Δ», τεύχη 214 καὶ 224-225.
4. Βλ. «Ἡ ἀναξιοπιστία τοῦ Ἡροδότου», «Δ», τ. 224-225.
5. Βλ. τὰ κείμενα τῶν ἀφορισμῶν τῆς Ἑπαναστάσεως τοῦ 1821 ἀπὸ τὸν πατριάρχη Γρηγόριο Ε' στὸν «Δαυλό», τ. 207 (Μάρτιος 1999) καὶ 219 (Μάρτιος 2000).

μβ. Ἰππόδαμος

Ἡ πολεοδομία ἀποτελεῖ κλάδον τῆς τεχνικῆς ἐπιστήμης καὶ ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἐκπόνηση σχεδίων γιὰ τὴν ἵδρυση, ἐπέκταση καὶ διαρρύθμιση πόλεων καὶ τὴν διοίκησίν των. Ἡ ὕμνοτομία, ὡς τμῆμα τῆς πολεοδομίας, χαράσσει καὶ διανοίγει δρόμους βάσει σχεδίου καὶ διαιρεῖ τὶς πόλεις σὲ κανονικὰ τμήματα, τετραγωνικὰ συνήθως. Ἡ σημασία τῆς πολεοδομίας, γνωστὴ στοὺς Ἕλληνας παλαιότεν, καθίσταται ὁσημέραι αἰσθητότερη ἐξαιτίας τοῦ συνεχῶς αὐξανόμενου πληθυσμοῦ τῶν πόλεων καὶ τῶν κυκλοφοριακῶν ἀναγκῶν.

Πατὴρ τῆς πολεοδομίας εἶναι ὁ Μιλήσιος ἀρχιτέκτων Ἰππόδαμος, ὁ γιὸς τοῦ Εὐρυφῶντος, ὁ ὁποῖος «ἐφεῦρε τὴν ὕμνοτομικὴν διαίρεσιν τῶν πόλεων καὶ τὴν ἐφήρμοσεν ἐπὶ τοῦ Πειραιῶς» (Ἀριστοτέλης), τῶν Θουρίων καί, «ὡς φασίν», τῆς Ρόδου (Στράβων). Μὲ βάση «τὸν νεώτερον ἱπποδάμειον τρόπον», τὴν «ἱπποδάμειον νέμησιν» ὅπως ἐπεκράτησε νὰ λέγεται ἐπὶ καλῶς κτισμένων πόλεων, κτίσθηκε καὶ ἡ Ὀλυνθος, στὴν ὁποίαν οἱ ἀνασκαφές μᾶς παρέσχον λεπτομερῆ στοιχεῖα περὶ τοῦ σχεδίου πόλεως, πὺν ἐφήρμοξε ὁ πολεοδόμος.

Ἡ «ἱπποδάμειος νέμησις» προέβλεπε τὴν χάραξη παραλλήλων καὶ καθέτων δρόμων μεγάλου πλάτους, τὸν ἀκριδῆ καθορισμὸ τῶν χώρων πὺν θὰ κατελάμβαναν τὰ ἱερά, τὰ δημόσια καταστήματα καὶ οἱ ἰδιωτικὲς οἰκίαι καί, τὸ κυριώτερο, τὴν μὲ γεωμετρικὴν ἀκρίβεια χάραξη τῶν οἰκοδομικῶν τετραγώνων καὶ τὴν διαίρεσίν των σὲ ἀκριδῶς ἴσα οἰκόπεδα.

Ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ Πειραιῶς ἀνετέθη στὸν Ἰππόδαμο ἀπὸ τὸν Περικλέα, ὁ ὁποῖος ἀνεγνώριζε τὶς ἀρχιτεκτονικὲς καὶ πολεοδομικὲς ἱκανότητες τοῦ Μιλησίου. Τὰ ὀχρωματικὰ καὶ λιμενικὰ ἔργα τοῦ Πειραιῶς εἶχαν ἀρχίσει βέβαια πολὺ παλαιότερα, ἀπὸ τὸν Θεμιστοκλέα, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἀντελήφθη τὴν τεράστια σημασία τοῦ λιμένος γιὰ τὴν ἀνάδειξη τῶν Ἀθηνῶν σὲ πρώτη δύναμις· ἐπερατώθησαν ὅμως ἀπὸ τὸν Ἰππόδαμο. Ἡ νέα πόλις κτίσθηκε στὸν ἐπίπεδο χώρῳ, πὺν ἀπλώνεται μεταξὺ Ζέας καὶ Κανθάρου καὶ περιέλαβε τοὺς τρεῖς φυσικοὺς λιμένες, τὸν λόφο τῆς Μουνιχίας καὶ ὁλόκληρη τὴν πειραικὴ χερσόνησο, τὴν Ἀκτὴν, ὅπως λεγόταν καὶ λέγεται.

Τὸ σχέδιο τῆς πόλεως χαράχθηκε στὸ ἔδαφος ἀπ' τὸν ἴδιον τὸν Ἰππόδαμο, διεκρίνετο δὲ γιὰ τὴν μεγάλῃ κανονικότητα τῶν γραμμῶν του. Ὁ πολεοδόμος ἔταμε τὸν χώρῳ διὰ παραλλήλων καὶ καθέτων ὁδῶν καὶ τὸν διήρесе κατόπιν σὲ οἰκοδομικὰ τετράγωνα καὶ οἰκόπεδα. Γνωρίζοντας ὅτι θὰ προκληθοῦν ἀντιδράσεις ἐκ μέρους κακῶν πολιτῶν, πὺν δὲν ἐνδιαφέρονται παρὰ μόνο γιὰ τὰ ἀτομικά τους συμφέροντα, ἔδωσε πρῶτος τὸ καλὸ παράδειγμα, ἐκχωρῶντας στὴν πόλιν τὴν ἰδιόκτητη οἰκία του, κάτι πὺν βρῆκε πλήρη ἀνταπόκριση. Ὅσον ἀφορᾷ στὶς δαπάνες, αὐτὲς καλύφθηκαν κατὰ ἓνα μικρὸ μέρος ἀπὸ κρατικὲς χορηγίες, κυρίως ὅμως ἀπὸ τὶς γενναιόδωρες προσφορὲς τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν, οἱ ὁποῖοι στὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἔδειξαν μεγάλη κατανόηση καὶ πρωτοφανὴ ὠριμότητα.

Ὁ πολεοδόμος μερίμνησε πολὺ γιὰ τὴν λειτουργικότητα, τὴν ὑγιεινὴ καὶ τὴν ἀσφάλεια τῆς πόλεως ἀφ' ἑνὸς καὶ γιὰ τὴν ὁμορφιά της ἀφ' ἑτέρου. Ἐλα-

βε ὑπ' ὄψιν του τὴν πρώτην ἐντύπωση πού θά σχημάτιζαν οἱ εἰσερχόμενοι στοῦ λιμάνι καὶ ἐκμεταλλεῦθηκε στοῦ ἔπακρον τίς φυσικὲς καλλονές τοῦ χώρου (κυκλικό σχῆμα τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ λιμένος, ὑψώματα Πειραικῆς Ἀκτῆς, ἀμφιθεατρικότητα τῆς παραλίας καὶ τοῦ λόφου τῆς Μουνιχίας). Οἱ ἐπισκέπτες τοῦ Πειραιῶς εἶχαν πράγματι πολλὰ νὰ θαυμάσουν. Οἱ κεντρικοὶ δρόμοι ἦσαν ὄρατοὶ ἀπ' τὰ πλοῖα, ἡ δὲ μονοτονία τους διεκόπτετο ἀπὸ τὰ ἱερά, τὰ δημόσια καταστήματα καὶ τίς στοές, πολλὲς ἐκ τῶν ὁποίων ἐξικνούντο μέχρι τὴν παραλία. Κι ἐνῷ οἱ ἰδιωτικὲς κατοικίαι ἦσαν ἀπλὲς καὶ σχεδὸν ὁμοιόμορφες, τὰ ἱερά καὶ τὰ δημόσια καταστήματα ἦσαν ἐπιβλητικά, ὡραῖα καὶ διαφορετικά τὸ ἓνα τοῦ ἄλλου, πολλὰ δὲ ἐξ αὐτῶν παρεβάλλοντο μὲ τὰ Προπύλαια τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τὸν Παρθενῶνα ἀπὸ ἀποψη αἰσθητικῆς καὶ μεγαλοπρέπειας.

Ὁ ἑκκεντρικὸς Μιλήσιος πολεοδόμος μὲ τὴν περιεργὴ κόμη καὶ τὴν πολυτελῆ ἀλλὰ ὁμοία ἐνδυμασία χεῖμῶνα-καλοκαίρι «πρῶτος τῶν μὴ πολιτενομένων ἐπεχείρησε καὶ περὶ πολιτείας εἰπεῖν τῆς ἀρίστης» (Ἀριστοτέλης). Ἡ ἰδεώδης πολιτεία του ὁμοιάζει καταπληκτικὰ μὲ τὴν πλατωνική. Ἡ ἱπποδάμιος πόλις περιλαμβάνει 10.000 ἐλεύθερους πολίτες, οἱ ὁποῖοι κατὰ τίς πληροφορίες τοῦ Ἀριστοτέλη χωρίζονται σὲ τεχνίτες, γεωργοὺς καὶ πολεμιστές, ἐνῷ κατὰ τὸν Στοβαῖο σὲ «πλήθος βουλευτικόν» (κυβερνῶντες), σὲ «πλήθος ἐπικουρον» (φύλακες) καὶ σὲ «πλήθος θάναυσον» (γεωργοὶ - τεχνίτες). Ἐξ αὐτῶν «τὸ μὲν βουλευτικὸν ἄρχειν δεῖ, τὸ θάναυσον ἄρχεσθαι, τὸ δὲ ἐπικουρον καὶ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι». Σὲ τρία μέρη κατανέμεται καὶ ἡ γῆ ἥτοι σὲ ἱερὰ γῆ, σὲ δημόσια καὶ σὲ ἰδιωτική.

Ὁ ἱπποδάμος πρότεινε βαθεῖες ἀλλαγές καὶ στοῦ χώρου τῆς Δικαιοσύνης, εἰσηγηθεὶς πρῶτος τὴν ἵδρυση Ἀκυρωτικοῦ Δικαστηρίου, ἐνὸς θεσμοῦ πού βρῆκε ἐφαρμογὴ στὰ νεώτερα χρόνια. Πρῶτος ὥστόσο εἰσηγήθηκε καὶ τὴν ἀντίληψη τοῦ βαθμοῦ ἐνοχῆς καὶ τῆς ἀναλόγου διαβαθμίσεως τῶν ποινῶν, ἀπαλλάξας τοιοντοτρόπως τοὺς δικαστὲς ἀπὸ τὸν κίνδυνο τῆς ἐπιπορείας, καθ' ὅσον εἶναι δυνατόν νὰ θεωροῦν κάποιον ὑπόδικον ἐν μέρει ἐνοχον καὶ ἐν μέρει ἀθῶον. Διέκρινε δὲ τὰ ἀδικήματα εἰς ὕβριν, βλάβην καὶ θάνατον.

Ὁ ἱπποδάμος βέβαια ἦταν κατ' οὐσίαν πολεοδόμος. Διὰ τῆς ἀνοικοδομῆσεως τοῦ Πειραιῶς ἔδωσε ἓνα δείγμα τῶν ἱκανότητων του καὶ μιὰ εὐκαιρία στοὺς Ἀθηναίους νὰ ἀποδείξουν τὴν ὠριμότητα καὶ τὴν ἀνωτερότητά τους. Γιὰ τοὺς ξένους πού ἐπισκέπτοντο τὸν Πειραιᾶ, ἡ ὁρμητομία τῆς πόλεως προκαλοῦσε τὴν ἐκπληξή, πού κατέληγε στὴν εἰλικρινῆ παραδοχὴ τῆς ἀνωτερότητος τοῦ ἀθηναϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ στὴν ἀναγνώριση τῶν Ἀθηναίων ὡς ἡγεμονικῆς δυνάμεως. Οἱ Ἀθηναῖοι, εὐγνώμονες πρὸς τὸν μεγάλο πολεοδόμο, ὠνόμασαν μία τῶν ἀγορῶν τοῦ Πειραιῶς ἱπποδάμειον. Ἡ ἀγορὰ αὕτη, πού βρισκόταν πρὸ τῆς δυτικῆς ὑπωρείας τοῦ λόφου τῆς Μουνιχίας, βορείως τῆς Ζέας καὶ πλησίον τῆς Σκευοθήκης τοῦ Φίλωνος, ἦταν μεγαλοπρεπέστατη. Στὸ κέντρο εἶχε τὸ ἱερὸν τῆς Ἑστίας καὶ τὸ Ἀγορανόμιον, πού ἦταν ἓνα τῶν σπουδαιότερων καταστημάτων ὅλοι δὲ οἱ παράλληλοι πρὸς τὸν λιμένα δρόμοι σχετίζονται μὲ τὴν ἱπποδάμειον Ἀγοράν.

Σαράντος Πὰν

Ἐκεῖ ὅπου «ἀνθεῖ» φαιδρὰ ἀμυγδαλέα...

Ο γράφων ξεκίνησε νὰ συντάσῃ αὐτὸ τὸ ἄρθρο στὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου, ὅταν πλέον ὁ πρῶτος γύρος τῶν ἐξαλλοτήτων τῆς ἰουδαιόφρονος Ἐκκλησίας κατὰ τοῦ ἐπίσης καὶ ἐξ ἴσου ἰουδαιόφρονος Νεοελληνικοῦ Κράτους εἶχε ἡμολοκληρωθῇ, σὲ παραλληλία δεδαίως πρὸς τὴν ἐπίσης ἡμολοκληρωσὴ τῆς ἀποδασώσεως τῆς χώρας μας γιὰ ἐφέτος τουλάχιστον ἀπὸ τὴν ἐμπρηστικὴ παραφροσύνῃ καὶ μεθοδικότητῃ, τῆς ὁποίας ἡ «ἀγαθοεργὸς» ἀποτελεσματικότητῃ γιὰ τὸ 2000 ὑπῆρξε ἐξαπλάσια (!) τοῦ προηγουμένου ἔτους. Τὸ πιὸ πρόσφατο πάντως πού ἐνθυμοῦμαι, εἶναι μία ἐπιστολὴ τοῦ κ. Χριστόδουλου πρὸς τὸν ὑπουργὸ Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, στὴν ὁποία διεκήρυξε τὸ ἀλαζονικὸ ἀλλὰ καὶ γελοῖο, ὅτι ἀντὶ τοῦ μαθηματος τῶν Θρησκευτικῶν ἔπρεπε νὰ ἐξαιρεθοῦν ἀπὸ τὶς μαθητικὲς ἐξετάσεις ἡ... Φυσικὴ καὶ τὰ... Ἀρχαῖα Ἑλληνικά (...), καθὼς ἐπίσης καὶ δύο μεγάλες πυρκαϊὲς πού κατέστρεφαν ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς ἱερὰ ἑλληνικὰ ὄρη (ἱερὰ τουλάχιστον γιὰ τοὺς προγόνους μας), τὸ Μαίναλον, τὸ Λύκαιον καὶ τὸ Παγγαῖον.

Αὐτὸ τὸ καλοκαίρι ὁ ἔμφρων ἄνθρωπος εἶδε ἐξαιρετικῶς ἐφιαλτικὰ πράγματα καὶ γεγονότα (ὅπως λ.χ. τὴν κακοποίηση πυροσβεστῶν ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου Ἀμυγδαλέα Θεσσαλίας, ἐπειδὴ θεωροῦσαν ὅτι οἱ ξυλοκοπηθέντες... δὲν ἔσθηναν σωστά τὴν φωτιά), κυρίως ἐφιαλτικὰ στὸ ἐπίπεδο τῆς ἀνθρωπίνης λογικῆς φύσεως καὶ ἐκφράσεως, τῆς διαλεκτικῆς δυνατότητος ἀλλὰ καὶ νοημοσύνης καθεαυτῆς. Αὐτὸ πού οὐσιαστικῶς ἐφάνη μέσα ἀπὸ μία σειρά παραλόγων γεγονότων, ἦταν περισσότερο μία ἐπιβεβαίωση τῆς πολὺ βασικῆς ἀρχῆς, ὅτι οἱ ἄνθρωποι πού στεροῦνται παιδείας, καὶ ἄρα δυνατότητος γιὰ ἀνάλυση καὶ ἐντοπισμὸ αἰτίων, ἢ γιὰ ἀναγνώριση ἱεραρχήσεων πού ὀφείλουν νὰ σεβασθοῦν, ἢ γιὰ ἀντικειμενικὴ ἀντίληψη μέσῃ τῆς ἐκλογικεύσεως, πάντοτε διαπράττουν ἀκρότητες καὶ κινοῦνται ἀτάκτως πρὸς τὸν παραλογισμό. Κάποιος ἄλλωστε μπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι «ξέρεῖ τί κάνει» μόνον, ὅταν ἔχῃ τὴν δυνατότητα νὰ καταλαβαίνει τοὺς λόγους τῶν πράξεών του καὶ νὰ προβλέπῃ μάλιστα καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν, δύο προϋποθέσεις ἐντελῶς ἀνύπαρκτες γιὰ αὐτὸν πού στερεῖται παιδείας.

Ὁ γράφων πρὸ πολλοῦ δεδαίως, κυρίως μέσα ἀπὸ τὰ γραπτὰ τῶν Στωικῶν, ἐγνώριζε τὴν πιὸ πάνω ἀρχὴ περὶ τοῦ ἀπαιδεύτου ἀνθρώπου, σὲ σημεῖο πού νὰ μπορῇ νὰ κατανοῇ εὐκόλως καὶ μὲ μακροθυμία τὸ γιὰτί οἱ παράλογοι πρᾶττουν τὰ παράλογα, ὅπως καὶ ἐγνώριζε μέσα ἀπὸ τὴν προσωπικὴ ἐμπειρία τὸ ὅτι ἀποτελεῖ ἀπέραντο σφάλμα ἡ ὑπεραγαθὴ πεποίθησις πὼς ἡ λογικὴ ἐπιχειρηματολογία εἶναι τάχα ὄργανο πειθοῦς γιὰ τοὺς πάντες, ἢ πὼς, ὅταν κάποιος στριμώχνεται στὴ γωνία ἀπὸ τεκμηριώσεις καὶ ἐπιχειρήματα, πού τοῦ σαρώνουν τὴν μέχρι τότε θέσιν του, ὀφείλει νὰ παραδεχθῇ ὅτι ἐπίστευε λάθος πράγματα (ἀντιθέτως, τότε εἶναι πού ἐπιτίθεται...). Δὲν μποροῦσε ὥστόσο ἐπ' οὐδενὶ νὰ φαντασθῇ, ὅτι περισσότερο ἀπὸ ἓναν αἰῶνα μετὰ ἀπὸ τὴν ἐκτόμισή της θὰ ἐφάνταζε τόσο ξεπερασμένη καὶ χιλοδιαψευσθεῖσα ἡ ὑπεραισιόδοξη διακήρυξις τοῦ Ἑμμανουὴλ Ροῖδου («Θρησκευτικοῖστορικαὶ Μελέται», 1868), ὅτι τάχα «οἱ χαρμόσυνοι οὗτοι ἦχοι (τοῦ ξεπεράσματος τῆς θεοκρατίας καὶ τοῦ Μεσαίωνος) ἀγγέλουσιν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ἰαθεὶς τέλος πάντων τῆς φοβερᾶς νόσου τοῦ Μεσαιῶνος, τῆς ὑπερφυσικῆς μονομανίας, ἔπασσε θεωρῶν τὴν φύσιν ὡς σατανικὴν, ἐαυτὸν ὡς διεστραμμένον, τὴν ἀπόλαυσιν ἁμαρτιᾶν καὶ τὰς ὀρέξεις του ὡς δαίμονας ἀκαθάρτους... Ὁ σήμερον ἄνθρωπος κατ' οὐδέν, πλην τοῦ ὀνόματος, διαφέρει τοῦ πάλαι Ἑλλήνος. Καθὼς ἐκεῖνος, στρέφει ἐρωτευμένον πρὸς τὴν φύσιν βλέμμα, περιέργως τοὺς νόμους αὐτῆς ἀνερευνῶν καὶ ἐκ τῆς μελέτης ταύτης ἀρνούμενος τέχνας καὶ ἐπιστήμας... Ἀν φιλόσοφος τις ἀρχαῖος, ὁ Ἐπίκουρος ἢ ὁ Ἀριστοτέλης, ἀνίστατο σήμερον ἐκ νεκρῶν, ἤθελεν εὐρεθῇ ἐν μέσῃ κύκλου συμπαθοῦς... συμμεριζομένον τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ιδέας του...»

“Εναν δόλοκληρον αιώνα, και βάλε, από την εποχή που έζησε και έπραξε ο Ροΐδης, ή Λογική, ή Συγκρότηση και ή ‘Ακριβολογία, αυτές οι τρεις βασικές συνιστώσες του πραγματικού ελληνικού στοιχείου, όπως αυτό κατετέθη στην αιωνιότητα από τους επίσης πραγματικούς Έλληνες προγόνους μας, δεν βρίσκονται δυστυχώς «*έν μέσω κύκλου συμπαθούς*», αλλά ‘αντιθέτως σε θέση ανεπιθυμήτου, όπως ο προαναφερθείς συγγραφέας περιέγραφε άμεσως πιο κάτω στο αυτό κείμενό του, να συμβαίνει, υποτίθεται, με την άθλιότητα, άγροικία, άρνησιζωία και παραλογισμό των μεσαιωνιστών... «*οὐτὲ εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Θηβαίδος ἢ τὰ σπήλαια τῆς σκῆτης ἤθελον εὔρει ὁπαδούς*». Διαφορετικά δεν ξηγείται, ή τουλάχιστον ο γράφων δεν... τυγχάνει έπαρκώς εύφυής ώστε να έξηγήση ίκανοποιητικώς, το πώς γίνεται να άκούμε και να διαβάζουμε άλληλάλληλα ψευδή, άνιστόρητα και γελοία πράγματα σε ραδιόφωνα, τηλεοράσεις και έφημερίδες, όπως λ.χ. ότι ‘Ελληνισμός ίσον ‘Ορθοδοξία, και κανείς να μην τολμᾷ να έρωτήση τους πάμπολλους άπατεώνες το πολύ άπλο, σε ποία τελοσπάντων ίστορική στιγμή έγινε ή σύγκλιση (άφου άξιωματικώς κάθε ταύτιση προϋποθέτει μία προηγούμενη σύγκλιση) ή το γιατί από 10 έκατομμύρια Έλληνες δεν εύρέθη σὺδεις έχων πρόσβαση (διότι οι λοιποί έλάχιστοι την στερούμεθα σκανδαλωδώς) επώνυμος ή «*επώνυμος*» διανοούμενος, πανεπιστημιακός, δημοσιογράφος, συγγραφέας να άσκηση καθολική κριτική επί της οὐσίας του Χριστιανισμού ή της συγκεκριμένης αίρέσεώς του, της λεγομένης ‘Ορθοδοξίας.

Οί άνθρωποι γεννῶνται μόνον ως ποιότητες με βάση κληρονομικές καταγραφές, ή ψυχικές αν θέλετε, όσοι δεν φοβάστε την ύλοζωική διατύπωση των Έλλήνων προγόνων μας. Στα υπόλοιπά τους διαμορφώνονται. ‘Αποκτοῦν δηλαδή σταθερό σχήμα ως υπάρξεις (μορφώνονται) μέσα από γνώσεις, πληροφορίες, εμπειρίες, μεθόδους αντίληψης, όπτικές, κοντολογίης μέσα από αυτό που οι πρόγονοι ώρισαν πολύ εμπνευσμένα με την λέξη *παιδεία*. Συνεπώς κάθε ανθρώπινη πραγματικότητα έξαρτάται μερικώς από την ποιότητα των μελών της, αλλά και κυρίως από την παιδεία αυτών των μελών, ή όποία δεν γεννᾷ αλλά ενεργοποιεί τις διάφορες ικανότητες του ανθρώπου, που ή άπαιδευσία αφήνει εν ύπνωσει όπως λ.χ. την σωφροσύνη, δηλαδή την λογική και φυσική μας ικανότητα να εκφραζώμεθα και να ενεργοῦμε εύστόχως, δηλαδή σε διαρκή κατάδειξη της λογικότητός μας. Τα παραπάνω μάς βοηθοῦν πολύ στο να έρμηνεύσουμε και να κατανοήσουμε τά της καθημερινής πραγματικότητας του τόπου μας, ή μάλλον το γιατί συμβαίνει το αίσχος των αίσχων (τουλάχιστον κατ’ έμέ, έπιτρέψτε μου...), στην χώρα που κάποτε έλατρεύθησαν ανάμεσα σε μύρια άλλα ή Λογική, το έλεύθερο Πνεῦμα, το ‘Αληθές (με αντικειμενικό και σαφή όρισμό μάλιστα ως άπόλυτη συμφωνία της γνώσεως με την αντικειμενική πραγματικότητα, ως άποκάλυψη του λανθάνοντος και προβολή του πραγματικού) και το Φῶς, σήμερα να κυριαρχοῦν ο παραληρηματικός λόγος και τρόπος, ή δεισιδαιμονία, το ψέμμα και ο σκοταδισμός. Το αίσχος των αίσχων, το πιο ίστορικό, έπιφανές και καλλιεργημένο έθνος που άνέδειξε ποτέ ή πολύμορφη έθνόσφαιρα του πλανήτη, σήμερα να είναι καταδυθισμένο στην άνιστορικότητα, την άπαξίωση και την άπαιδευσία.

‘Η για πολύ συγκεκριμένους λόγους έλλειψη παιδείας των Νεοελλήνων είναι λοιπόν αυτή που μετατρέπει ένα άξιόλογο ανθρώπινο δυναμικό σε κατά πλειοψηφία συρφετό μηδενιστών, τομαριστών και μικροασπατεώνων, «*κοπίδων άγέλην*» όπως θά έλεγε ο ‘Ηράκλειτος («*κόπις*» = άπατεών, από το ρήμα *κοπίζω*), άριστους πελάτες των ψυχιάτρων, των παπάδων, των σκυλοδιασκεδαστών και των ναρκοεμπόρων, μονάδες ίδανικών για τον κάθε όχληγέρτη πληθών, τελείους άκροατές και καταναλωτές του άτελεστάτου και χονδροειδοῦς ψέμματος, χρηματολάγνους, φυγόπονους, κόλακες, φθονερούς, χωτικούς, πηθικιστές άποσυνθετικών ήθών και συμπεριφορών, που, υποτίθεται, τάχα καταγγέλλουν τουλάχιστον οι μισοί των δοσκάν τους. Ένα έθνος που μισεί τον ίδιο του τον έθνικό έαυτό και άναζητᾷ την έθνική του ταυτότητα άλλου, κατά τραγική ειρωνεία της

τύχης στο πρόσωπο των απολύτων και ασπόνδων έχθρών του, έρχεται να πρωτεύση σε κάθε τι το άρνητικό (αναλφαριθμητισμό, διαφθορά, κατανάλωση αλκοόλ, ναρκωτικών, ψυχοφαρμάκων... – με μόνη εξαίρεση το ποσοστό αυτοκτονιών, λόγω ρηχότητας και άνοησίας ωστόσο και όχι καταφάσεως προς τη ζωή) και να απέχη σκανδαλωδώς από ό,τι θετικό υπάρχει στις κοινωνίες της ύπολοιπου Ευρώπης, έρχεται τάχα να ούρλιαζε άγελιδόν σε λαοσυνάξεις και όγκοκρατικές εκδηλώσεις για την... «άπειλούμενη» έθνική του ταυτότητα, την όποια, πέραν του ότι είναι ψευδής και κάλπικη, αυτό το ίδιο την ξεπουλά με την πρώτη ευκαιρία και με το ελάχιστο των αντιτίμων. Αυτή όμως ή άθλιότης είναι που καλεί τα ελάχιστα μέλη αυτού του έθνους, που άρνούνται να παραδοθούν στη χαύνωση της συμμετοχής στα «θέσμια των πολλών», να θέσουν κάποια τολμηρά ερωτήματα και να αρθρώσουν απαντήσεις απέναντι σε ένα άθλιο τέλος, που καλούνται να μοιραστούν μαζί με τους «πολλούς», που σείουν τότε χαρωποί και τότε όργιλοι τα λάβαρα της αμορφωσιάς, του αν(θ)ελληνισμού, της ιδιωτείας-ιδιωτεύσεως, της παθητικότητας, της πνευματικής κλειστότητας – που περιέργως συνοδοιπορεί με μία άπίθανη άμβλυνση κάθε ήθικου και συνειδησιακού φραγμού-, λάβαρα που μπορούν να ενσωματωθούν στο ένα που τα έμπεριέχει, το πανταχού παρόν στις ζοφερές ημέρες μας κίτρινο με τον μαύρο Καππαδόκη δικέφαλο και το στέμμα της μεσαιωνικής αυταρχίας, το λάβαρο της χυδαίας, δεσποτικής και πορνικής 'Ανατολής.

‘Ο τόπος μας, ο ίδιος εύλογημένος τόπος που επάνω του έβαδισαν κάποτε οι θερμοπυλωμάχοι και οι φιλόσοφοι, είχε την εξαιρετική άτυχία για τα ευρωπαϊκά δεδομένα να μην έχη γευθεί άκομη το πνευματικό δώρο του Διαφωτισμού και της επανακαλύψεως της γνώσεως και του ανθρώπινου στοχασμού. Ένω ή Καθολική Έκκλησία ούσιαστικώς αυτοκατάργησε τον ίδιο τον χριστιανικό εαυτό της, για να επιβίωση, όπως αναλόγως έπραξε με τις ύποκριτικές αιτήσεις συγγνώμης για τα τρισεκατομμύρια θύματα της θεοκρατικής άσυδοσίας των περασμένων αιώνων, άναγνωρίσασα ήδη από το 1998 (με την εγκύκλιο της της 16ης ‘Οκτωβρίου 1998) ότι εκτός από την πίστη και το συναίσθημα υπάρχει και ή δόξ της λογικής και της ανθρώπινης διανοίας, ή δόξ των έθνικών Έλλήνων δηλαδή, για την κατανόηση των θεικών αληθειών, ή ‘Ορθόδοξη Έκκλησία, που εξουσιάζει τον Νεοελληνισμό, έπιμένει αντιθέτως σε αντιλήψεις, θέσεις, δόγματα και συμπεριφορές απολύτως έχθρικές προς κάθε ανθρώπινη πνευματική αυτενέργεια και άνοικτα περιφρονεί την Έλληνική Βιοαντίληψη και Φιλοσοφία, τις όποιες μάλιστα οι υπάλληλοί της δέν χάνουν ευκαιρία να καθυδρίσουν ως «είδωλολατρία».

(Μιά και ό λόγος όμως έφερε την λέξη την... «κακή», θά ήθελα εδώ να άνοιξω μία σύντομη παρένθεση, για να τονίσω ότι, παρόλο που οι πολυπρόσωποι έχθροι των Έλλήνων χρησιμοποιούν άπαξιωτικώς τον όρο «είδωλολατρία», για να υποδηλώσουν είδωλοπροσκύνηση, έμεις οι Έλληνες ήμασταν και θά παραμένουμε πάντα, κατά μίμηση μάλιστα των θεών μας, λάτρεις της μορφής, μορφοπλάστες και μορφοποιητές, γι' αυτό και άπεγείωσαν οι πρόγονοι (και θά άπογειώνουμε πάντα έμεις οι απόγονοι) την άπεικόνιση της μορφής στις έσχατιές της ανθρωπίνης δυνατότητας. Από την άλλη οι όποιοι «άπέναντι» φθονούν (και θά φθονούν πάντα) τη μορφή και ποιοούν τά μύρια όσα για την άκύρωση εκφράσεως του συγκεκριμένου, του σταθερού και του εύ-μόρφου. Έχοντας ύποσχεθι ωστόσο πιό πάνω, ή παρούσα παρένθεση να είναι σύντομη, δέν θά έπεκταθώ άλλο στον έπιμονο πόλεμο κατά της μορφής, που γίνεται από τους έχθρους του άληθώς έλληνικού στοιχείου, έπιφυλασόμενος να άσχοληθώ διεξοδικώς στο άμεσο μέλλον. Θά κλείσω όμως την παρένθεση αυτή με την έπισήμανση στον άναγνώστη, ότι ήδη ή πόλις των Άθηνών, όπως και οι άλλες έλληνικές πόλεις, πέραν της παλαιστινιοποιήσεως του τοπίου που έπιχειρείται με την άντικατάσταση όλου σχεδόν του άστικού πρσίνου από... φοινικόδενδρα, έχει άρχίσει να κατακυριεύεται από έξαμβλώματα της λεγομένης «άφηρημένης» σχολής (με άποθέωση της κακογουστιάς τά «άγάλατα» στην Πλατεία Δημαρχείου, στην Πλα-

τεία Καραϊσκάκη αλλά και τόν... «καρρώ» στριφογυριστό δδελίσκο στη Νέα Φιλαδέλφεια επί της εθνικής οδού Ἀθηνῶν-Λαμίας ἢ τὸν ἀπερίγραπτο «Προμηθέα», πὺν μολύνει αἰσθητικῶς τὸν χῶρο τῶν Δελφῶν. Τέλος τῆς παρενθέσεως.)

Στὶς παράλογες καὶ χυδαῖες ἡμέρες πὺν προσφάτως ἐξήσαμε, ἡμέρες πὺν παρετάχθησαν διπλα στοὺς πνευματικὺς ἀπογόνους τοῦ Γενναδίου ἀκόμη καὶ οἱ γνωστοὶ «Ἑλληναράδες», οἱ ὅποιοι –ἐν διατεταγμένη ὑπηρεσίᾳ– γελοιοποιοῦν παντοιοτρόπως τὴν προοπτικὴ τῆς παλινρθώσεως τοῦ πραγματικοῦ Ἑλληνισμοῦ πωλῶντας χονδρικῶς ἀπὸ ἀπίθανες... διαστημικὲς καί... συνωμοσιολογικὲς διαστρεβλώσεις τῆς Παραδόσεώς μας ἕως γραφικότητα καὶ ἀνοιχτὸ ναζισμό, ἀκούσαμε ἀκόμη καὶ νὰ γίνεται λόγος γιὰ... φωταδιστὲς (οἱ ὅποιοι μάλιστα ἀποτελοῦν τίς... δυνάμεις τοῦ Κακοῦ!!). "Ἐως ἐκεῖ ἔχει φθάσει λοιπὸν ἡ ἐπικινδυνότητα τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ σκοτεινοῦ Βυζαντινίου, ἐκείνου τοῦ πολιτιστικοῦ λεκέ πάνω στὸν χρονοχάρτη τοῦ Ἀνθρωπίνου Πολιτισμοῦ, πὺν ἀνέδειξε τὴν ρινοτομία, τὸν ἐξοφθαλμισμό, τὴν διαπόμπευση, τὴν ραδιοσυργία, τὴν προδοσία, τὴν ὀμφαλοσκοπία, τὴν μαύρη μαγεία καὶ τὴν παράδοση τῶν διδλίων στὶς φλόγες ὡς ἐξαίσιες τάχα ἐπιτευξεις, μὲ πρώτη καὶ κύρια τὴν γενοκτονία καὶ ἔθνοκτονία κατὰ τῶν Ἑλλήνων προγόνων μας. "Ἐως ἐκεῖ ἔχει φθάσει, ἀλλὰ τίποτε δὲν ἐγγυᾶται ὅτι θὰ σταματήσει ἐκεῖ. Τὸ ἔργο τῆς ἀναχατίσεως ἀντιθέτως καλοῦμεθα κάποιον νὰ ἀναλάβουμε ἐμεῖς, οἱ τὰ Ἑλληνικά νομιζόμενα καὶ θέσφατα τιμῶντες, οἱ τὴν τῶν Ἑλλήνων παιδείαν φέροντες καὶ γνωρίζοντες τὸ Μενάδριο «τὸ γνῶθι σαυτόν ἐστιν, ἂν τὰ πράγματα ἴδῃς τὰ σαυτοῦ καὶ τί σοι ποιητέον» (ἡ αὐτογνωσία εἶναι νὰ γνωρίζῃς τὰ δεδομένα σου ἀλλὰ καὶ τὸ τί πρέπει νὰ πράξῃς), στὸ ὄνομα μάλιστα τοῦ ἑξανθρωπισμοῦ καὶ τῆς ἐπαναλάμψεως τῶν βασικῶν ἀρχῶν ἐκείνου πὺν ἐνσαρκώνουμε. Στὸ ὄνομα τῆς λογικῆς καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

"Ὅπλο μας εἶναι ἡ Παιδεία καὶ μόνον αὐτή· ἡ Παιδεία, τὴν ὁποία ὁ Ἰουλιανὸς ὀρθῶς ἀποκαλοῦσε «δῶρον τῶν θεῶν στοὺς ἀνθρώπους». Καὶ τὸ γράφω αὐτὸ μὲ πλήρη ἐπίγνωση ὅτι ἴσως δυσαρεστήσω κάποιους φίλους καὶ συν-Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι ἐπιμένουν γιὰ ἀκατανόητο σὲ ἐμένα τουλάχιστον λόγο νὰ ἐπιχειροῦν τὴν προσέγγιση μὲ τὴν Πατρῴα Παράδοση μόνον συναισθηματικῶς, ὑποκειμενικῶς καὶ παρορμητικῶς μὲ φυσικὸ ἀποτέλεσμα τὴν ὑψηλὴ πιθανότητα παρεξηγήσεως καὶ πολλὲς φορὲς ἀπαρνήσεως ἐκείνου πὺν ἀρχικῶς ἀναζητοῦσαν. Ἡ ὀπτική εἶναι αὐτὴ πὺν ἐπεξεργάζεται ἐπιτυχῶς τίς πληροφορίες πὺν συναθροίζονται στὸν ἐγκέφαλό μας καὶ δημιουργεῖ ἐν συνεχείᾳ τὴν ἀντίληψη καὶ τὴν πεποίθηση. Καὶ αὐτὴ ἡ ὀπτική, ἐκεῖνο δηλαδὴ πὺν χρόνια τώρα ἀποκαλῶ «τὸ νὰ κατορθώσουμε νὰ δοῦμε μέσα ἀπὸ ἀρχαῖα μάτια», ἔρχεται ὄχι διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως –τότε θὰ ἤμασταν ὁπαδοὶ τῆς θαυματομανοῦς Ἀνατολῆς–, ἀλλὰ μέσα ἀπὸ τὴν ἐπίμονη μελέτη τῆς προγονικῆς καταγραφῆς, πὺν ἀφέθηκε ὡς δῶρο γιὰ ἐμᾶς τοὺς τυχεροὺς, πὺν ἐπιθυμοῦμε νὰ κοινωνήσουμε στὴν σοφία τῶν Ἑλλήνων. Ἡ Παιδεία λοιπὸν. "Ἀν ἐπεξεργασθῇ κανεῖς τίς πληροφορίες πὺν ἔχει μέσα στὸ κεφάλι του μὲ τὴν ἑλληνικὴ διαδικασία, ὅπως ὁποῖοτε δὲν θὰ κατανοήσῃ καὶ ζήσει, ὅπως κάποιος ἄλλος πὺν ἔχει ἐπεξεργασθῇ τίς ἴδιες πληροφορίες μὲ μία ἄλλη, ἀλλότρια ἂν ὄχι ἐχθρική, διαδικασία.

Ὁ Ἡράκλειτος εἶχε πει τὸ «ὁδὸς ἄνω κάτω μία καὶ αὐτή», δηλαδὴ ὅτι ὁ ἀνήφορος καὶ ὁ κατήφορος εἶναι ὁ ἴδιος δρόμος, πὺν ὥστόσο βαδίζεται ἀνάποδα. Τὸ ἴδιο ἰσχύει γιὰ τὸν Ἕλληνα καὶ τὸν Ρωμιο, οἱ ὅποιοι ζοῦν στὴν ἴδια χώρα, ἀλλὰ ἀντιθέτως κινοῦνται, λειτουργοῦν καὶ πράττουν, ἕως σημείου ἀκυρώσεως τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ἡ διαρκὴς ἀναπαραγωγὴ θεοδούλων, ἀνιστορητῶν καὶ ἀπαιδεύτων μαζανθρώπων, οἱ ὅποιοι θεωροῦν ὡς τὸ μεγαλύτερο ἀγαθὸ τοὺς ὅτι ἀπλῶς ζοῦν ἢ ὅτι ἀνήκουν σὲ μία ἰσχυρὴ πλειοψηφία, δὲν ἀποτελεῖ πάντως τιμητικὴ πολιτισμικὴ μορφή, ἀκόμη καὶ ἂν αὐτοὶ οἱ μαζάνθρωποι καταναλώνουν «τὰ πρέποντα» καὶ ἐκτελοῦν προθύμως καὶ ἐπιτυχῶς τίς διαταγὰς τῶν δεσποτῶν τους. Ἀλλὰ πράγματα ἔχουν βαρύτητα στοὺς καιροὺς πὺν ἔρχονται. Ἀς μὴν ἀφήσουμε συνελπῶς ἕναν ἀκόμη γύρο μέσα στὴν ἀτελεύτητη σπείρα τοῦ Χρόνου νὰ λήξῃ μὲ ἡττημένο τὸν Ἕλληνα. Τὸν τότε καὶ τὸν τώρα Ἕλληνα, τὸν διαχρονικὸ, τὸν αἰώνιο.

Βλάσης Γ. Ρασιῶς

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

HENRIETTE PUTMAN CRAMMER καὶ ΓΕΡ. ΜΕΤΑΞΑΣ, 'Ομηρικὴ Ἰθάκη

Οἱ Η.Ρ.Κ. καὶ Γ.Μ. προσθέτουν μίαν ἀκόμη πολύκοπη ἐργασία στὴ λύση τοῦ προβλήματος «'Ομηρικὴ Ἰθάκη». Στὴν ἑκτασὴ τῶν 660 πολυτελῶν σελίδων τοῦ βιβλίου τους παρατίθενται πολλὲς ἀναφορὲς καὶ ἀποσπάσματα τῶν ἀρχαίων καὶ νέων ἐρευνητῶν καὶ μελετητῶν, ποὺ ἀφοροῦν στὴν ὁμηρικὴ Ἰθάκη. Ἡ παρουσία συγκεντρωμένων ὅλων αὐτῶν τῶν δεδομένων, ποὺ σὲ πολλοὺς σημερινούς ἐρευνητὲς τοῦ 'Ομήρου εἶναι ἄγνωστα, ἀποτελοῦν μίαν οὐσιαστικὴ πηγὴ στοιχείων γιὰ τοὺς νεώτε-
ρους καὶ μελλοντικούς ἐρευνητὲς τοῦ θέματος.

Ἡ ἐρμηνεία τῶν στερεοτύπων δεδομένων τοῦ 'Ομήρου καὶ ὅλων τῶν ἄλλων ὑποδοθητικῶν συγγραφῶν, ἀρχαίων καὶ νέων, κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ τοπικοῦ συναισθηματικοῦ δεσμοῦ ὁδηγοῦν τοὺς συγγραφεῖς τοῦ βιβλίου στὸ τελικὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ὁμηρικὴ Ἰθάκη εἶναι ἡ σημερινὴ Κεφαλληνία. Ἡ κατάληξις αὐτὴ δὲν εἶναι πρωτότυπη, γιὰτὶ καὶ ἄλλοι ἐρευνητὲς τοῦ ἰδίου θέματος καταλήγουν στὸ ἴδιο συμπέρασμα, ἀλλὰ σὲ ἄλλες περιοχὲς τῆς Κεφαλληνίας, παρ' ὅλο ποὺ κατὰ τὸν Σπ. Μαρινάτον (σελ. 621) «τὰ πράγματα εἶναι περίπλοκα στὸ κεφάλαιο τῆς 'Ομηρικῆς γεωγραφίας».

Γιὰ τὴν ἐνίσχυση καὶ ἀπόδειξη τοῦ προηγουμένου συμπεράσματος γίνεται μία ἐκτεταμένη παρουσίαση καὶ ἀνάλυση τῶν ὁμηρικῶν γεωγραφικῶν κειμένων καὶ ὅσων ἄλλων ἀρχαίων ἢ νέων συγγραφῶν σχετίζονται μὲ αὐτά. Ἐκ τῆς σχετικῆς καὶ παρατεταμένης ἀναλύσεως οἱ ἀνωτέρω ἐρευνητὲς φθάνουν στὴ σελίδα 506, ὅπου γράφουν: «ἀφοῦ ἀπαντήσαμε σὲ ὅσες πληροφορίες θεωρήσαμε ὅτι ἱκανοποιοῦν τὶς ἀνάγκες αὐτῆς τῆς μελέτης, ὡς πρὸς τὴν πραγματικὴ θέσιν τῆς 'Ομηρικῆς Ἰθάκης καὶ ἀφοῦ πιθανολογήσαμε...» (ποία ἐνέργεια ἔχει μεγαλύτερο βάρος, οἱ ἀπαντήσεις ἢ οἱ πιθανότητες;) (καταλήξαμε στὰ ἑξῆς):

α. Κέντρο τῆς 'Ομηρικῆς Ἰθάκης εἶναι τὸ νοτιοανατολικὸ τμήμα τῆς (Κεφαλληνίας) μὲ τὴν περιφερειακὴ ζώνη τοῦ ὄρους Αἶνος.

Διὰ τῆς θέσεως αὐτῆς ἐγκαταλείπεται ὁ ὄρος «ἀμφιάλος» (περιθαλασσωμένη) τοῦ 'Ομήρου ('Οδύσσεια α 386). Παραγκωνίζεται ἡ ρητὴ παρακαταθήκη τοῦ 'Ομήρου, κατὰ τὴν ὁποίαν: «Ἐχει

Ἡ φιλοσοφία μάθημα στὰ Λύκεια τῆς Αὐστραλίας

Ὅπως ἡ Ὀλυμπιακὴ Φλόγα ἔφτασε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα στὴν Αὐστραλία, καὶ ὅλοι παραληροῦσαν στὴ θέα τῆς, ὅταν δέβαια ἀντιλαμβάνονταν τὴ σπουδαιότητά της, κάπως ἔτσι ἔφτασε καὶ ἡ Φιλοσοφία τὸ ἔτος 2000, γιὰ νὰ διδαχτῇ γιὰ πρώτη φορὰ σὲ ἐπίπεδο Ἀπολυτηρίου Γυμνασίου στὴ Βικτώρια, κάνοντάς τὴν τὴν πρώτη πολιτεία τῆς Αὐστραλίας ποὺ προσφέρει τὸ μάθημα σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο. Ἡ Ἐπιτροπὴ Σπουδῶν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας τῆς Βικτωρίας (Board of Studies) εἰσήγαγε τὸ μάθημα τῆς Φιλοσοφίας στὸ VCE (Ἀπολυτήριον Γυμνασίου) φέτος γιὰ πρώτη φορὰ σὲ τρία πιλοτικὰ σχολεῖα, ποὺ τὸ προσφέρουν στὴν 11η Χρονιά, ἢτοι τὴν Δευτέρα Λυκείου. Τὸ ἔτος 2001 ἡ Φιλοσοφία θὰ προσφέρῃ καὶ στὴ 12η Χρονιά ἢτοι στὴν Τρίτη Λυκείου. Ὑπολογίζεται, ὅτι 50 μὲ 60 δευτεροβάθμια Κολλέγια θὰ προσφέρουν γιὰ πρώτη φορὰ στὰ ἐκπαιδευτικὰ τοὺς προγράμματα τοῦ μαθήματος τῆς Φιλοσοφίας τὸ ἔτος 2001.

Τί εἶναι Φιλοσοφία καὶ γιὰτὶ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας τῆς Βικτωρίας ἀποφάσισε νὰ εἰσαγάγῃ τὸ μάθημα τοῦτο μὲ τέτοια καθυστέρηση στοὺς μαθητὲς καὶ μαθήτριες τῶν Λυκείων; Στὴν Βικτώρια τὰ τελευταῖα μερικὰ χρόνια παρατηρεῖται σὲ διάφορους ἐκπαιδευτικούς κύκλους μία νέα κίνηση, ἡ ὁποία προκαλεῖ τὴ σκέψιν τῶν μαθητῶν, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ σκέφτονται μὲ ἓνα κριτικὸ πνεῦμα. Ἐπίσης ὁ Βικτωριανὸς Σύλλογος γιὰ

ένα ὄρος, τὸ φυλλόδοιο Νίρητο, τὸ ὑψηλοπρεπές» (Ὀδύσεια ι 21-22). Τὸ ὄρος αὐτὸ μετακομίσθηκε στὴ Σάμο ἢ Σάμη (Κεφαλληνία), τὴν ὁποίαν ὁ Ὅμηρος ἀποκαλεῖ «Σάμον παιπαλόεσσαν», ἀναφερόμενος σὲ ὁλόκληρη τὴν ὄρεινὴ Σάμον (δηλ. τὴν Κεφαλληνία), διαχωρίζοντάς τὴν ἀπὸ τὴν πόλιν «Σάμην», ἐκ τῆς ὁποίας κατήγοντο «οἱ 24 ἄνδρες» (Ὀδύσεια π 249), ποὺ συγκαταλέγοντο στὸν ἀριθμὸ τῶν μνηστήρων. Ἀλλὰ ἡ Σάμος τοῦ Ὁμήρου ἦτο ὁλόκληρη «παιπαλόεσσαν» (ὄρεινὴ), ἀφοῦ εἶχε τὰ ὄρη Αἴνος 1628 μ., Γιούπαρι 1125 μ., Καστρί 1078 μ., Μονολάτη 1000 μ., Ἀγ. Δυνατὴ 1131 μ. καὶ Καλὸν 900 μ. Τοιοῦτοτρόπως ἀγνοεῖται ὁλόκληρος ὁ ἀνατολικὸς ὄρεινός ὄγκος τῆς σημερινῆς Κεφαλληνίας καὶ στὴ θέση τοῦ Αἴνου μεταφέρεται τὸ ὄρος Νήριτο τῆς ὁμηρικῆς Ἰθάκης.

6. Τὸ ἀρχαῖο λιμάνι τῶν Πρόννων, ποὺ βρίσκεται στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Βόχυνα, εἶναι τὸ λιμάνι τοῦ Ρεῖθρου πλησίον τοῦ ἄστεως τῆς ὁμηρικῆς Ἰθάκης.

Ἡ ὁμηρικὴ διατύπωση λέγει: «τὸ πλοῖο μου ἄραξε πρὸς τὸν ἀγρὸν (νόσφι: (κατὰ πρώτην ἐρημνεῖαν) διπσθεν καὶ κατὰ δευτέραν μακρὰν) τῆς πόλεως (τῆς ὁμηρικῆς Ἰθάκης), στὸ λιμάνι τοῦ Ρεῖθρου, κάτω ἀπὸ τὸ δασωμένο Νήιον». (Ὀδύσεια α 185-186). Ὁ Ὅμηρος δὲν συνδέει τὸ λιμάνι τοῦ Ρεῖθρου μὲ τὴν ροὴν ἐνὸς ποταμοῦ, ὅπως τὸ κάνει σὲ ἄλλῃ περίπτωση: «οἱ ἡμίονοι γρήγορα ἄφησαν τὰ ρεύματα τοῦ ποταμοῦ» (Ὀδύσεια ζ 317). Ποῦ εἶναι τὸ τοπικὸ ἐπίρρημα «νόσφι» (πίσω), ὅπως τὸ κάνει σὲ ἄλλῃ περίπτωση: «οἱ ἡμίονοι γρήγορα ἄφησαν τὸ ρέμα τοῦ ποταμοῦ» (Ὀδύσεια ζ 317); Ποῦ εἶναι καὶ ποῖα θέση, σὲ σχέση μὲ αὐτό, κατέχει τὸ λιμάνι τῶν Πρόννων; Ἡ πόλις τῆς ὁμηρικῆς Ἰθάκης διέθετε καὶ ἓνα ἄλλο λιμάνι, στὸ ὁποῖο: «ὅταν ἔφθασαν μέσα στὴν ἀκτὴ τοῦ λιμανιοῦ, περπάτησε ὁ Τηλέμαχος μετὰ τῇ διάλυσιν τῆς συνελεύσεως τῶν Ἰθακησίων» (Ὀδύσεια β 260-261). Ἐπίσης στὸ ἴδιο λιμάνι: «ὑπῆρχαν τραηγμένα στὴ στεριά τὰ πολλὰ καινούργια καὶ παλιὰ πλοῖα τῶν Ἰθακησίων» (Ὀδύσεια β 292-293). Τὸ ὥς ἄνω περιγραφόμενον ἀπὸ τὸν Ὅμηρο λιμάνι οἱ συγγραφεῖς τοῦ ἔργου τὸ τοποθετοῦν (σελ. 445) στὴ νότια παραλία τοῦ ἀκρωτηρίου Πρόννων μὲ τὰ πρὸ θαθιά νερά (ἀντὶ τοῦ εἰς μῆκος «θάθους» τοῦ Ὁμήρου), ὅπου σήμερα βρίσκεται τὸ σύγχρονο λιμάνι τοῦ Πόρου μὲ τὶς θαλάσσιες ἀκτὲς ἀντὶ τῆς ἀμμουδερῆς παραλίας τῆς ὁμηρικῆς Ἰθάκης, ὅπου ἦταν δυνατὸν εὐκόλῃ νὰ ἀνασυρθοῦν τὰ πολλὰ πλοῖα τῶν Ἰθακησίων.

γ. Ἡ πόλις βρίσκεται στὶς πλαγιὲς τῶν λόφων Πιεροβοῦνι, Ἀνω καὶ Κάτω Παχνί, ὅπου βρίσκονται τὰ ἀρχαῖα ἐρεῖπια τῆς παραλιακῆς πόλεως τῶν Πρόννων, πάνω ἀπὸ τὸν σύγχρονο οἰκισμὸ τοῦ Πόρου.

Ὁ Ὅμηρος ὁμῶς τοποθετεῖ τὴν πόλιν τῆς Ἰθάκης σὲ ἓνα περὶπου ὀριζόντιο «χθαμαλὸν» ἐπίπεδο

τὴν Προώθηση τῆς Φιλοσοφίας στὰ Σχολεῖα προσφέρει πολλὰ κίνητρα γιὰ καθηγητὲς καὶ μαθητὲς ἀκόμη καὶ μέσα ἀπὸ τὸ Διαδίκτυο.

Εἶναι γεγονός, πὼς κανένα μάθημα ποὺ προσφέρεται στὰ Γυμνάσια δὲν ἐστιάζει τὴν προσοχὴν τοῦ στὴ Φιλοσοφία καὶ τὰ θέματα ποὺ ἐξετάζει. Ἡ Φιλοσοφία κάνει τοὺς μαθητὲς νὰ σκέφτονται. Νὰ σκέφτονται ὄχι μόνο γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν κοινωνία στὴν ὁποία ζοῦν. Μ' ἄλλα λόγια ἡ Φιλοσοφία προσφέρει τὴν εὐκαιρία στοὺς μαθητὲς νὰ ἀναπτύξουν τὴν κρίσιν τους, τὴ σκέψιν τους καὶ ἔτσι γίνονται ἄνθρωποι καὶ ὄχι δοῦλοι, σκέφτονται καὶ ἀποφασίζουν γιὰ τὸν κόσμον τους, γιὰ τὴ ζωὴ τους, γιὰ τὸ μέλλον τους.

Ἐτσι τὸ μάθημα τῆς Φιλοσοφίας στὴ Βικτώρια διδάσκεται σύμφωνα μὲ τὴν ἤδη ἀποφασισμένη διδακτέα ὕλη, ἡ ὁποία δίνεται ἀναλυτικὰ στὸ εἰδικὸ «Βιβλίον Διδακτέας Ὑλῆς» (Study Design: Philosophy), τὸ ὁποῖο κυκλοφόρησε γιὰ πρώτη φορὰ τὸν Μάρτιο τοῦ 2000. Τὸ περιεχόμενο εἶναι ἐπικυρωμένο μέχρι τὶς 31-12-2004. Τὰ πορίσματα τῆς διδασκαλίας θὰ ἀναλυθοῦν καὶ ἡ περαιτέρω συνέχιση τοῦ μαθήματος βελτιώνεται ἀνάλογα μὲ τὴν ἐμπέδωση καὶ τὴ διδασκαλία του.

Τὸ μάθημα στὸ ἐπίπεδο VCE προσφέρεται σὲ 4 ἐνότητες διάρκειας ἐνὸς ἑξαμήνου ἡ μία. Ἐτσι ἡ 11η Χρονιά (Year 11) ἔχει τὶς ἐνότητες 1 καὶ 2 καὶ ἡ 12η Χρονιά (Year 12)

(Ὀδύσεια ι 25) καὶ ὄχι σὲ πλαγιά.

Δ. Τὸ περίφημο σπήλαιο τῶν Νυμφῶν, ποῦ ἦταν ἡ κατοικία τῶν μελισσῶν, εἶναι τὸ λιμνο-σπήλαιο τῆς Μελισσάνης, ποῦ βρίσκεται στὰ κράσπεδα τοῦ κόλπου τῆς Σάμης, τὸν ὁποῖο θεωρήσαμε ὡς τὸ λιμάνι τοῦ Φόρκυνα.

Τὰ δεδομένα τοῦ Ὀμήρου, ποῦ περιγράφουν τὰ φυσικὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ λιμανιοῦ, ἀναφέρονται ὑπὸ τῶν συγγραφέων τοῦ διβλίου στὶς σελ. 464-468. Ἡ ὁμηρικὴ περιγραφή γιὰ τὸ λιμάνι τοῦ Φόρκυνος λέγει: «σὲ αὐτὸ δύο προεξοχές τῶν ἀποκρήμων ἀκτῶν εἶναι προστάτες τοῦ λιμανιοῦ, οἱ ὁποῖες κρατοῦν ἔξω τὰ μεγάλα κύματα τῶν ἰσχυρῶν ἀνέμων». Ποῦ εἶναι οἱ προεξοχές αὐτές, γιὰ νὰ προφυλάσσουν τὸν κόλπο τῆς Σάμης ἀπὸ τὰ κύματα καὶ τοὺς ἀνέμους; Ἀφοῦ τὸ λιμάνι τοῦ Φόρκυνος δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση καὶ ὁμοιότητα μὲ τὸ λιμάνι τῆς Σάμης, σημαίνει ὅτι καὶ τὸ σπήλαιο τῶν Νυμφῶν δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση μὲ τὸ λιμνοσπήλαιο τῆς Μελισσάνης.

Ε. Τὸ νησάκι Ἀστερίς, ποῦ θρῖσκόταν μεσσηγὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῆς Σάμου μὲ τοὺς περίφημους ἀμφίδυμους καὶ ναυλόχους λιμένες, εἶναι τὸ νησί Ὁξειὰ (Ὁξυὰ-Ὁξειές).

Τὸ νησί Ὁξειὰ εὐρίσκεται πλησίον τῆς σημερινῆς προσχωσιγενοῦς στεριᾶς τῆς Ἀκαρνανίας καὶ ἀπέναντι ἀπὸ τὸ σημερινὸ ὕψωμα Κουτσιλάρι, τὸ ὁποῖο τὴν ἐποχὴ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου ἦταν ἓνα νησί τῶν Ἐχινάδων, ὅπως καὶ ἐννέα ἀκόμη σημερινὰ ὑψώματα δόρεια καὶ ἀνατολικά τούτου. Ἀπεῖχε ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ σημερινοῦ Πόρου περίπου 30 χιλιόμετρα καὶ ἦταν τελείως ἔξω καὶ μακρὰν τοῦ κανονικοῦ δρομολογίου τοῦ Τηλεμάχου, καὶ κατὰ συνέπειαν ἄχρηστο γιὰ τὴν ἐνέδρα. Καθ' ὅσον ὁ Τηλέμαχος, ἐρχόμενος ἐκ τῆς Πύλου, ἔπρεπε νὰ στρίψει ἀπὸ τὸ σημερινὸ ἀκρωτήριο τῆς Τρυπητῆς, τῆς Ἥλιδος, πρὸς Κεφαλληνίαν (ταυτιζομένην μὲ τὴν ὁμηρικὴ Ἰθάκη) καὶ θὰ ἐφθανε στὴν πρώτη ἀκτὴ, στὴ θέση Σκάλα ἢ Κατελιό, καλύπτοντας ἀπόσταση 40 χιλιομέτρων σὲ χρονικὸ διάστημα 3,5 ὥρων περίπου ἀπὸ τὴ δύση τοῦ ἡλίου, ὅταν πέραγε ἀπὸ τὶς Φεές καὶ τὴν Ἥλιδα. Κανονικὰ ὅμως χρειάστηκε ὁλόκληρη νύκτα, γιὰ νὰ φθάσῃ στὴν πρώτη ἀκτὴ τῆς πραγματικῆς Ἰθάκης. Ἀρα δὲν πῆγαινε γιὰ τὴν Κεφαλληνία, ἀφοῦ ὁ Ὀμηρος ἀναγκάζει τὸν Τηλέμαχο νὰ στρίψει «πρὸς τὰ μυτερά (θοῇσιν) νησιά τῶν Ἐχινάδων» (Ὀδύσεια ο 299), ὁπότε, ἐὰν ἡ ἐνέδρα ἦταν στὴν Ὁξειὰ, ὅπου κατευθυνόταν τὸ πραγματικὸ δρομολόγιό του, θὰ τὸν εἶχαν σκοτώσει. Εὐτυχῶς ὅμως ἡ ἐνέδρα δὲν ἦταν ἐκεῖ, καὶ ὁ Τηλέμαχος πέρασε ἀνενόχλητος. Ἀλλὰ στὴ σελ. 235 οἱ δύο συγγραφεῖς λέγουν: «Ὁ Ὀμηρος γνωρίζει ἀπόλυτα τι περιγράφει. Τὸ νησί τῆς Ἀστερίδος ὑπῆρχε, τὸ γνώριζε καλὰ ὁ Ὀμηρος, ἀλλὰ ἡ καταποντίστηκε σὲ κάποια γεωλογικὴ μεταβολὴ ἢ ἄλλαξε μορ-

τὶς ἐνότητες 3 καὶ 4.

Ἡ πρώτη ἐνότητα (Unit 1) εἶναι ἡ «Εἰσαγωγή στὴ Φιλοσοφικὴ Ἔρευνα», μὲ πρῶτο ἀντικείμενο «Τὰ πεδία τῆς φιλοσοφικῆς ἔρευνας», τὰ ὁποῖα ἐντοπίζονται α) στὴ Γνωσιολογία μὲ τὸν ἀγγλόφωνο ὄρο ἑλληνικῆς προέλευσης *epistemology* = ἐπιστημολογία: ποια πράγματα μποροῦν νὰ γίνωνται γνωστά; ποια εἶναι ἡ σχέση μεταξὺ γνώσης καὶ πίστης; β) στὴ Μεταφυσικὴ (φυσικὰ ἐλληνόπρεπα: *metaphysics*), δηλ. τί σημαίνει γιὰ κά-τι νὰ ὑπάρχῃ ἢ νὰ μὴν ὑπάρχῃ; ποῖο εἶναι τὸ νόημα τῆς ζωῆς; ποῖος εἶναι ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου; ἔχουν ὅλα μία αἰτία; τί εἴμαστε; φυσικὰ ὁ Ἕλληνας ἀνθρωπος μένοντας ἐκστατικὸς μπροστὰ στὸ μυστήριο τῆς ὑπαρξέως του θεμελίωσε τὸν κλάδο τῆς Φιλοσοφίας, ποὺ ὠνομάστηκε πολὺν παραστατικὰ Μεταφυσικὴ γ) στὴν Ἠθικὴ: τί εἶναι καλὸ, κακὸ, ἡθικὸ, ἀνῆθικο; ὑπάρχουν σωστὲς ἀπαντήσεις στὴν ἠθικὴ; τί ἐννοοῦμε, ὅταν λέμε ὅτι κάτι εἶναι σωστό; Τὸ δεύτερο ἀντικείμενο τῆς πρώτης ἐνότητος εἶναι «Οἱ μέθοδοι τῆς φιλοσοφικῆς ἔρευνας». Τὰ φιλοσοφικὰ προβλήματα ἐρευνῶνται μὲ μεθόδους ὅπως εἶναι ὁ διάλογος, γραπτὸς ἢ προφορικὸς, οἱ ἀναλύσεις κειμένων καὶ οἱ ἐμπειρικὲς παρατηρήσεις.

Ἡ δευτέρη ἐνότητα (Unit 2) εἶναι «Τὰ φιλοσοφικὰ θέματα στὴν πρακτικὴ» μὲ ἀντικείμενα μελέτης α) προβλήματα στὴν ἐφαρμοσμένη Φιλοσοφία καὶ β) θέσεις στὴν ἐφαρ-

φή... και δὲν μπορούμε νὰ τὸ ἐντοπίσουμε σήμερα». Τότε πῶς τὸ ταυτίζουν μὲ τὸ νησί τῆς Ὀξείας;

Σ. Ἡ πρώτη ἀκτὴ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Τηλέμαχου ἀπὸ τὴν Πύλο εἶναι τὸ νοτιώτερο ἄκρο τῆς Κεφαλληνίας, καὶ συγκεκριμένα ἡ περιοχὴ τῆς Σκάλας.

Εἶναι βέβαιον, ὅτι κάπου ἔπρεπε νὰ ἀποβιβασθῇ ὁ Τηλέμαχος, καὶ ἀφοῦ ἐρχόταν ἐκ νότου, στὸ νότιο μέρος τῆς Κεφαλληνίας θὰ ἔπρεπε νὰ φτάσῃ. Ἀλλὰ ὁ Ὅμηρος λέγει, ὅτι στὴν πρώτη ἀκτὴ τῆς πραγματικῆς ὁμηρικῆς Ἰθάκης, ὅταν ἔφθασε ὁ Τηλέμαχος «ἄραξε σὲ ὄρμο, ὅπου πῆρε τὸ πρῶνόν του μαζί μὲ τοὺς συντρόφους του (καὶ ἐκ τοῦ ὄρμου ἀναχώρησαν οἱ σύντροφοί του μὲ τὸ πλοῖο)» (Ὀδύσσεια ο 497-500) καὶ ὄχι σὲ ἀκρωτήριο, ὅπως εἶναι ἡ περιοχὴ τῆς Σκάλας στὴν Κεφαλληνία.

Π. Στὴ σελ. 324 τοῦ βιβλίου καταχωρίζεται, ὅτι: «ἡ χερσόνησος τῆς Παλικῆς ταυτίζεται πληρῶς σύμφωνα μὲ τὶς πληροφορίες τοῦ Ὀμήρου μὲ τὸ ὁμηρικὸ Δουλίχιο». Στὴ σελ. ὅμως 329 τὸ ὁμηρικὸ χαρακτηρίζεται «χερσόνησος - νῆσος τῆς Παλικῆς».

Τὸ Δουλίχιον ὅμως τοῦ Ὀμήρου, ὅπως λέγει στὴν Ἰλιάδα (Β 625-627), τοποθετεῖται μεταξὺ τῶν Ἐχινάδων νήσων καὶ κεῖται πέρα, στὴ θάλασσα ἀντίκρου τῆς Ἡλίδος. Ὁ χώρος αὐτὸς σήμερα κατέχεται ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν προσχωσιγενὴ πεδιάδα τοῦ Ἀχελῷου ποταμοῦ καὶ δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν Ὀμηρικὴν τοπογραφία, ὅπως ἀνεφέρθη καὶ πιὸ πάνω. Τὴν μερικὴ τροποποίησιν τῆς τοπογραφίας τῆς περιοχῆς τὴν ἐπαληθεύει καὶ ὁ Ἡρόδοτος (περὶ τὸ 450 π.Χ.) στὴν παρ. 10 τοῦ Β' βιβλίου του. Κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου ἡ ἐκβολὴ τοῦ Ἀχελῷου εὐρίσκετο μεταξὺ τῶν σημερινῶν χωριῶν Πενταλόφου καὶ Γουριᾶς τῆς Ἀκαρνανίας (Κ. Κουτρουβέλης, «Δείγματα Προϊστορικῆς Τοπογραφίας», ἐκδ. «Δελτίον Γ.Υ.Σ.», 126/1984).

Πάντως ἄσχετα ἀπὸ τὶς παραπάνω θέσεις, ἡ καὶ ἀντιθέσεις, ἡ ἐργασία τῶν Η.Ρ.Κ. καὶ Γ.Μ. εἶναι ἄξια συγχαρητηρίων, γιατί παραθέτουν στὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ πληθῶρα ἀγνώστων πληροφοριῶν. Τὰ ἴδια συγχαρητήρια ἀνήκουν στοὺς χορηγοὺς καὶ στὸν ἐκδότη τοῦ βιβλίου, γιατί μὲ τὴν ἐνέργειά τους ἐπλούτισαν τὴν ἑλληνικὴ βιβλιογραφία μὲ ἓνα σπάνιο ἔργο.

Κων. Κ. Κουτρουβέλης

Ταξίαρχος ἐ.ἀ. τῆς Γ.Υ.Σ.

μοσμένη φιλοσοφικὴ σκέψη.

Στὴ 12η Χρονιά –τελενταία τάξη Λυκείου– διδάσκεται ἡ 3η ἐνότητα μὲ γενικὸ τίτλο: «Ἡ καλὴ ζωή», ἡ ὁποία ἐξετάζει τὴ φύσιν τῆς καλῆς ζωῆς, ποὺ ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότητα μέχρι καὶ τὶς ἰδέες τῶν νέων φιλοσόφων καὶ προτρέπει τοὺς μαθητὲς νὰ συγκρίνουν τὶς θέσεις τῆς «καλῆς ζωῆς». Τὰ ἀντικείμενα μελέτης εἶναι: α) Οἱ ἰδέες τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων γιὰ τὴν καλὴν ζωὴ καὶ β) Συζητήσεις τοῦ 19ου καὶ 20οῦ αἰῶνα γιὰ τὴν καλὴν ζωή.

Τέλος ἡ 4η ἐνότητα τιτλοφορεῖται «Νοῦς καὶ Γνώση» μὲ ἀντικείμενα ἔρευνας: α) Νοῦς, σῶμα καὶ ψυχὴ καὶ β) Ἐπιστήμη, γνώση καὶ δόγμα.

Ἡ Φιλοσοφία εἶναι αὐτὴ ποὺ ἀγκυλιάζει τοὺς ἀνθρώπινους στόχους, ἀλλὰ πάνω ἀπ' ὅλα τὶς ἀνθρώπινες ἀνησυχίες, καὶ γιὰ αὐτὸ προσφέρεται σήμερα ὡς ἀντικείμενο μελέτης γιὰ τοὺς μαθητὲς σὲ ἐπίπεδο Ἀπολυτηρίου, τὸ ὁποῖο ὀνομάζουμε VCE στὴ Βικτωρία. Ἐξάλλου ἡ ἴδια ἡ λέξη ἀνθρώπος στὰ Ἑλληνικὰ εἶναι αὐτὴ καθεαυτὴ φιλοσοφία, γιατί προέρχεται ἀπὸ τὶς λέξεις ἄνω + θρώσκω = πετῶ πρὸς τὰ πάνω, καὶ ἡ μόνη ὁδὸς ποὺ ὁ ἀνθρώπος μπορεῖ νὰ πετάξῃ ψηλὰ εἶναι μὲ τὰ φτερὰ τῆς Φιλοσοφίας. Γιὰ αὐτὸ ὁ ὁδὸς δὲν μπορεῖ νὰ μεταφράζεται καὶ μένει «φιλοσοφία» σὲ ὅλες τὶς γλῶσσες τοῦ κόσμου.

Θωμᾶς Γ. Ἡλιοπούλος

Διευθυντὴς Κολλεγίου «Παιδεία» Μεμβούρνης